

**DİJİTAL OKURYAZARLIK İLE FİNANSAL OKURYAZARLIK
ARASINDAKİ İLİŞKİ
(DÜZCE ÖRNEĞİ)**

BİLAL BELEN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ OSMAN KARTAL**

DÜZCE, 2025

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DİJİTAL OKURYAZARLIK İLE FİNANSAL OKURYAZARLIK ARASINDAKİ
İLİŞKİ (DÜZCE ÖRNEĞİ)

Bilal BELEN tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Osman KARTAL

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Osman KARTAL

Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Özkan ŞAHİN

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatih CEYHAN

Bartın Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 21/04/2025

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

21 Nisan 2025

Bilal BELEN

TEŐEKKÖR

Bu tez çalışmasının hazırlanması sürecinde, bilgi ve destekleriyle bana yol gösteren, motivasyonumu artıran ve değerli katkılarda bulunan herkese içtenlikle teşekkür etmek isterim.

Öncelikle, bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, beni yönlendiren ve rehberlik eden değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Osman KARTAL’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Kendisi, bu sürecin her anında sabırla bana destek olmuş ve gelişimime büyük katkı sağlamıştır.

Her zaman bana destek veren sevgili eşim ve canım çocuklarıma, bu yoğun süreçte anlayışlarıyla bana güç verdikleri için teşekkür ediyorum.

Her zaman yanımda olan, duaları ve sevgileriyle bana güç veren sevgili anneme ve babama en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, hayatımın her anında olduğu gibi bu süreçte de desteğini esirgemeyen değerli kardeşlerime de teşekkür ederim.

Her birinizin desteği için sonsuz sevgi ve minnettarlıkla...

21 Nisan 2025

Bilal BELEN

Göz bebeklerim Mehmet Eren, Efdal Kerem ve Zeynep'ime...

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	1
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	2
1.4. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	3
1.5. EVREN VE ÖRNEKLEM /ÇALIŞMA GRUBU	3
1.6. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. 1. FİNANSAL OKURYAZARLIK.....	4
2.1.1. Finans Kavramı	4
2.1.2. Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Kapsamı	4
2.1.3. Finansal Okuryazarlığın Boyutları	6
2.1.3.1. Finansal Bilgi.....	6
2.1.3.2. Finansal Tutum	8
2.1.3.3. Finansal Davranış	8
2.1.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi	10
2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Amacı.....	13
2.1.6. Finansal Okuryazarlığın Etkileri.....	15
2.1.6.1. Finansal Okuryazarlığın Bireysel Refah Üzerindeki Etkisi	15
2.1.6.2. Finansal Okuryazarlığın Sosyal Refah Üzerindeki Etkisi	17
2.1.7. Finansal Eğitim	19
2.1.7.1. Finansal Eğitimin Önemi	20
2.1.7.2. Finansal Eğitimin Amacı	21
2.1.7.3. Finansal Eğitimin Faydaları.....	21
2.1.8. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri.....	22
2.1.8.1. Temel Para Bilgisi	23
2.1.8.2. Gelir ve Tasarruf Anlayışı.....	23
2.1.8.3. Harcama ve Borçlanma Anlayışı	24
2.1.8.4. Finansal Yatırım	24
2.2. DİJİTAL OKURYAZARLIK.....	24
2.2.1. Dijitalleşme Kavramı ve Kapsamı	24
2.2.2. Dijitalleşme Süreci ve Dijital Dönüşüm	26
2.2.3. Okuryazarlık Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	27
2.2.4. Dijital Okuryazarlık Kavramı ve Kapsamı,	29
2.2.5. Dijital Okuryazarlık Kavramı	30
2.2.6. Dijital Okuryazarlık Türleri	31
2.2.6.1. Görsel Okuryazarlık.....	31
2.2.6.2. Medya Okuryazarlığı	32

2.2.6.3. Bilgi Okuryazarlığı	33
2.2.6.4. Bilgisayar Okuryazarlığı.....	34
2.2.6.5. İnternet Okuryazarlığı.....	35
2.2.6.6. Enformasyon Okuryazarlığı.....	36
2.2.6.7. Teknoloji Okuryazarlığı	37
2.2.7. Dijital Okuryazarlığın Davranışa Etkisi.....	38
2.2.8. Dijital Okuryazarlığın Boyutları	39
2.2.9. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Modeller	41
2.2.9.1. Krumsvik Dijital Yetkinlik Modeli.....	41
2.2.9.2. Calvani, Cartelli, Fini ve Ranieri Dijital Yetkinlik Modeli	42
2.2.9.3. Hobbs Dijital ve Medya Okuryazarlığı Modeli.....	43
2.2.9.4. Ng Dijital Okuryazarlık Modeli	44
2.2.9.5. Cassie Hague ve Sarah Payton Modeli.....	44
2.2.9.6. Martin Dijital Okuryazarlık Modeli.....	45
2.2.9.7. Dijital Yetkinlik Alanları Modeli.....	47
2.3. LİTERATÜR TARAMASI	47
2.3.1. Finansal Okuryazarlık ile ilgili Literatür Taraması.....	48
2.3.1.1. Finansal okuryazarlık ile ilgili yerli çalışmalar.....	48
2.3.1.2. Finansal okuryazarlık ile ilgili yabancı çalışmalar	50
2.3.2. Dijital Okuryazarlık ile ilgili Literatür Taraması.....	51
2.3.2.1. Dijital okuryazarlık ile ilgili yerli çalışmalar	51
2.3.2.2. Dijital okuryazarlık ile ilgili yabancı çalışmalar	53
3. MATERYAL VE YÖNTEM	55
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	55
3.2. ARAŞTIRMANIN SORUSU VE HİPOTEZİ	55
3.3. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	55
3.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	55
3.5. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	56
3.6. ARAŞTIRMA ÖLÇEKLERİ.....	56
3.7. ARAŞTIRMANIN ANALİZ YÖNTEMİ.....	57
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	58
4.1.1. Demografik Değişkenlere Ait Bulgular	58
4.1.2. Güvenilirlik Analizleri	63
4.1.3. Tanımlayıcı İstatistikler.....	63
4.1.4. Hipotez Testi	64
4.1.5. T Testi ve Anova Analizi Sonuçları	65
5. SONUÇ	68
6. KAYNAKLAR.....	71
7. EKLER	85
7.1. EK 1: FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE DİJİTAL OKURYAZARLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ ANKET FORMLARI.....	85
7.1.1. Demografik Özellikler Formu.....	85
ÖZGEÇMİŞ.....	96

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Finansal Okuryazarlık Süreci	13
Şekil 2. Krumsvik dijital yetkinlik modeli.....	42
Şekil 3. Calvani vd. (2008)'nin Dijital Yetkinlik Modeli.....	43
Şekil 4. Ng Dijital Okuryazarlık Modeli	44
Şekil 5. Cassie Hague ve Sarah Payton Modeli.....	45
Şekil 6. Martin (2008) Dijital Okuryazarlık Modeli.....	45
Şekil 7. Dijital Yetkinlik Alanları Modeli	47
Şekil 8. Araştırmanın Modeli.....	55

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin özellikleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki	52
Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım	59
Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre Dağılım	59
Tablo 4. Sınıf Değişkenine Göre Dağılım	60
Tablo 5. Dijital Gelişmeleri Takip Etme Durumuna Göre Dağılım	60
Tablo 6. Dijital Gelişmeleri Takip Etme Şekline Göre Dağılım	61
Tablo 7. İnternette Kaç Saat Geçirdiğine Dair Dağılım	62
Tablo 8. Akıllı Cihaz Kullanmaya Başladıkları Döneme Göre Dağılım	62
Tablo 9. Ölçeklere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	63
Tablo 10. Pearson Korelasyon Analizi	64
Tablo 11. Cinsiyet - Finansal Okuryazarlık T-Testi	65
Tablo 12. Cinsiyet - Dijital Okuryazarlık T-Testi	65
Tablo 13. Yaş – Finansal Okuryazarlık Anova Testi	66
Tablo 14. Yaş – Dijital Okuryazarlık Anova Testi	66
Tablo 15. Sınıf – Finansal Okuryazarlık Anova Testi	67
Tablo 16. Sınıf – Dijital Okuryazarlık Anova Testi	67

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BİT	: Bilişim ve İletişim Teknolojileri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
IOT	: Nesnelerin İnterneti
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
FSA	: Finansal Hizmetler Kurumu
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE DİJİTAL OKURYAZARLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ (DÜZCE ÖRNEĞİ)

Bilal BELEN

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Osman KARTAL

Mart 2025, 95 sayfa

Günümüzde teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler neticesinde dijital enstrümanların kullanımı gerek günlük hayatta gerekse finansal işlemlerde oldukça yaygınlaşmıştır. Finansal işlemlerde dijital enstrümanların kullanılabilmesi aynı zamanda belli bir düzeyde dijital okuryazarlık bilgisi gerektirebilmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında bahsi geçen okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çerçevede araştırma evreni Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesinde eğitim gören öğrenciler olarak belirlenmiştir. Araştırmada örneklem metodu olarak ise kolayda örneklem yöntemi belirlenmiştir. Bu şekilde seçilen işletme fakültesi 1. 2. 3. ve 4. sınıf öğrencileri araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Veri toplama amacıyla anket yöntemi seçilmiş olup *Finansal okuryazarlık tutum ölçeği* ile *dijital okuryazarlık ölçeği* kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak verilerin toplanması amacıyla Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesinde eğitim gören öğrencilere online anket uygulanmıştır. Toplanan veriler İstatistiksel Paket Programı (SPSS) kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Örneklem ilişkin demografik bilgiler ile kullanılan dijital okuryazarlık ve finansal okuryazarlık ölçeklerinin sonuçları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı t-Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları bazı demografik faktörlere göre üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın hipotezi Pearson Korelasyon analizi ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Finansal Okuryazarlık; Dijital Okuryazarlık; Dijitalleşme

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL LITERACY AND FINANCIAL LITERACY (THE CASE OF DÜZCE)

Bilal BELEN

Düzce University

Graduate School, Department of Business

Master's Thesis

Supervisor: Asist. Prof. Osman KARTAL

March 2025, 95 pages

With the rapid advancements in technology today, the use of digital tools has become increasingly widespread, both in daily life and in financial transactions. The ability to utilize digital tools in financial transactions often requires a certain level of digital literacy. In this context, the study examines the relationship between the mentioned levels of literacy.

This study examines the relationship between financial literacy and digital literacy levels among university students. In this framework, the research population is defined as students enrolled in the Faculty of Business Administration at Düzce University. The convenience sampling method was chosen as the sampling technique for the study. Accordingly, the sample group consists of first-, second-, third-, and fourth-year students from the Faculty of Business Administration.

The survey method was chosen for data collection, utilizing the financial literacy scale and the digital literacy scale. To gather the necessary data, an online survey was administered to students enrolled in the Faculty of Business Administration at Düzce University. The collected data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Significant differences between the demographic information of the sample and the results of the digital literacy and financial literacy scales were analyzed using the t-test. The analysis results revealed significant differences in university students' digital literacy and financial literacy levels based on certain demographic factors. The hypothesis of the study was tested using Pearson correlation analysis. However, the study concluded that there was no statistically significant relationship between financial literacy and digital literacy.

Keywords: Financial Literacy; Digital Literacy; Digitalization

1. GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmada finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık kavramları aralarındaki ilişki kapsamlı olarak araştırılmıştır. Bireylerin dijital teknolojileri kullanarak bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme ve bu bilgiyi doğru ve etkin bir şekilde kullanma becerileri dijital okuryazarlık kapsamında değerlendirilirken, bireylerin finansal bilgileri anlama, değerlendirme ve davranışa dönüştürerek finansal kararlar alabilme yeteneklerini ise finansal okuryazarlık kapsar. Dijital teknolojiler; finansal işlemler, tasarruf stratejileri, yatırım kararları ve borç yönetimi gibi birçok alanda günlük hayatımıza her gün daha fazla entegre olmakta, bu da dijital okuryazarlık ile finansal okuryazarlık kavramları arasındaki etkileşimi kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu araştırmanın konusu, dijital okuryazarlık becerisinin finansal okuryazarlık becerisi üzerindeki etkilerini anlamak ve bu iki önemli beceri seti arasındaki etkileşimleri keşfetmektir. Dijital okuryazarlık becerilerinin, bireylerin finansal bilgiye ulaşma ve bu bilgileri kullanma biçimlerine ne derece etkilediği, dijital araçların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkilerini ve bu iki ayrı alan arasında ne ölçüde bir ilişki olduğu, bu araştırmanın asıl odağını meydana getirmektedir. Ayrıca, bu iki alan arasındaki etkileşimin bireylerin finansal davranışlarına etkileri de kapsamlı olarak incelenecektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık kavramlarının arasındaki ilişkiyi geniş bir çerçevede inceleyerek, kişilerin dijital teknoloji ve araçlarla olan etkileşimlerinin finansal bilgi düzeyleri ve finansal davranışlarına ne yönde etki ettiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Gün geçtikçe dijitalleşen dünyamızda bireylerin, finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmek ve etkin finansal kararlar alarak doğru finansal davranışlar sergilemek için dijital okuryazarlık becerilerini nasıl kullandıkları bu çalışmanın odak noktasıdır. Bu çalışma, dijital okuryazarlık becerilerinin finansal okuryazarlık üzerindeki etkilerini ortaya koymayı, finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Modern toplumlarda, dijital ve finansal okuryazarlığın önemi gün geçtikçe daha kritik hale gelmektedir. Hızlı yaygınlaşan dijital teknolojiler, bireylerin finansal işlemlerini ve yatırımlarını dijital platformlarda yönetme becerisi, ekonomik refahın toplumda yükselmesinde büyük bir rol almaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, dijital ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi kavramının ötesinde, eğitim stratejileri, finansal danışmanlık hizmetleri ve dijital platformların araştırma geliştirme çalışmaları alanlarında da önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, bu çalışma, bireylerin dijital ve finansal okuryazarlık becerilerini geliştirerek, bu alanlarda yeni yaklaşımların temelini oluşturabilir ve toplumda finansal farkındalığı kuvvetlendirebilir.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma Düzce Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans öğrencileri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubu olarak lisans öğrencilerinin tercih edilmesinin temel sebebi, dijital okuryazarlık düzeylerinin toplumun diğer kesimlerine kıyasla daha yüksek olacağı yönündeki varsayımdır. Araştırma kapsamında nicel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup, veriler Google Forms üzerinde hazırlanan anket soruları aracılığıyla toplanmıştır. Ölçeğin ilk bölümü, öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış demografik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde *dijital okuryazarlık ölçeğine* ait 29 soru ifadesi bulunmakta, üçüncü bölümde ise *Finansal okuryazarlık tutum ölçeğinde* 14 soru ifadesi bulunmaktadır.

Haşmet (2019) tarafından hazırlanan *Finansal okuryazarlık tutum ölçeği* ilgi, tutum, algı ve harcama boyutlarını içeren 5'li likert tipinde 14 soru ifadesinden oluşmuştur.

Ng (2012) tarafından hazırlanıp Hamutoğlu, Güngören, Uyanık ve Erdoğan (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan *Dijital Okuryazarlık ölçeği* etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyutlarını içeren 5'li likert 29 soru ifadesinden oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılacak ölçeklerin güvenilirlik analizleri için Cronbach's Alpha (α) kat sayısından faydalanılmıştır. Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek için Pearson Korelasyon analizi, bu okur yazarlık türleri ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için ise Anova analizi ve T-Testi uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizi için İstatistik Paket Programı (SPSS) kullanılmıştır.

1.4. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Finansal okuryazarlık ile Dijital okuryazarlık arasındaki ilişkinin bulunabilmesi için “Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında bir ilişki söz konusu mudur?” şeklindeki araştırma sorusu kapsamında oluşturulan araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H_0 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.5. EVREN VE ÖRNEKLEM /ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın evrenini Düzce Üniversitesi’nde öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler toplanırken kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış, bu yöntem ile Düzce Üniversitesi’nde öğrenimine devam eden 501 öğrenciye dijital ortamda hazırlanan anket uygulanmış, ulaşılan örneklem büyüklüğünün, araştırmanın analizi için gerekli olan örneklem büyüklüğünü sağlamıştır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019, s. 164).

1.6. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Bu araştırma Düzce Üniversitesi lisans öğrencileri kapsamakta ve Düzce Üniversitesi lisans öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Yapılacak diğer çalışmalarda ekonomik ve sosyal şartları farklı başka üniversitelerin öğrencilerden veriler toplanabilir. Toplanmış olduğumuz veriler incelendiğinde, anket formunu dolduran 501 öğrenciden %73,8’inin kadın olduğu görülmektedir. Erkek Kadın oranının birbirine daha yakın olması cinsiyet değişkeni ile yapılan analizlerin farklı çıkmasına sebebiyet verebileceği değerlendirilmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. 1. FİNANSAL OKURYAZARLIK

2.1.1. Finans Kavramı

Kelime anlamı olarak Finans; para, paranın yöntemi, mali işler gibi anlamlara gelmekte olup kelimenin kökeni Fransızca “sona erdirmek” yada “ödemek” olarak çevrilebilecek Fransızca “finer” sözcüğüdür. Finansla ilgili bazı tanımlar şu şekildedir. Finans kavramı, bireylerin gelecekteki harcamalarını, tasarruflarını, bütçelerini oluşturmayı, borçlanma ihtiyaçlarını belirlemeyi ve yatırım stratejilerini planlamayı içeren uzun ve kısa vadeli mali hedeflerini zaman içinde değerlendirdikleri bir süreçtir (Balci, 2022). TDK finans kavramını “Para ve para ile ilgili araçları, değerleri konu edinen iş alanı” olarak tanımlamıştır. Finans; bireylerin kısa ve uzun vadede planladığı zaman içerisinde değişen ekonomik değerlendirmeleridir. Finans ayrıca nakit, yatırım, borç ve varlıkların meydana getirilmesi ile takibini de kapsamaktadır. Bireyler ekonomik düzeylerini iyileştirmek, yaşam kalitelerini artırmak ve gelecekte daha iyi şartlarda yaşamak için finansal planlama yapmak durumundadırlar. Yapılan planlama ile ilgili sürpriz bir problem ortaya çıkması durumunda finans kavramı, finansal araçlar ve derinlemesine boyutları ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekip yaşantımız üzerinde ne gibi etkilerinin de meydana geleceğini bilmemiz gerekmektedir (Şengüloğlu, 2009).

2.1.2. Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Kapsamı

1787 yılında ilk kez Amerika’da (ABD) John Adams, Thomas Jefferson için kaleme aldığı mektup içerisinde Finansal okuryazarlık kavramı ifade edilmiştir. Finansal okuryazarlık kavramı Amerika Birleşik Devletlerinde kredi kullanımı ve finansal araçlar ile ilgili bilgi yetersizliği sebebiyle meydana gelen algı karmaşası ve genel belirsizliğin giderilmesi için finansal okuryazarlık becerilerinin zorunluluğunu kabullenmesi ile ortaya çıkmıştır (Garg ve Singh, 2018: 171). Jump\$tart Coalition’ın 1997’de Kişisel Finansal Okuryazarlık ile ilgili ilk çalışmasında, “Finansal Okuryazarlık Jump\$tart Anketi” ile başladı. Çalışmasında Jump\$tart finansal okuryazarlığı “Bireylerin hayatı boyunca finansal kaynaklarını ve finansal güvenliğini doğru ve etkili bir şekilde yönetmek amacıyla finansal bilgilerini ve becerilerini kullanma becerisi” olarak ifade edilmiştir. Finansal okuryazarlık ile ilgili başka bir tanımda “para yönetimi ve kullanımıyla ilgili etkili ve bilinçli kararlar alabilme becerisine sahip olma” şeklindedir. (Gale ve Levine,

2010: 3).

Finansal Okuryazarlık gelişmekte olan bir kavram olduğundan ve yapılan çalışmaların çeşitliliğinden kaynaklı farklı ülkelerde farklı anlamlara gelmektedir. Finansal Okuryazarlık için İngiltere ve Kanada'da "finansal yeterlilik" kavramları kullanırken Türkiye, Amerika ve Avustralya'da "finansal okuryazarlık" kavramı kullanılmaktadır. Bazı akademik çalışmalarda ise "finansal farkındalık" kavramı kullanılmıştır (Dağdelen, 2017). Finansal okuryazarlık kavramını kavramsal olarak şu şekilde tanımlayabiliriz: ğrenme, anlama, bilgi sahibi olma, karşılaştırma, tercih yapma, karar verme ve sonuç alma süreçlerini içeren bir beceri setidir (Kanmaz, 2018). Literatür incelendiğinde akademik olarak finansal okuryazarlığın tanımları aşağıdaki gibidir.

- Finansal okuryazarlık, hayatımızı sürdürdüğümüz dünyayı anlaşılabilir kılarak, ekonomi politikalarının sınırlarını ve potansiyelini anlamamıza olanak tanır. Bu, bireyleri daha akılcı ve katılımcı tüketiciler ve yatırımcılar olmaya yönlendirir. (Gerek ve Kurt, 2011).
- Finansal okuryazarlık, bireylerin mali durumlarını sürdürülebilir bir şekilde yönetebilmeleri için paralarını ve diğer parasal kaynaklarını etkili bir biçimde kullanma yeteneğine sahip olmalarını ve bu bilgi ve becerileri finansal davranışlarına entegre etme kabiliyetini ifade eder (Karataş, 2017).
- Finansal okuryazarlık; finansal yatırım süreçlerini doğru bir şekilde takip etmeyi, geleceği ekonomik açıdan güvenceye almayı, hayatımızı sürdürebilmek için gerekli ihtiyaç ve isteklerimize kaynak tahsisi sağlamayı ve tasarrufları yatırıma dönüştürebilme beceresini ifade etmektedir (Mevsim, 2016)
- Finansal okuryazarlık; Finansal kavramları ve riskleri anlamlandırma, bu anlayışı çeşitli finansal süreçlerde doğru kararlar alma süreçlerine uygulama yeteneği, teşvik ve güvenle birlikte ekonomik faaliyetlere katılımı kolaylaştırma çabasını taşır. Bu çaba, hem bireysel hem de toplumsal finansal refahı artırmayı hedefler (OECD, 2019).
- Mikro ve Makro düzeyde insanların refahını artırmayı amaçlayan finansal okuryazarlık önemli bir kazanımdır. Bu kavramın, literatürde sıkça vurgulanan 'birey', 'toplum', 'fayda', 'kaynak', 'ekonomi', 'bilgi', 'beceri', 'para', 'refah' ve 'karar verme' gibi unsurlarla yakından ilişkili olduğu ve insan ile toplumsal yapı açısından hayati bir öneme sahip olduğu belirtilmektedir (nlen, 2022).

Finansal okuryazarlığı kazandıran en temel davranışlar arasında, parasal konularda bilinçli davranmak ve finansal kaynakların doğru kullanımı önemli bir yer kaplamaktadır. Finansal okuryazarlık, sağlıklı finansal karar süreçlerini yönetebilmek için gereken bilgi, yeterlilik, tavır ve refleksleri içeren çeşitli farkındalıklar geliştirir. Bu farkındalığın artması, bireylerin ekonomik yönden ilerlemelerine ve etkili analiz yetenekleri kazanmalarına olanak sağlar (Yılmaz ve Kaymakçı, 2021).

Finansal okuryazarlıkla ilgili birçok tanım olsa da tanımların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Finansal okuryazar bir birey gelir-gider dengesini göz önünde bulundurarak sahip olduğu bütçeyi etkin bir şekilde yönetebilir, tasarruflu davranır, tasarruf sayesinde edindiği kazancın hesabını yapabilir, genel ve bireysel ekonomi de yer alan risk faktörlerini tespit ederek gerekli risk analizini yapar ve tedbirleri alır, muhtemel risklere göre risk dağılımını sağlayabilir, bu yeteneklerini tutum ve davranışları ile destekler. Finansal okuryazarlık bireyin ekonomik olarak büyümesini destekleyen ve bu büyüme sonucunda genel ekonominin gelişimine katkıda bulunan bir olgudur. Yine de finansal okuryazarlığın, bireylerin doğru kararlar almaları için sadece zemin oluşturduğunu ve finansal refahı artırılması için bir dizi davranış ve eylemin de gerektiği unutulmamalıdır (Gülnar, 2022).

Yazın incelendiğinde finansal okuryazarlığın boyut ve niteliklerini tespit etmek amaçlı birçok araştırmanın yapıldığı görülmüş, finansal okuryazarlık becerilerinin kazanılması süreci ve bu becerileri kazandırmak için gerekli yöntemleri belirleme de, beceri boyutlarının önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

2.1.3. Finansal Okuryazarlığın Boyutları

Enis Baha Biçer, 2016 yılında yapmış olduğu çalışmada, lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemiş, bu çalışmada finansal okuryazarlık kavramını dört boyutta ele almıştır. Bunlar harcama, tutum, algı ve ilgidir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Sarıgül tarafından 2015 yılında yapmış olduğu bir çalışma ile geçerlik ve güvenirlik testleri yapılarak geliştirilen finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği bu dört alt boyutla birlikte çalışmamızda üniversite öğrencilerine uygulanarak finansal okuryazarlık düzeyleri ölçülecektir.

2.1.3.1. Finansal Bilgi

Bilgi, finansal okuryazarlığının alt boyutları arasında en önemli ve en yaygın olanıdır. Finansal bilgi, etkili finansal kaynak yönetimi için bir ön koşuldur. Yapılan araştırmalar,

bilginin toplumsal refahı iyileştireceğini işaret etmiş ve bilginin önemini belirtmişlerdir (Alkaya ve Yağlı, 2015)

Bireyler için finansal ürünler ve hizmetler konusunda yeterlilik sahibi olmalarını sağlayan finansal bilgi, ekonomik kaynakları etkili bir şekilde yönetmelerini sağlamaktadır. Bunun için gerekli bilgi, yetenek ve becerileri içeren bir kavramdır. Finansal eğitime olan ihtiyacı güven ve bilgi eksikliği artırmaktadır (Çavuş, 2023).

Finansal bilgi, bireylerin finansal kararlar alabilmeleri için gerekli temel etkidir. Bireyler kazanç sağlamak için planlandıkları yatırımlarda isabetli kararlar alabilmek için finansal piyasalar ve araçları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Çetinkaya, 2023).

Finans ve ekonomi piyasasıyla alakalı haberleri takip etmek, finansal araç ve ürünleri karşılaştırmak ve bilinçli finansal süreçler yürütebilmek için finansal bilgi, finansal okuryazarlığın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Bozkurt vd., 2019).

Finansal bilgi, finansal ürün ve araçlarla ilgili hakkında bilgi sahibi bireyler yetiştirmek ve finansal kaynaklarını planlı ve doğru şekilde yönetmek için gerekli donanımları sahlendirmek için var olan bir kavramdır. Finansal kararlar alınırken yaşanan özgüven, bilgi ve tecrübe eksikliği insanları finansal eğitime yönlendirmektedir. (Çavuş, 2023)

Finansal eğitim, finansal araç ve ürünleri kullanmayı ileri düzeyde öğretmeyi ve bireylerin finansal refah seviyesinin artırılmasında takip edilen bir yol olarak belirtilmektedir. 2017’de yayınlanan OECD Finansal Okuryazarlığı Geliştirme Raporuna göre finansal bilginin önemini vurgulayan faktörler şunlardır (OECD, 2017 akt., Çavuş, 2023).

- Finansal ürünlerin karmaşıklığı,
- Finansal ürün çeşitliliğindeki yükseliş,
- Doğum ve ortalama yaşam süresindeki artış,
- Emeklilik düzenlemelerinde gerçekleştirilen değişiklikler,
- Gelirde meydana gelen farklılıklar,
- Sermaye piyasalarında yaşanan farklılıklar.

2.1.3.2. Finansal Tutum

Finansal okuryazarlık içerisinde finansal tutum, önem arz eden bir kavramdır. Bireylerin finansal bilgilere sahip olmalarına karşın bu bilgiyi harekete geçirebilme becerisini tanımlamaktadır. Bireyler uzun vadede ihtiyaçlarını karşılamak için planlar yapmalı bu planları yaparken tasarruf edebilecekleri yöntemlere yönelmelidirler. Finansal tutumla ilgili olan bu durum, para yönetiminde planlı bir yaklaşımı ve gelecek için önlem almayı hedefler. (Yılmaz ve Kaymakçı, 2021).

Bireyler, yeterli finansal bilgiye sahip olsalar bile, davranışları onları tasarruflu olmaya yönlendirecektir. Bu doğrultuda bilgi, beceri, tutum ve davranış kişiyi finansal refaha taşıyan doğru kararlar vermesini sağlayacaktır. Bireylerin, finansal kararlar almasında kaygı ve öfke gibi duyguların olumsuz etki gösterdiği görülmektedir. Bireylerin finansal tutumlarını olumlu yönde etkileyen faktörler arasında rahat hareket imkanı sağlaması, dijital kanallara erişimde kolaylık ve finansal araçların kullanımın da rahatlık sağlaması gibi sebepler bulunmaktadır (Durak ve Çise, 2022).

Finansal tutum, bir şeyin değerini belirleyen soyut ölçü, sağladığı fayda ve karşılık olarak ifade edilir. Tutum kavramı ise genel olarak bir kişinin belirli bir nesne veya olguya karşı sergilediği tepki eğilimini ifade eder (Özbek, 2019).

OECD \ INFE yaptıkları finansal okuryazarlık tanımında, bireylerin finansal kararlar alırken gerekli bilgi ve tecrübelerle sahip olmalarına rağmen, gösterdikleri tutumların almış oldukları finansal kararlar üstünde etkisinin olduğu kabul edilmektedir. Bu sebepten bireyler veya işletmeler finansal kararlar verirken özgüven veya kaygıyı, finansal araçlar karşısındaki tutumlarını ve geleceğe yönelik beklentilerini belirlenmek için tutum kavramı kullanılmaktadır (Selçuk, 2021).

2.1.3.3. Finansal Davranış

Finansal davranışları ölçmek için kaynakları ile yatırım yapan bireylerin günlük yaşamlarında kullandıkları nakit parayla etkileşimleri gözlemlenebilir. Ürün ve harcama kıyaslamaları, harcama ve borçlanmalarını planlı bir şekilde gerçekleştirebilmeleri finansal davranış alışkanlıklarını göstermektedir (Bozkurt vd., 2019).

Finansal davranış sahibi bireyler, finansal kaynaklarını bilinçli bir şekilde kullanan bunları dikkatli bir şekilde takip eden, bireysel borçlarını, bireysel kredilerini doğru

yöneten ve kısa, orta ve uzun vadeli yatırımlarını isabetli bir şekilde planlayan ve gerçekleştiren insanlardan oluşmaktadır. Bireylerin ekonomik davranış ve tutumlarını gözlemleyerek değerlendirebilmek, geniş çerçevede toplum kadar kişilerin de ekonomik refahını etkileyen önemli faktörlerdendir. Aile içerisinde aile üyelerinin kazandığı finansal kaynakları planlayarak yönetmek ve bu yönetimi deneyim ve eğitim ile birleştirmek, toplumun harcama alışkanlıkları üzerinde etki etmektedir. Bu sebeple, kişilerin finansal kararlarının etkin olması, toplumun refah seviyesinin pozitif yönde artmasında önemli bir rol oynayacaktır (Kılınç vd., 2015).

Günümüzde finansal piyasaların hareketli olması, finansal kararların alınmasını zor ve riskli bir hale getirmektedir. Kişilerin finansal eğitim becerilerinin yeterliliği, kompleks finansal kararlar karşısında doğru ve isabetli davranışlar sergileyeceklerini düşündürmektedir. Bu hususun finansal gelişim sürecine etki edebileceği düşünülmektedir (Bozkurt vd., 2019).

Bireyler finansal araçları kullanırken izlediği finansal süreçlerin her aşamasını planlaması gerekmektedir. Finansal tutum ve davranışları benimseyen ve sergileyen bireylerin alacakları finansal kararların daha bilinçli, doğru ve isabetli olması beklenmektedir. Örneğin finansal açıdan geleceğinden kaygı duyan bir bireyin finansal geleceği açısından kaygısı bulunmayan başka bir bireyle karşılaştırıldığında tasarruf ve harcama yapma davranışları farklılık gösterecektir (Uygurtürk vd., 2022).

Finansal davranış, kişilerin tasarruf, borçlanma, finansal analiz ve bütçeleme gibi temel konularda, mevcut bilgilere dayanarak karar alıp alamama yeteneğini ifade eder, bu da etkin bir şekilde hareket edebilme kapasitesini yansıtır. Finansal davranışın meydana gelmesi için kişilerin bu edindikleri bilgi, deneyim ve becerileri etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Finansal araçları kullanan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ve davranışlarının yüksek olması, doğru ve rasyonel kararlar alabilmelerini sağlar. Yatırım yapan kişilerin finansal bilgileri, mevcut finansal durumlarını göz önüne alarak yatırım yapmasına ve bu doğrultuda risk almasına yardımcı olmaktadır. Bireylerin finansal araçları kullanmaktaki bilgi ve deneyimi artıracak, yatırım kararlarını farklılaştırarak daha fazla tecrübe edinmesini sağlayacak ve yatırımlarını çeşitlendirerek bireyin daha fazla kazanç elde etmesini sağlayacaktır (Şengüloğlu, 2019).

Bireylerin finansal açıdan durumlarını riskli görmemeleri, finansal okuryazarlık seviyelerinin yeterliliğini bağlıdır. Konut kredileri, bireysel krediler, kredi kartları ve

bireysel emeklilik planları gibi finansal araçlar ile ilgili edinilen bilgi ve tecrübeler finansal davranışın bireylerde oluşması için önemlidir (Bayram, 2015).

Ayrıca literatürde finansal davranışın temel tüketici bilinci şeklinde tanımlandığı da görülmektedir. Bireylerin finansal olarak problem yaşadığı zamanlarda sergiledikleri davranışları ifade etmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık finansal anlamda bilinçli ve isabetli kararlar alabilmeyi ve yanlış yönlendirilmenin engellenmesini de hedeflemektedir (Gök, 2020).

Yapılan literatür taramasında tüketicilerin bazı başarısız finansal davranışları aşağıda sıralanmıştır (Kuyumcu, 2018).

1. Uzun vadede tasarruf yapamamak,
2. Bütçe yapmamak,
3. Geleceği planlamamak,
4. Finansal kaynaklarını gereksiz kullanmak,
5. Yanlış finansal ürünler tercih etmek,
6. Özgüvensiz davranmak,
7. Ücret ve masrafları dikkate almamak
8. Yatırım planlarına uygun davranmamak,
9. Finansal tavsiyeler edinmemek yada uymamak,
10. Güvenilir ve profesyonel olmayan bilgi kaynaklarına uymak,
11. Sigorta yaptırmamak.

2.1.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Günümüz şartlarında bir evin günlük veya uzun vadede bütçesini düzenlemek için ileriye yönelik yatırım, yapılması gereken harcamalar ve sağlanması gereken tasarruf ile ilgili birden fazla finansal karar alınması, planlamalar yapılması gerekmektedir. Bu noktada finansal bilgi ışığında Finansal okuryazarlık bireyin alacağı finansal kararlardaki başarısını artıracaktır. Alınacak doğru finansal kararlar ailenin ekonomik refahını artıracak, ekonomik rahatlama ile birlikte aile içi huzursuzluklar, stres ve duygusal gerilimler azalacaktır. Ailenin refah düzeyi arttıkça aile üyeleri daha sosyal bir hayat yaşamakta ve özgüvenleri artmaktadır. Bu durum başarılı bir iş hayatı ve hayat şartlarında

memnuniyet ve doyum sağlamaktadır (Tosun, 2016).

Finansal sistem, finansal kaynak ve yatırım sahipleri ile finansal kaynak arayışında olan bireyler arasındaki bağlantıyı kuran, finansal araçların düzenlenmesini sağlayan yapı olarak tanımlanabilir. Finansal okuryazarlığı anlamak için finansal sistemin bilinmesi gerekmektedir. Finansal sistem içerisinde verilen kararlar yalnız kişilerin ekonomik refahını etkilemekle kalmayıp, toplumun da ekonomik ve sosyal refahını etkilemektedir. Bu doğrultuda finansal eğitim, davranış ve tutum sahibi bireylerin ülkenin kalkınmasında olumlu yönde etkileri bulunmaktadır (Balcı, 2022).

Finansal eğitim sahibi ve finansal sistem konusunda bilgili birey sayısı arttıkça finansal piyasalardaki karışıklığın azalacağı düşünülmektedir. Finansal araçları taşıdıkları risk ve kazanç kapsamında değerlendirebilen ve finansal piyasalarda işlem yapabilecek sermayeye sahip olabilen finansal okuryazar bireylerin artışı rekabeti güçlendirmekte artan rekabet ile birlikte hizmet kalitesi ve yenilik arayışları finansal piyasalara katkı sağlamaktadır. Bu değişimler finansal okuryazarlığın finansal gelişmelerden etkilendiğini göstermektedir (Albulut, 2020).

Teknolojik gelişmeler ve bilgiye talebin her geçen gün artması günümüz finans sektöründe de etkili olmakta, bu sektöre ilgi ve katılım gün geçtikçe çoğalmaktadır. Bireylerin düzenli gelirleri banka hesapları üzerinden kendilerine aktarılmakta ve yaptıkları harcamalarını da bu hesaplar üzerinde düzenlemekte, yapacakları tasarruf planları boyutunda da olsa bu şekilde finansal sektöre dahil olmaktadır. Bireyler piyasalarda kimi zaman tüketici kimi zaman yatırımcı sıfatı ile farklı davranışlar sergilemektedir. Bireyler günlük hayatlarında kredi kartı kullanımları, havale, EFT ve portföy işlemleri gibi pek çok finansal işlem yapmaktadırlar. Bu işlemler finansal piyasaların derinliğini artırırken ülke refahına ve istikrarına olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda finansal okuryazarlığın önemi daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır (Karaağaç, 2015).

Kamu kuruluşları bireylere finansal açıdan daha güzel bir gelecek hazırlama ve bütçe oluşturma davranışını kazandırmak için çeşitli çalışmalar yapmış, finansal bilginin eksikliğinin sebep olduğu finansal dolandırıcılık, tasarruf ve yatırım boyutlarına dikkat çekerek ekonomik sistemde bireylerin yeterlilik düzeyine dikkat çekmiştir (Şengüloğlu, 2019).

Finansal okuryazarlık ile ilgili başka bir önemli konu ise, bireylerin finansal okuryazarlık

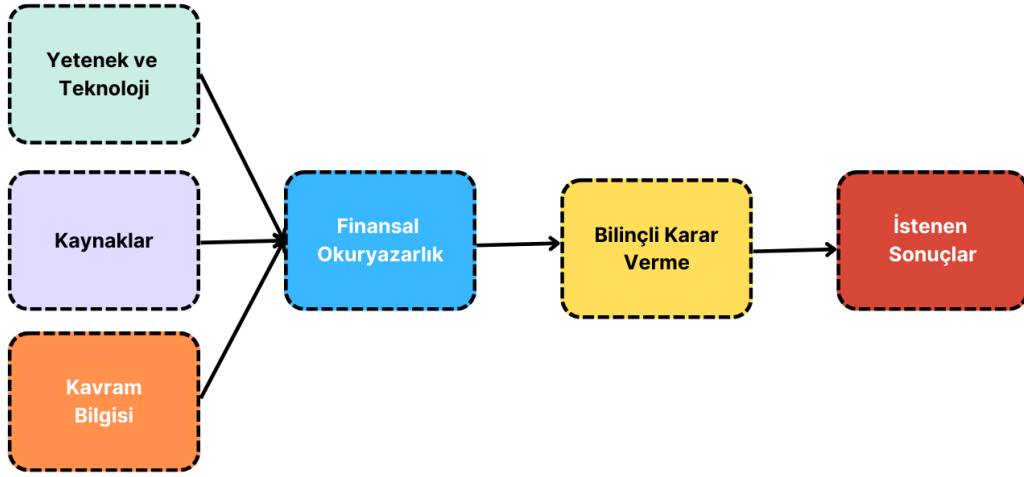
ile ilgili yeteri kadar bilgiye sahip olduklarını düşünmeleridir. Böyle düşünen kişiler finansal bilgilerinin olması gerekenden daha fazla olduğunu düşündükleri için yapacakları finansal işlemlerde hataya düşecek işlemlerde yanlış kararlar vererek yatırımlarının riske düşmesine sebebiyet vereceklerdir (Şengüloğlu, 2019).

Finans sektörünün dinamik bir yapısı vardır. Teknolojinin getirdiği yenilikler finans alanında da takip edilmesi güç seviyede değişim ve yenilikler meydana getirmektedir. Bu gelişim ve değişim finansal kullanıcılara bir yandan yeni fırsatlar sunarken bir yandan da yeni riskler meydana getirmektedir. Bireyin bu risklerden etkilenmemesi için, finans alanında meydana gelen yenilikleri takip etmesi ve gelişmeleri iyi analiz ederek, planlamalarını ve kararlarını bu yönde düzenlemelidir. Bahse konu yeteneklerin kazanımı finansal okuryazarlıktan geçmektedir (Şaroğlu, 2018).

Finansal okuryazarlığın yaygın olduğu toplumlarda, rasyonel ekonomik kararlar ön planda olacaktır. Bu rasyonel davranışlar, bireyin kendisi ve ailesi için gereken tasarrufu yapmasına ve bu tasarrufları yatırıma dönüştürmesine olanak sağlayacaktır. Yüksek tasarruf oranı, ülkelerin ekonomik kalkınma ve büyümesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu yüzden paranın yönetimi, onu kazanmaktan daha önemli hale gelirken, bu yönetimin başarısı için finansal okuryazarlık büyük bir önem taşımaktadır. (Eskici, 2014).

Finansal okuryazarlık tüketiciler için makroekonomi ve finansal sistemi etkilemektedir. bu konudaki eksiklik, finansal alandan uzaklaşmaya, uzaklaşmalar ise finansal sektörün daralmasına sebebiyet vermektedir. Bunun durumlar da ekonomik büyümenin ve işsizlik sorunlarının çözülmesini önemli ölçüde negatif etkilemektedir. Finansal okuryazarlık becerileri yüksek olan tüketiciler özgüven sahibidir. Finansal araçları ve kaynaklarını etkin kullanırlar, tasarruf ederek finansal sistem içerisinde ekonomik göstergeleri pozitif yönde etkilerler. Ayrıca bilinçli finansal okuryazar bireyler illegal finans yöntemlerden korunur ve legal finans kuruluşlarının zarar görmesini engellemektedir (Şaroğlu, 2018)

Finansal okuryazarlık, sağlıklı ve istikrarlı bir ekonominin temel taşlarından biridir. Finansal okuryazar bireyler finansal işlem yapmadan önce araştırır. Bu yetkinlikteki tüketiciler piyasanın etkinliğini pozitif yönde etkilemekte, piyasada finansal ürünlerin değerlerinde de denge unsuru olarak görev yapmaktadırlar. Bu sebeple değerinden fazla fiyat biçilen ürünler piyasada tutunamamaktadır (Gökmen, 2012).

Şekil 1. Finansal Okuryazarlık Süreci

Şekil-1 incelendiğinde finansal okuryazarlığın yeniliklerin takip

edilerek teknolojinin aktif kullanıldığı, kaynakların doğru sarf edildiği ve bilgi temelli bir süreç olduğunu görmekteyiz. Teknolojisinin her geçen gün hızla değiştiği modern ve dinamik dünyada toplum içerisinde finansal okuryazarlık oranlarının yükselmesi için bireylerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerine bakılmadan tüm düzeyleri kapsayan temel düzeyde eğitimler verilmelidir. Finansal okuryazarlığın bireye, topluma ve ülke ekonomisine katkı sağlama rolünün kendini gerçekleştirme için finansal okuryazarlık alanında eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. (Alkan, 2023)

2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Amacı

Günlük hayatımızı sürdürürken birçok finansal kararlar alınmaktadır. Alınan bu kararlar uzun ve kısa vadede bireyin yaşantısındaki yaşam standartlarını belirlemektedir. Alınan finansal kararlar bireyin, finansal bilgi düzeyini ve ne düzeyde finansal okuryazar olduğunu ortaya koymaktadır. Birey için olduğu kadar toplum için de önemli bir etken olan bu finansal kararlar, finansal piyasalar üzerinde de uzun vadeli olumlu veya olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilirler. Finansal Okuryazarlık düzeyleri yüksek bireylerin alacakları doğru kararlar finansal piyasalara fayda sağlayarak bu piyasaların mevcudiyetine de katkı sağlayacaklardır. Bireyler yatırım yaparken kullanacakları analizlerle alacakları riski olumlu yönde azaltacak bu sayede yatırımlarını tehlikeye

düşürmeyecektir (Balcı, 2022)

Gelir – gider analizi yapılırken finansal okuryazarlık seviyesi bireye doğru finansal araçlar seçerek daha fazla tasarruf yapma kabiliyeti sağlamaktadır. Bu şekilde bireyler edindikleri finansal bilgilerle daha fazla tasarruf ve daha doğru yatırım kararları alırlar. Finansal bilgi sayesinde finansal kararlar bilinçli alınarak bireyin finansal durumunun doğru yönetmesine ve bu alınan kararların uygulanmasına katkı sağlar (Kıran vd., 2018).

Kamu kurum ve kuruluşları, toplumda finansal okuryazarlık oranlarının yükselmesi için bir çok çalışma yapmaktadırlar. Bu çalışmalar neticesinde bireyler alacakları uzun ve kısa vadeli finansal kararlarda doğru ve yerinde adımlar atacaktır. Bireyler finansal okuryazarlıkları sayesinde finansal araçlardan kazançlarını pozitif veya negatif şekilde etkileyecek şekilde etkilenebilirler. Atacakları kararlı ve yerinde adımlar bireylerin gelecekte de finansal düzeylerini yükseltmek için önem arz etmektedir. Finansal okuryazarlık bireylerin finansal konularda alacakları kararlarda nasıl tutum ve davranış sergileyeceklerini ve finansal araçları kullanırken finansal okuryazarlık becerilerini kullanması ve karşılaşıcağı bireysel ve toplumsal finansal sorunların önüne geçilmesini amaçlamaktadır (Ürün, 2020).

Finansal okuryazarlık, emeklilik planları içinde bireylere yardımcı olmaktadır. Yapılacak emeklilik planları tasarruf yapılmasına ve bir bütçe planlaması yapılmasına ihtiyaç duyuracaktır. Finansal Okuryazarlığın amaçları arasında planlama ve bütçe de vardır. Finansal okuryazarlık yeterliliği olmayan bireyler hatalı finansal kararlar alabilir, gelir gider dengesini kuramayabilirler. Bu sebeple emeklilik sisteminde kendi portföylerini yönetebilen bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri de artmaktadır. Finansal okuryazarlık seviyesinin yetersiz olması emeklilik, yatırım ve borçlanma planlarını negatif yönde etkiler. Finansal okuryazarlık bireyin refah seviyesini artırmayı, finansal güvenliğini sağlamayı, finansal bilgiyi etkin kullanarak bireyin uzun ve kısa vadede finansal planlamalar yapabilme ve uygulayabilme becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır (Avcı, 2023).

Finansal okuryazarlığın amacı başlıklar halinde şu şekildedir:

- Bireyleri finansal konularda bilgilendirmek.
- Finansal farkındalığı sağlamak.
- Bireylerin hayat standardını artırmak.

- Bireylerin ekonomik geleceklerini güven altına almasında yardımcı olmak.
- Bireylerin beklenmedik durumlara hazırlıklı olması için yatırım yapmasını sağlamak.
- Bireylerin tasarruf yapmasını ve bunları yatırıma çevirmeyi sağlamalarına yardımcı olmak.
- Bireylerin gelir ve gider planlarını yapabilmelerini kolaylaştırmak.
- Kişilerin gerek uzun gerekse de kısa vadeli planlar yapmasını kolaylaştırmak.
- Bireylerin finansal piyasalar konusunda daha fazla finansal bilgi sahibi olarak piyasadaki risklerden korunarak getirileri planlamasını sağlamak.

Bireylerin temel finansal işlemleri olan kredi kartı, kredi, mevduat işlemlerinin yapılmasının kolaylaştırılması, Finansal okuryazarlık amaçları göz önüne alındığında, bireylerin bu amaçları gerçekleştirmesi açısından önemlidir. (Bedir, 2020).

2.1.6. Finansal Okuryazarlığın Etkileri

Finansal okuryazarlık, bireylerin yaşam standartlarının yükselmesinde, toplumsal refahın artması ve finansal araçları kullanırken doğru kararlar verebilmek için lazım olan finansal bilgi birikimini sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık sayesinde birey ve toplum bilinçlenir böylece temele yayılan farkındalık sebebi ile finansal sistem istikrarlı bir şekilde işler. Bu sebeple, finansal okuryazarlığın etkilerini “bireysel” ve “sosyal refah üzerindeki etkileri” şeklinde iki başlık altında inceleyebiliriz (Balcı, 2022).

2.1.6.1. Finansal Okuryazarlığın Bireysel Refah Üzerindeki Etkisi

Yapılan literatür taramasında finansal okuryazarlığın, bireysel refah üzerinde kapsamlı ve birden fazla boyutlu etkilerinin bulunduğu. Bu etkilerin, finansal stres seviyeleri, yatırım ve tasarruf alışkanlıkları, uzun vadeli finansal planlamalar başta olmak üzere daha birçok alanda etkili oldukları belirtilmiştir.

- 1- Finansal okuryazarlığın kişilerin mali streslerini azaltmaları yönünde etkisi bulunmaktadır. Finansal stres, kişilerin ekonomik durumlarının yeterli olmamasından kaynaklanır ve finansal planlama eksikliğinden kaynaklanır. Finansal planlama eksikliği ekonomik gelecek ile ilgili belirsizliğe neden olacaktır. Finansal okuryazar bireyler finansal bilgi ve yetenekleri ile bütçelerini daha doğru yönetecekler, yatırım ve borçlanmalarını daha doğru gerçekleştirecek

ve beklenmedik durumlar için yaptıkları tasarruf ve birikimler sayesinde bütçeleri etkilenmeyecektir. Bu şekilde karşılaşacakları finansal problemlerle daha etkin bir şekilde, zarar görmeden veya en az zararla başa çıkacaklardır (Kumru ve Sarıkaya, 2014). Yapılan araştırmalar incelendiğinde, finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan kişilerin daha az finansal stres sahibi olduğu ve bu durum toplumun genel refah seviyesini pozitif olarak etkilediği görülmektedir (Aksu ve İnal, 2017).

- 2- Finansal okuryazarlık kişilerin tasarruf ve yatırım alışkanlıklarını pozitif yönde etkiler. Finansal okuryazarlığı düzeyleri yüksek bireyler, kaynaklarını daha doğru bir şekilde kullanır ve kendisi ve ailesinin ekonomik geleceği için doğru ve yerinde yatırım ve tasarruf kararları alır. Bu kişiler, risk ve kâr dengesini daha iyi kurarak, yatırımlarını farklı yönlerde çeşitleme eğilimi içerisindeyler. Finansal okuryazarlık, kişilerin ekonomik geleceklerini korumak ve finansal olarak kendisi için daha istikrarlı ve sağlam bir zemin inşa etmekte önemlidir (Özkan, 2018).
- 3- Finansal okuryazarlık kişilerin borç yönetimi yeteneklerini geliştirir. Borçlanma, birçok insan için finansal stresin başlıca kaynaklarından biridir. Finansal okuryazarlık düzeyi yeterli olan kişiler, kredi kartı, tüketici kredisi vb. borçlarını daha doğru bir şekilde yönetirler. Bu kişiler, zamanında borçlarını ödedikleri için faiz maliyetlerini borçlarını zamanında ödeme ve faiz maliyetlerini azaltma konularında başarı sağlarlar. Bu kapsamda finansal okuryazarlık, kişilerin yanlış borçlanma yaparak zor duruma düşmelerini engeller ve birey ve toplumun finansal refahlarını artırır. (Çelik ve Yılmaz, 2019).
- 4- Finansal okuryazarlık kişilerin emeklilik planlamalarını yapmalarında katkı sağlar. Emeklilik planları, kapsamlı bir finansal planlama süreci gerektirir. Finansal okuryazarlık ise bu süreçte bireyin doğru stratejiler uygulamasını sağlar. Emeklilik planlaması hakkında bilgi sahibi olan finansal okuryazar kişiler, emekli olmadan önce erken yaşlarda tasarruf ederek, emekli olduktan sonra finansal olarak daha rahat, yaşam standartları yüksek bir yaşam için gerekli finansal planları uygularlar. Bu şekilde, kişiler emekli olduktan sonra finansal sorunlarla karşılaşma olasılığını azaltır ve genel refah düzeylerini artırır (Kaya ve Doğan, 2020).
- 5- Finansal okuryazarlık kişilerin finansal şoklara karşı hazırlıklı olmalarını sağlar. Ülke olarak girilecek bir ekonomik kriz, ani iş kaybı gibi durumlar kişilerin

finansal durumlarını olumsuz olarak ciddi bir şekilde etkileyebilir. Ama finansal okuryazarlık düzeyi yeterli olan kişiler, bu tip olumsuz durumlara hazırlıklı olurlar. Acil durum fonları oluşturma, çeşitli sigorta ürünlerini kullanma ve yatırımlarını çeşitlendirme gibi stratejilerle finansal şoklara karşı tedbir alırlar (Öztürk ve Demir, 2015).

- 6- Finansal okuryazarlık kişilerin yaşam standartlarını artırır. Finansal bilgi destekli doğru finansal kararlar almak, bireylerin yatırım ve bütçelerinin güvende oldukları hissiyatını verir. Finansal stresin azalması, kişilerin psikolojik iyi oluşlarını da pozitif olarak etkileyecektir. Finansal okuryazarlık, kişilerin sadece ekonomik olarak değil, eş zamanlı olarak psikolojik ve sosyal iyi oluşlarını da pozitif yönde etkileyecektir (Bayar, 2016).

Sonuç olarak, finansal okuryazarlığın, kişilerin finansal streslerini azalttığı, tasarruf ve yatırım alışkanlıklarını iyileştirdiği, borç yönetimini geliştirdiği, emeklilik planlamalarını desteklediği ve finansal şoklara karşı bireyleri hazırladığı, hayat standartlarını artırdığı görülmektedir. Finansal okuryazarlığın bu etkileri, bireysel refah üzerindeki etkinliğini açıkça göstermektedir. Finansal okuryazarlığın artırılması, sadece kişilerin finansal güvenliğini korumakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refah düzeyini de artırır. Bu sebeple, finansal okuryazar bireylerin toplum içerisinde sayılarının artması, bireysel ve toplumsal refahın artmasında önemli bir rol oynayacaktır.

2.1.6.2. Finansal Okuryazarlığın Sosyal Refah Üzerindeki Etkisi

Finansal okuryazarlık, bireysel refah üzerinde etkili olduğu gibi toplumsal refah üzerinde de çok boyutlu etkilere sahiptir. Toplumun finansal okuryazarlığının artırılması, toplumun genel ekonomik iyi oluşunda, sosyal adaletin ve toplumsal huzurun sağlanmasında önemli ölçüde rol oynamaktadır.

- 1- Finansal okuryazarlık, toplumsal ekonomik iyi oluşu pozitif yönde etkiler. Finansal okuryazar kişiler, alacakları doğru tüketim ve yatırım kararları ile finansal şok veya ekonomik kriz zamanlarında dahi finansal durumlarını koruyabilirler. Bu şekilde, toplumun genel finansal sistemi de korunmuş olur. Aile içerisinde finansal okuryazarlık düzeyinin artması, yanlış borçlanma alışkanlıklarından koruyacak ve aile bireylerinin tasarruf etmek için atabilecekleri adımlarda yol gösterici olacaktır. Bu beceriler uzun vadede birey ve toplumun ekonomik refahını destekleyecektir (Acar ve Demir, 2018).

- 2- Finansal okuryazarlık, toplumsal gelir dağılımında adaletsizliğin azalmasına yardımcı olur. Finansal bilginin toplum tarafından eşit bir şekilde erişilmesi toplumda yaşayan tüm bireylere finansal bilgiyi kullanma yeteneğini eşit olarak edinme imkanı sağlayacak, bu da kişilerin finansal fırsatlardan eşit olarak yararlanmasını sağlayacaktır. Toplumun finansal okuryazarlık konusunda eğitilmesi, gelir ve imkanları düşük olan bireylerinde finansal ürün ve araçlara ulaşımını artıracak ve bu sayede gelir dağılımındaki adaletsizlikler azalacaktır. (Kaya ve Yıldırım, 2017).
- 3- Finansal okuryazarlık, sosyal güvenlik sisteminin işlemesine yardımcı olur. Sosyal güvenlik sistemlerinin devamlılığı emeklilik ve sağlık gibi sosyal güvenlik sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılmasından geçeceğinden bireylerin bu sosyal güvenlik sistemleri hakkında bilgi sahibi olması ve etkin bir şekilde bu sistemlere dahil olması gerekmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyleri yeterli olan kişiler, sigorta sistemlerinden daha fazla yararlanır ve emeklilik planlamalarını daha yerinde yapar. Bu şekilde, sosyal güvenlik sistemlerinin işlemesine ve devamlılığına katkıda bulunur (Özdemir ve Şahin, 2019).
- 4- Finansal okuryazarlık, toplumsal huzur ve refahın yükselmesini destekler. Finansal sıkıntılar bireyler arasında huzursuzluğa ve çatışmalara sebebiyet verebilir, bu ise toplumun genel huzurunu negatif etkiler. Finansal okuryazarlığı düzeyleri yüksek kişiler, bütçelerini daha doğru yönetir ve bu şekilde finansal stres ve çatışmalardan korunurlar. Bu durum, toplum ve birey arasındaki sosyal bağları güçlendirerek toplumsal huzursuzluğun önüne geçer, bireyler arasında sağlam bağlar kurulmasına katkı sağlar (Yılmaz ve Erdem, 2020).
- 5- Finansal okuryazarlık, vatandaşlık bilinci ve toplumsal katılımın artmasına yardımcı olur. Finansal okuryazarlık düzeyi yeterli seviyede olan kişiler, toplum içerisinde kendisine ait ekonomik ve sosyal hakların farkında olup bunlardan daha fazla faydalanırlar. Ayrıca bu bireyler toplumsal hassasiyet ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket ederler. Bu kapsamda toplum daha bilinçli ve katılımcı bir yapı kazanacaktır (Çetinkaya ve Kılıç, 2016).
- 6- Finansal okuryazarlık, Finansal suçların ve dolandırıcılıkların azalmasına katkıda bulunur. Kişilerin Dolandırılmasına veya ekonomik suistimallere uğramasına karşı koruma sağlar. Finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek kişiler, finansal

riskleri ve tuzakları önceden görebilir ve bunlara karşı kendisini nasıl koruyacağı ile ilgili bilgiye sahiptir. Böylece toplum genelinde finansal suçlar azalacak ve ekonomik güvenlik artacaktır (Aydın ve Karagöz, 2018).

Genel olarak bakıldığında, finansal okuryazarlığın sosyal refah üzerinde birçok etkisi bulunmaktadır. Bu etkiler çok yönlü ve kapsamlıdır. Bireylerin finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışların artırılması, sosyal adaletin, toplumsal refahın, finansal güvenliği ve genel ekonomik iyi oluşun sağlanmasında önemli roller üstlenmektedir. Bu sebeple, toplumda finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması hem bireysel hem de toplumsal alanda uzun vadede refah ve kalkınmanın anahtarıdır.

2.1.7. Finansal Eğitim

Bireylerin finansal bilgi ve becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir program kapsamında verilen eğitime finansal eğitim denir. Bu eğitimler, kişiler bütçelerini yönetme, tasarruf sağlama, borçlarını doğru bir şekilde yönetme ve doğru yatırımlar yapmalarına yardımcı olur. Ayrıca, finansal eğitim programları, kişilerin finansal araçları doğru kullanarak, doğru finansal ürünler almayı, finansal piyasalarda işlem yaparken yerinde karar almayı sağlar. Alınacak bu finansal eğitimler, bireyin finansal refahını artıracak ve finansal güvenliğini sağlamakta önemli bir rol oynayacaktır (Arslan, 2021; Güner ve Yıldırım, 2020).

Temel olarak finansal eğitim, kişilerin finansal okuryazarlık seviyelerini artırarak, finansal yaşamları boyunca daha doğru karar almalarını sağlamayı amaçlar. Finansal eğitimler, bütçe planı, tasarruf yapma, yatırım planlamaları ve borç yönetimi gibi konularda kolaylaştırıcı bilgiler içerir. Örnek olarak, kişiler emeklilikten sonra rahat bir hayat yaşamak için birikim yapma alışkanlığı edinirken, bir yandan da günlük hayatta yaptıkları harcamalarını ne şekilde planlayabileceklerini öğrenirler (Kaya ve Demir, 2017).

Finansal eğitim, bireylerin ekonomik refahlarını artırdığı gibi toplumsal düzeyde de önemli etkiler gösterir. Finansal açıdan eğitilmiş bir toplum, ekonomik buhranlardan daha az etkilenir ve bu süreçte toplumun ekonomik istikrarını korumakta daha başarılı olur. Ayrıca, finansal eğitim toplum içerisinde ekonomik adaletsizliğin giderilmesi ve finansal adaletin inşa edilmesi gibi toplumsal hedeflerin gerçekleşmesine de yardımcı olur (Ekinci, 2018).

2.1.7.1. Finansal Eğitimin Önemi

Bireylerin ekonomik adımlarının başarıya ulaşabilmesi ve ekonomik refahlarının devamı için finansal eğitim kritik bir öneme sahiptir. Finansal okuryazarlık seviyelerinin yeterli olmaması, bireylerin yanlış finansal kararlar vermelerine ve uzun vadede finansal sorunlar yaşamalarına sebep olabilmektedir (Çınar, 2019). Finansal eğitim sayesinde bireyler bütçelerini daha etkin bir şekilde yönetmelerini, tasarruf yaparak ve ekonomik planlamalar yapmalarına yardımcı olur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, finansal eğitim oranının yükselmesi, adil gelir dağılımı ve ekonomik refahın tesisi açısından büyük önem taşımaktadır (Ekinci, 2018).

Finansal eğitim, bireyin ekonomik düzeyini iyileştirdiği gibi meydana gelen ekonomik krizlerin etkilerinden de korur. Finansal bilgi ile donanmış finansal okuryazar bireyler, finansal şok ve kriz dönemlerinde daha doğru stratejiler uygulayarak daha doğru adımlar atar ve kendisi ile toplumun finansal istikrarına katkıda bulunur (Güner ve Yıldırım, 2020). Ayrıca, finansal eğitim, bireylerin finansal ürün ve hizmetlere olan güvenini artırarak, finansal eğitim finansal araçların kullanılmasına ve finansal ürünlerin alınıp satılmasına teşvik ederek piyasalara katılımı artırır ve ekonomik büyümeyi destekler (Arslan, 2021).

Bireyler finansal eğitimin etkilerini, hayatları boyunca aldıkları finansal kararların sonuçlarında gözlemleyebilirler. Bireyin erken yaşlarda alacağı finansal eğitim, kendisinin hayatı boyunca bütçesini nasıl yöneteceğini etkiler. Finansal eğitim almış ve finansal bilgilerle donatılmış bireyler, gelir gider hareketlerini, borçlarını, yatırımlarını planlamada daha başarılı olur, beklenmedik durumlarda kullanmak için birikim yapar ve emeklilik planlaması için daha doğru adımlar atarlar. Bu durum toplumun genel ekonomik istikrarını ve bireysel finansal güvenliği korumak açısından büyük avantaj sağlayacaktır. (Kaya ve Demir, 2017).

Finansal eğitim, toplumsal olarak da önemli etkilere sahiptir. Finansal okuryazarlık oranları yüksek bir toplum, ekonomik şoklardan daha az etkilenecek daha çok direnç gösterecek, bu tür toplumlarda ekonomik buhranların etki dalgaları daha az hissedilecektir. Finansal eğitim alan bireyler, kendi finansal durumlarını daha iyi hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun finansal ve ekonomik sisteminin de daha istikrarlı ve sağlam olmasına katkı sağlarlar (Ekinci, 2018).

2.1.7.2. Finansal Eğitimin Amacı

Finansal eğitimin temel amacı, kişilerin finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltmek ve bireylerin finansal kararlar alırken daha bilinçli adımlar atmasına yardımcı olacak donanımları edinmesine yardımcı olmaktadır. Finansal eğitim programları bireylere bütçe planlaması, tasarruf alışkanlıkları, yatırım ve borç yönetimi gibi konularda gerekli finansal bilgi ve tecrübeyi kazandırmayı hedefler (Arslan, 2021). Finansal eğitim ayrıca, kişilerin ekonomik değişimlere karşı daha sağlam durmalarını ve finansal güvenliklerini korumalarını amaçlar. Bu eğitimler, insanların kendi ekonomik durumlarını yönetmeleri yanı sıra genel ekonomik sistemin de sağlıklı işlemesine katkıda bulunur (Güner ve Yıldırım, 2020).

Finansal eğitimin amacı, kişilerin karar alırken daha rasyonel ve finansal bilgiye dayalı bir şekilde davranmalarını sağlamaktır. Bu şekilde, bireylerin kısa ve uzun vadede finansal planlarının hedefe ulaşmasına yardımcı olur. Örneğin, bireyler finansal eğitim sayesinde edinecekleri finansal donanımlar, bütçelerini nasıl yöneteceklerini, nasıl tasarruf edeceklerini ve birikimlerini nasıl değerlendireceklerini öğrenirler (Kaya ve Demir, 2017). Bu donanımlar, bireylerin mali geleceğini güvence altına alır ve finansal streslerini azaltır.

Ayrıca, finansal eğitim, bireylerin finansal hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırmayı amaçlar. Finansal eğitim sayesinde, yatırım stratejileri, borç yönetimi ve emeklilik planlaması gibi konularda bireyleri bilgilendirmeyi ve doğru kararlar almalarına yardımcı olmayı amaçlar. Bu şekilde, bireylerin uzun vadeli finansal istikrarını sağlamalarına yardımcı olarak mali belirsizliklere karşı başa çıkma becerilerini artırmayı hedefler (Çınar, 2019).

Finansal eğitimin bir diğer amacı ise kişilerin finansal hizmet ve ürünlerle ilgili bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Bu şekilde bireyler finansal piyasalarda daha bilinçli hareket ederek ve fırsatları daha doğru değerlendireceklerdir (Güner ve Yıldırım, 2020). Finansal eğitim, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini artırmak için programlı olarak yapılır, bireyleri finansal sistemin bir parçası olmaları için ve ekonomik fırsatlardan yararlanmalı için daha yerinde doğru adımlar atmalarına yardımcı olur (Ekinci, 2018).

2.1.7.3. Finansal Eğitimin Faydaları

Finansal eğitimin birey ve toplum için ayrı ayrı birçok faydası bulunmaktadır. Bireyler ve toplum için birçok faydası vardır. Finansal eğitim, bireylerin ekonomik refahlarını

artırarak, borç yüklerinden kurtulmalarını ve daha iyi bütçe planları yapmaları için gerekli finansal bilgi ve alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olur (Uysal, 2019).

Finansal eğitim, bireylerin finansal hizmetleri nasıl kullanacaklarını ve finansal ürünleri alıp satarken nasıl hareket edeceklerini daha iyi anlamalarını sağlar, bu şekilde finansal piyasalarda daha bilinçli hareket ederek finansal hataya düşmeyeceklerdir (Kaya ve Demir, 2017).

Finansal eğitim alan bireyler finansal alanda uzmanlaşacak, kendisi ve çevresinde yaşayan insanlar içinde doğru finansal kararlar alarak kendi finansını korurken çevresindeki insanlara da faydalı olacaklardır. Alacakları finansal eğitim sayesinde finansal bilgi sahibi olacak finansal hizmet ve ürünler le ilgili işlemler yaparken nasıl tutum ve davranış sergileyeceklerini bilecek ve uzun vadede yatırım planlarını doğru bir şekilde gerçekleştirecektir (Dağdelen, 2017)

Finansal eğitim, bireylerin finansal streslerini azaltacak ve ekonomik durumlarını iyileştirecektir. Bireyler, finansal bilgi ve becerileri sayesinde, genel ekonomik durumlarını daha iyi yönetecek ve bu da hayat standartlarının iyileşmesine katkı sağlayacaktır (Uysal, 2019).

Finansal eğitim almamış ve finansal okuryazarlık seviyeleri düşük olan toplumlarda zaman zaman bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. ABD’de yaşanan mortgage krizi buna örnek bir olay olarak gösterilebilir. Geçmiş yıllarda ev satın almak için birçok insan mortgage kredisi kullanmak istemiştir. İnsanların faiz ve ödeme stratejileri ile ilgili finansal bilgi sahibi olmaması aldıkları kredileri ödeme zamanı geldiğinde kendilerine sorun olarak dönmüştür. Finansal eğitim ve okuryazarlık düzeylerinin düşük olması sadece gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler açısından değil, gelişmiş ülkelerde de büyük etki bıraktığı bu örnekte açıkça görülmektedir. (The Economist, 2008; akt. Balcı, 2022). Bu örnek finansal eğitimin global olarak tüm birey ve toplumlar üzerinde önemli ölçüde etkili olduğunu göstermektedir (Balcı, 2022).

Finansal eğitimin yaygınlaştırılması ve herkesin erişimine sunulması, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın önemli bir parçasıdır.

2.1.8. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Finansal okuryazarlık, insanların finansal hizmet ve ürünlerle ilgili bilgi sahibi olmalarını ve bu birikimlerini kendi finansal durumlarını etkili bir şekilde yönetmek için

kullanmalarına yardımcı olan bir beceri setidir. Bireylerin finansal kararlar alırken ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriler finansal okuryazarlığın temel bileşenlerini içerir. Bunlar, temel para bilgisi, gelir ve tasarruf anlayışı, harcama ve borçlanma anlayışı ve finansal yatırım olarak sıralanabilir. Bu bileşenlerin her birisi, kişilerin ekonomik refahlarını artırmak ve finansal güvenliklerini sağlamak için önemlidir (Arslan, 2021; Güner ve Yıldırım, 2020).

2.1.8.1. Temel Para Bilgisi

Finansal okuryazarlığın en temel bileşeni para bilgisidir. Temel para bilgisi, bireylerin enflasyon, faiz oranları, para birimleri ve finansal araçlarla ilgili temel bilgileri edinmelerini sağlar. Para kavramları üzerinde kapsamlı bilgi birikimine sahip olmak, bireylerin günlük yaşamındaki mali işlemlerini doğru bir şekilde yönetmelerine ve finansal kararlarını bilinçli bir şekilde almalarına yardımcı olur. Temel para bilgisi, aynı zamanda bireylerin ekonomik fırsatları görmelerini ve daha iyi değerlendirmelerini ayrıca finansal piyasalarda daha bilinçli hareket etmelerini sağlar (Çınar, 2019).

Faiz oranları ve para birimleri hakkında bilgi sahibi olmak, bunların nasıl yönetileceğini anlamak, yatırım ve tasarruf stratejilerini doğrudan etkiler. Örneğin, yüksek faiz oranlı tasarruf hesaplarının tercih edilmesi, bireylerin birikimlerini artırır. Ayrıca, enflasyonun etkileri ile ilgili bilgi sahibi olmak, bireylerin alım gücünü korur ve paralarının değer kaybını önlemelerine yardımcı olur (Güner ve Yıldırım, 2020).

2.1.8.2. Gelir ve Tasarruf Anlayışı

Finansal okuryazarlığın başka bir önemli bileşeni de gelir ve tasarruf anlayışıdır. Bu, insanların bütçelerini nasıl planlayacaklarını, gelirlerini nasıl yöneteceklerini, tasarruf sağlamayı ve birikimlerini nasıl kullanacaklarını öğrenmelerini kapsayan bir anlayıştır. Gelir ve tasarruf planlaması, insanların ekonomik refahlarını artırmak ve beklenmedik ekonomik krizlere karşı hazırlıklı olmalarını sağlamak için önem arz etmektedir (Ekinci, 2018).

Bireylerin gelirlerini doğru bir şekilde düzenlemeleri, harcamalarında kontrollü olmaları ve tasarruf alışkanlığı edinebilmeleri, uzun vadede ekonomilerini güven altına almalarını sağlayacaktır. Örneğin, acil durumlar için bireylerin bir fon oluşturması, beklenmedik masrafların çıkması durumunda ekonomik anlamda dara düşmelerini engelleyecektir. Ayrıca, düzenli olarak tasarruf yapma alışkanlığı, bireylerin gelecekteki finansal hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur (Kaya ve Demir, 2017).

2.1.8.3. *Harcama ve Borçlanma Anlayışı*

Bireylerin finansal yönetim kabiliyetlerini geliştirmek için önemli bir diğer bileşen ise harcama ve borçlanma anlayışıdır. Bu bileşen, kişilerin harcamalarını nasıl kontrol altında tutacaklarını, borçlarını nasıl planlayacaklarını ve kredi kullanacakları zaman dikkatli olması gereken hususları kapsar. Doğru ve etkili bir harcama ve borçlanma yönetimi, kişilerin ekonomik streslerini azaltır ve mali durumlarını korur hatta iyileştirir (Uysal, 2019).

İnsanların harcama alışkanlıklarını kontrol altında tutmaları, gereksiz harcama yapmayarak borçlarını zamanında ödemeleri, ekonomik durumlarını iyileştirir. Örneğin, kredi kartı borçlarının günü geçirilmeden ödenmesi, bireyi faiz yüküne girmekten kurtaracak ve kredi notunu yükseltecektir. Ayrıca, borç yönetimi ile ilgili bilgi sahibi olan bireyler, borçlanma giderlerini azaltacaktır (Güner ve Yıldırım, 2020).

2.1.8.4. *Finansal Yatırım*

Bireylerin birikimlerini doğru kullanmaları ve mali hedeflerine ulaşmaları için finansal yatırım önemli bir araçtır. Yatırım bilgisi, bireylerin hisse senetleri, tahviller, yatırım fonları ve diğer yatırım araçları hakkında bilgi sahibi olmalarını kapsar. İsbetli yatırım kararları almak, insanların finansal güvenliklerini artırır ve ekonomik refahlarına uzun vadede katkı sağlar (Arslan, 2021).

Finansal yatırım becerileri, risk yönetimi yapabilmeyi ve yatırım portföylerini çeşitlendirmelerini sağlar. Örneğin, yatırım yapan bireylerin risklerini dağıtmaları, kayıp yapma olasılıklarını azaltır ve yatırım getirilerini artırır. Ayrıca, yatırım stratejileri hakkında bilgi sahibi olmak, bireylerin piyasadaki dalgalanmalardan etkilenmemesini ve bu şoklara karşı hazırlıklı olmalarını sağlar (Ekinci, 2018).

2.2. DİJİTAL OKURYAZARLIK

Araştırmanın bu bölümünde dijitalleşme kavramı, dijitalleşme süreci ve dönüşümü, okuryazarlık kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi, dijital okuryazarlık kavramı ve kapsamı, dijital okuryazarlık türleri ile dijital okuryazarlığın bireylerin davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili literatür bilgileri yer alacaktır.

2.2.1. Dijitalleşme Kavramı ve Kapsamı

Teknoloji, geçmişe nazaran günümüzde insan hayatını kolaylaştıracak çok fazla avantaj

sağlamaktadır. Zaman içerisinde, insan hayatını kolaylaştıran teknolojik imkanların çoğalması ile dijitalleşme toplum içerisinde ilerleme süreci olarak kabul görmeye başlanmıştır. İmalat ve üretimde, günlük yaşamda, eğitimde ve diğer alanlarda teknoloji, toplumda dijitalleşmeye katkı sağlamıştır (Ersöz ve Özmen, 2020). Dijitalleşme ile yapılacak işler daha zahmetsiz ve hızlı bir şekilde yapılmakta ve iş çeşitliliği artmaktadır. Dijitalleşme, bireyler üzerindeki iş yükünü azaltmaktadır (Yücel ve Adiloğlu, 2019).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumsal yapıya, iş süreçlerine ve bireylerin yaşamlarına entegre edilmesi sürecini dijitalleşme olarak ifade edebiliriz. Bu süreç, teknolojik dönüşümün yanı sıra toplumun sosyo-ekonomik yapısının, iş modellerinin ve tüketici davranışlarının da değişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Özdemir, 2018). Dijitalleşme, mevcutta kullanılan analog sistemlerin dijital sistemlerle değiştirilmesi durumudur. Dijital süreçte bilgi, dijital biçimde saklanır, işlenir ve paylaşılır (Yılmaz, 2019).

Dijitalleşme, çeşitli alanlarda farklı biçimlerle kendini gösterir. İş dünyasında dijitalleşme, veri analitiği, yapay zekâ, bulut bilişim ve Nesnelerin İnterneti (IOT) gibi teknolojilerin entegrasyonu ile iş süreçlerinin daha verimli hale getirilmesini sağlar (Kaya ve Öztürk, 2020). Ayrıca dijitalleşme, insanların günlük hayatlarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Akıllı telefonlar ve sosyal medya platformları, insanların iletişim kurma, bilgiye ulaşma ve alışveriş yapma alışkanlıklarını köklü bir şekilde değiştirmiştir (Çetin, 2019).

Dijitalleşmenin kapsam olarak, sadece teknolojik yeniliklerle sınırlı değildir. Aynı zamanda dijital ekonomi, dijital kültür ve dijital topluluklar gibi geniş kapsamlı sosyo-kültürel dinamikleri de içerir. Dijital ekonomi, geleneksel iş modellerinin dijital platformlara kaymasını ve yeni iş yapma biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlarken, dijital kültür, insanların dijital araçlar ve platformlar üzerinden etkileşimde bulunma biçimlerini ifade eder (Karaca, 2017). Dijital topluluklar ise ortak ilgi alanlarına sahip bireylerin dijital platformlar üzerinden bir araya gelerek bilgi ve deneyim paylaşımında bulunduğu sosyal yapılar olarak tanımlanabilir.

Dijitalleşme süreci, kolaylık ve fırsatlarla birlikte Siber güvenlik tehditleri, dijital eşitsizlik ve veri mahremiyeti gibi bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple, dijitalleşme sürecinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için bu zorlukların da dikkate alınması ve bunlara göre gerekli tedbirlerin alınarak sürecin işletilmesi

gerekmektedir (Demir ve Yıldırım, 2021).

Sonuç olarak, dijitalleşme, günlük hayatın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ile beraber dijitalleşme, günlük yaşamdan iş hayatına kadar her alanda önemli değişiklikler meydana getirmektedir. İş süreçlerinin daha hızlı ve verimli bir hal almasından insanların günlük hayatlarının değişimine kadar bir çok alanda etkiye sahip olan dijitalleşme, aynı zamanda dijital ekonomi, dijital kültür ve dijital topluluklar gibi yeni olguların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak, bu süreç kendisi ile beraber siber tehditler, dijital eşitsizlik ve veri mahremiyeti gibi olumsuz yan etkileri de getirmektedir. Dijitalleşme ile birlikte kazanılan fırsatlardan maksimum düzeyde fayda sağlamak ve karşılaşılan olumsuzlukların bertaraf edilmesi için, bu dönüşüm sürecinin dikkatli bir şekilde yönetilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.2.2. Dijitalleşme Süreci ve Dijital Dönüşüm

İş dünyasında dijitalleşme ve dijital dönüşüm kavramları önemli bir yer tutmaktadır. Dijitalleşme, analog sistemlerin dijital teknolojiler vasıtasıyla dijital sistemlere dönüştürülmesini kapsamakta, dijital dönüşüm ise bu teknolojilerin bütüncül ve stratejik yaklaşımlarla iş süreçlerine entegre edilmesi anlamına gelmektedir (Parviainen vd., 2017). Bu süreç, teknolojik bir değişimin yanı sıra organizasyonel yapıların, iş modellerinin ve dijital kültürlerin yeniden yapılandırılmasını da içerir. Dijital dönüşüm, işletmelerin piyasadaki rekabet avantajını kazanması veya sürdürebilmesi için önemli bir etkidir (Yılmaz, 2020).

Dijital dönüşüm sürecinin kritik öneme sahip bir bileşeni de dijital stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Bu stratejiler, teknolojinin getirdiği yeniliklerin işletme süreçlerine nasıl entegre edileceğini ve bu entegrasyonun işletme performansına nasıl katkıda bulunacağını belirler (Vial, 2019). Dijital dönüşümün doğru ve maksimum fayda ile gerçekleştirilmesi için, işletmelerin dijital olgunluk düzeylerini yeterli seviyeye getirmeleri gerekmektedir. Bu sebeple, dijital olgunluk modelleri, işletmelerin dijital dönüşüm süreci içerisinde kat ettikleri mesafeyi analiz etmelerinde yardımcı olmaktadır (Kane vd., 2015).

Kaya (2018) dijitalleşme sürecinde Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) karşılaştığı zorluklar üzerinde çalışarak, yaşanan bu zorlukların üstesinden gelmek için çeşitli öneriler ortaya koymuştur. Çalışmasında, dijitalleşmenin KOBİ'ler için büyük fırsatlar sağladığını fakat bu fırsatların doğru bir şekilde değerlendirilmesi için gerekli

olan bilgi birikimi ve alt yapının öneminden bahsetmiştir. Dijital dönüşüm sürecinde KOBİ'lerin başarı sağlayabilmeleri için dijital donanımlarını ve teknolojik altyapı yatırımlarını geliştirmeleri gerektiği konusuna dikkat çekilmiştir. Eğitim programları ve stratejik planlama bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır.

Dijital dönüşümün iş süreçlerine etkisi başlığı altında yapılan araştırmalar, dijital teknolojilerin işletme verimliliğini artırdığını ve iş süreçlerini optimize ettiğini göstermektedir (Demir ve Şahin, 2019). Dijital teknolojilerin kullanımına başlanması ile birlikte işletmeler, üretim süreçlerinde hata olasılığını azaltarak, parasal, zamansal kayıpları düşürmüş, müşteri memnuniyetini arttırmışlardır. Dijitalleşme, ayrıca işletmelerin pazar taleplerine daha süratli ve esnek bir şekilde yanıt verebilmesini sağlamaktadır. Bu şekilde işletmeler rekabet avantajını daha fazla kazanacaktır.

Dijitalleşme süreci ve dijital dönüşüm, işletmelerin gelecekleri için kritik öneme sahiptir. Dijital teknolojilerin doğru bir şekilde üretim süreçlerine entegre edilmesi, işletmelerin performansını ve rekabet gücünü artırırken, müşteri memnuniyetini de yükseltmektedir. Literatür incelendiğinde, dijital dönüşüm sürecinin doğru bir şekilde yönetilmesinin işletmelere sağlayacağı katkılar açıkça görülmektedir. Bu kapsamda, işletmelerin dijital stratejilerini doğru belirlemeleri ve dijital olgunluk seviyelerini arttırmalarının kritik önem arz ettiği ortadadır.

2.2.3. Okuryazarlık Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Okuryazarlık bireylerin duygu ve düşüncelerini okuma ve yazma yöntemlerini kullanmak suretiyle ifade etmesidir. Bir başka insanında ifade ettiklerini dinlemek ve okuma yöntemiyle anlamak ta okuryazarlık kavramının kapsamına girmektedir. Okuryazarlık kavramı ve kapsamı zaman geçtikçe değişime uğramış, genişleyerek ve şekil almıştır. 1950'li yıllarda da okuyup yazabilme yetisine okuryazarlık denilmiştir (Sakal, 2020). 1970 ile 1990'lı yıllar arasında etkileşim ve sosyal medya konuları ile ilgili çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar sayesinde kurulan teoriler okuryazarlık kavramının kapsamını genişleterek ve farklılaştırmıştır. Okuryazarlık kavramı, James Gee'nin etnometodoloji ve toplumsal dilbilim üzerine yaptığı araştırmalarıyla, Wygotsky ve Bakhtin'in kültürel modeller teorisi (2005) ve bilişsel dilbilim çalışmalarından etkilenecek yeni bir anlam kazanmıştır. Bu yaklaşım, bireylerin sadece yazma ve okuma becerilerini değil, aynı zamanda çeşitli sosyal ve kültürel bağlamlarda dil ve sembol kullanımını anlamalarını ve etkin bir şekilde kullanmalarını gerektiren kapsamlı bir yetkinlik olarak

değerlendirilmiştir. (Duran ve Özen, 2018). Bilgiyi anlamlandırma yeteneği ile ilgili çalışmalar yapan Lanham (1995), okuryazarlık kavramının geniş açılardan değerlendirilmesine katkıda bulunmuştur. “Kelimleri Kullanma Yolları” adındaki çalışması ile Heat (1983), Sosyokültürel okuryazarlık kavramını temellendirmiştir. Michael Cole 1991’de “Okuryazarlığın Psikolojisi” adlı kitabını kaleme alarak okuryazarlığın bilişsel etkilerini ele almıştır. Okuryazarlık kavramının görsel, elektronik, dijital ifade ve iletişim şekillerini içine alır (Koltay, 2011). Zaman içerisinde gelişimine devam eden ve değişiklik gösteren teknoloji, günlük yaşamın çeşitli alanlarında etki gösterirken okuryazarlık kavramının da genişlemesine katkı sağlamış, sürekli değişim gösteren teknoloji ile beraber dijital okuryazarlık kavramı basit tanımlardan sıyrılarak okuryazarlık türlerinin diğerleri ile bütünleşmiştir (Bawden, 2001).

Okuryazarlık kavramı, yazının icadı ile birlikte tarih sahnesine çıkan bir olgudur. İlk yazılı belgeler Mısır, Çin ve Mezopotamya gibi coğrafyalarda ortaya çıkmış ve bu belgeler, okuryazarlığın ilk temellerini meydana getirmiştir. Bilgiyi saklama ve aktarma ihtiyacı yazının icadını sağlamış, bu şekilde bilgi birikiminin aktarımı nesilden nesile gerçekleşebilmiştir (Goody, 1986). Antik dönemlerde, elit sınıflarla sınırlı kalan okuryazarlık, çoğunlukla yöneticiler, rahipler ve bilim insanları tarafından kullanılmıştır. Okuryazarlık oranları Orta Çağ’da, özellikle matbaanın icadı ile beraber, artış göstermiş ve yazılı materyaller artık hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır (Eisenstein, 1979).

Okuryazarlık kavramı, rönesans ve aydınlanma dönemlerinde daha geniş kitlelere ulaşmıştır. Eğitim sistemlerinin bu dönemde gelişiminin hızlanması ve zorunlu eğitim politikalarının uygulanması ile bireylerin okuryazarlık düzeyleri hızla artmıştır (Graff, 1987). 20. yüzyılda okuryazarlık, okuma ve yazma becerileri dışında eleştirel düşünme, bilgiye erişim ve bilgiyi etkin ve doğru kullanma becerilerini de kapsamaya başlamıştır. UNESCO yaptığı çalışmalarla, okuryazarlık kavramının küresel düzeyde önem kazanmasına önemli katkılar sağlamış ve bir çok ülkede bu alanda programlar uygulanmasında önemli bir rol oynamıştır (UNESCO, 2006).

Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Türkiye’de okuryazarlığın gelişimi büyük bir hız kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde, okuryazarlık oranlarının artırılması için çeşitli eğitim reformları yapılmış ve toplumun eğitim seviyesini artırmak için bir çok kampanya tertip edilmiştir (Öztürk, 2017). Köy enstitüleri kurularak milletin kendisi olan köylünün okur yazar olması ve bilgiye daha kolay ulaşması eğitim düzeylerinin artırılması hedeflenmiştir. Bu reformlar, toplumun okuryazarlık seviyelerini yükseltmek ve eğitim

düzeylerini artırmak amacıyla atılan önemli adımlar arasında yer almaktadır.

Modern dönemde, dijitalleşmenin yayılma hızıyla beraber dijital okuryazarlık kavramı da daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Dijital okuryazarlık, bireylerin dijital araç ve platformları doğru ve verimli bir şekilde kullanabilme, dijital içerikleri anlama ve üretme becerilerini ifade eder (Kara, 2020). Türkiye'de dijital okuryazarlığın yaygınlaşması ve gelişmesi amacıyla da farklı eğitim programları ve projeler uygulanmıştır. Bu kapsamda, dijital okuryazarlık, insanların bilgiye etkin ve hızlı bir şekilde erişim sağlayabilmeleri ve ulaştıkları bilgiyi kullanarak değer üretebilmeleri açısından önem arz etmektedir.

Tarihsel sürece bakıldığında Okuryazarlık kavramı sürekli değişim içerisinde bulunmuş ve günümüze ulaştığında daha geniş ve kapsamlı bir anlama kavuşmuştur. Dijitalleşme ile birlikte geleneksel okuryazarlık becerilerinin dışında, dijital okuryazarlık büyük bir önem kazanmıştır. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalar, okuryazarlığın bireysel ve toplumsal açıdan önem ve etkilerini vurgulamakta ve okuryazarlık yeteneklerinin geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunmaktadır.

2.2.4. Dijital Okuryazarlık Kavramı ve Kapsamı,

Dijital okuryazarlık, kişilerin dijital teknolojileri doğru ve etkili bir şekilde kullanabilme yeteneklerini ifade eder. Dijital okuryazarlık günümüzde, sadece teknolojik araçları etkili bir şekilde kullanabilme yeteneği ile sınırlı olmayıp, bu teknoloji aracılığı ile bilgiye ulaşım, bilginin işlenmesi, paylaşılması ve yeni bilgiler üretilmesini de kapsar. Dijital çağda, kişilerin hem kişisel hem de profesyonel yaşamlarında başarı sağlamaları için bu beceri kritik bir rol oynar (Yaman, 2020).

Teknik beceriler, dijital okuryazarlığın temel bileşenleri arasında ilk sırada yerini almaktadır. Bunlar, temel bilgisayar ve internet kullanımı ile başlayarak daha komplike uygulama ve yazılımların etkin bir şekilde kullanılmasına kadar geniş bir kapsama sahiptir (Kaya, 2018). Dijital bilgi okuryazarlığı, temel bileşenlerin ikinci sırasında yer alır. Bu süreç, dijital platformlarda bilginin araştırılması, elde edilmesi, işlenmesi ve doğru bir şekilde kullanılmasını içerir. Kullanıcıların bilgi kaynaklarını güvenilirliğine göre ayırt edebilmesi kritik bir öneme sahiptir (Demir, 2019).

Dijital okuryazarlık, dijital etik ve eleştirel düşünme konularını da içine almaktadır. Eleştirel düşünme, dijital içeriklerin analizi, işlenmesi, yorumlanması ve elde edilen verilerden sonuçlar elde edilmesi becerilerini içerir (Akgül, 2021). Dijital etik, insanların dijital ortamlarda etik kurallarına uymalarını sağlar. Bu kapsamda, dijital vatandaşlık,

bireylerin dijital dünyada saygılı, sorumlu ve güven verici bir şekilde davranmalarını içerir (Güneş, 2023).

Dijital okuryazarlık yeteneklerinin kazandırılması, eğitim alanında öğrencilerin akademik seviyelerini artırmada kritik bir rol üstlenir. Dijital kaynaklardan doğru ve verimli bir şekilde faydalanılması, bilginin elde edilmesi sürecini hızlandırır ve öğrenme de yeni deneyimler kazanılmasını sağlar. Sadece öğrencilerin değil öğretmenlerin de dijital okuryazarlık yetkinliklerine sahip olmaları, teknolojinin eğitim de verimli bir şekilde kullanılmasına yardımcı olur. Bu sebeple, eğitim programlarında dijital okuryazarlığa yer verilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin dijital okuryazarlık yeteneklerini geliştirmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Çelik ve Şahin, 2022).

Günümüz modern çağda dijital okuryazarlık, bilgiye ulaşılması ve bilginin kullanılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Dijital okuryazarlık düzeyleri yüksek bireyler, dijital ortamlarda daha doğru ve etkili bir şekilde bilgiye ulaşır, bu bilgiyi işler ve yeni bilgiler üretme safhalarında kullanabilirler. Bireylerin dijital okuryazarlık düzeylerini yükseltmeleri, sosyal ve profesyonel yaşamlarına katkıda bulunurken, aynı zamanda dijital teknolojilerin bilinçli ve etik kullanımını da teşvik eder (Yaman, 2020).

2.2.5. Dijital Okuryazarlık Kavramı

Teknolojinin sürekli değiştiği ve geliştiği günümüzde, bilgiye ulaşılması ve etkin bir şekilde kullanılması en temel beceriler arasında sayılmaktadır. Dijital teknolojilerin çoğalması, dijital platformların yaygınlaşmasıyla internet ve akıllı cihaz uygulamalarıyla birlikte hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu minvalde geleneksel okuryazarlık becerileriyle birlikte, dijital okuryazarlık becerilerinin de kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. “Digital Literacy” kavramına karşılık olarak Türk diline geçen “Dijital okuryazarlık” kavramı, ilk defa Glister tarafından 1997 yılında yapılan çalışmada dijital okuryazarlık terimini, bilgisayarlar tarafından sağlanan, farklı kaynaklardan elde edilen bilgileri anlama ve bunlardan uygulamalı olarak fayda sağlama yeteneği olarak tanımlanmıştır. Alan yazın incelendiğinde bu tanımla beraber dijital okuryazarlık kavramının farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir.

Özerbaş ve Kuralbayeva’ya, 2018 yılında yapılan çalışmada dijital okuryazarlığı; “Bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili ve doğru bir şekilde kullanma becerilerinin edinilmesi ile birlikte teknoloji aracılığıyla bireylerin gelişimine katkı sağlanacak, günlük hayatımızda karşılaşılabileceğimiz sorunların çözümüne fayda

sağlayacak, toplumsal üretim ve katılıma destek verecek şekilde, teknolojilerin doğru, etkili, güvenli ve etik bir şekilde kullanılması ile ilgili beceriler” olarak tanımlamıştır.

Dijital okuryazarlığın etkin bir şekilde öğrenilmesi için 5 ana yol bulunmaktadır Her ortamda öğrenme, akranlarla etkileşim içinde olma, öğreticilerle sürekli iletişim halinde olma, Kendi potansiyelinde sürekli çalışma, davranış problemlerini minimuma indirme (Becton Loveless, 2022).

Wan Ng tarafından 2012 yılında yapılan çalışmada dijital okuryazarlık becerilerine sahip bireylerin bazı becerilere sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Bunları çalışmada; Temel bilgisayar bilgisine sahip olmak ve günlük hayat içerisinde ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşabilmek için doğru kaynaklara erişebilmek, Problemleri çözmek veya ürünler elde etmek için doğru teknolojik araçları ve bu araçlara ait doğru kullanım şekillerini bulmak, İhtiyaç duyulan bilgileri öğrenmek için araştırma yapmak ve doğru içeriklere ulaşmak için bilgiyi etkin şekilde aramak, tanımlamak ve analiz edebilmek, çevrimiçi topluluklarla uyumlu hareket edebilmek, Dijital ortamlarda oluşabilecek risklerden korunabilmek, şeklinde sıralanmaktadır.

2.2.6. Dijital Okuryazarlık Türleri

Dijital okuryazarlık, teknolojik araçların kullanımına yönelik bilgi ve becerilerin tümü şeklinde tanımlanmış, kendi içerisinde çeşitli türlere ayrılması bu alanın içindeki farklılıkları ve zenginlikleri daha net anlamamıza yardımcı olur. Bu türler, dijital dünyanın çeşitli yönlerini kapsayan çok özel beceriler ve bilgi alanları içerir. Temel dijital okuryazarlık türleri arasında Görsel Okuryazarlık, Medya Okuryazarlığı, Bilgi Okuryazarlığı, Bilgisayar Okuryazarlığı, İnternet Okuryazarlığı, Enformasyon Okuryazarlığı, Teknoloji Okuryazarlığı kavramları bulunmaktadır.

2.2.6.1. Görsel Okuryazarlık

Görsel okuryazarlık, kişilerin karşılaştığı görsel öğeleri anlamlandırma, anladığını yorumlama ve eleştirel olarak değerlendirme yeteneğini ifade eder. Günümüzde teknoloji hayatın her alanında kullanılmakta, özellikle dijital platformlar ve sosyal medya bilgi paylaşımını yoğun olarak görsel içerikler vasıtası ile yapmaktadır (Kaya, 2019). Görsel içerikler, yazılı olarak iletilmesi güç olan karmaşık bilgileri kısa sürede anlaşılır halde kullanıcıya iletebilir. Fakat, iletilen bu bilgilerin doğru olarak yorumlanarak değerlendirilmesi için kişilerin görsel okuryazarlık yetkinliğine sahip olması gereklidir. Görsel içerikleri anlamak ve doğru şekilde değerlendirmek, modern iletişim açısından

önem arz etmektedir (Yılmaz, 2020).

Toplumun görsel okuryazarlık düzeyinin artması, medya okuryazarlığının artmasına yardımcı bir araç olarak değerlendirilebilir. Görsel içerikler kolaylıkla propaganda ve manipüle aracı olarak kullanılabilmekte, yanıltıcı bilginin yayılması için etkili olmakta, bu sebepten insanların bu içerikleri değerlendirirken eleştirel açıdan bakabilmesi gerekmektedir (Demir, 2018). Örneğin, sosyal medyada karşılaşılan ve hızlıca yayılan bir görsel içeriğin yanlış bilgi içerip içermediğini sorgulamak, o görsel içeriğin kaynağını ve amacını değerlendirmek, görsel okuryazarlık yeteneği gerektirmektedir. Bu yetenek, insanların medya içeriklerini doğru ve bilinçli bir şekilde analiz etmelerine ve karşılaşılabilecekleri yanıltıcı içeriklere karşı kendilerini korumalarına yardımcı olur (Çelik, 2021).

Görsel okuryazarlık, günümüzde önem arz eden, kritik bir yetkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim programlarında bu becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi, kişilerin bilgiye ulaşım, yorumlama ve değerlendirme süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir (Arslan, 2020). Görsel okuryazarlık, yalnızca görsel içerikleri doğru anlamak ve değerlendirmekle sınırlı kalmaz, aynı zamanda görsel içerik üretme ve doğru bir şekilde paylaşma becerisini de içine alır. Bu şekilde, kişilerin görsel okuryazarlık yeteneklerini daha üst seviyelere çıkarmalarını, modern toplum içerisinde doğru ve etkin bir şekilde bilgi temelli adımlar atmalarına olanak sağlar.

2.2.6.2. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, kişilerin medya içeriklerini eleştirilen açıdan değerlendirebilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu içeriğin analizi, yorumlanması ve servis edilen medya içeriğinin kaynağının ve doğruluğunun sorgulaması yeteneğini kapsar (Kaya, 2020). Medya okuryazarlığı, yalnızca bilgi tüketimi ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda medya ve medya mesajlarının üretilmesi faaliyetleri ile ilgili etkin ve doğru bir beceriyi geliştirmeyi de içerir. Bu kapsamda, medya okuryazarlığı eğitimi, kişilerin medya içeriklerini farklı açılardan analiz ederek yorumlayabilmesini sağlayarak bireylerin daha bilinçli medya kullanıcıları olmalarına imkân verir (Yılmaz, 2018).

Medya okuryazarlığı ve gelişimi, dijital çağın yenilikleri ile birlikte her geçen gün daha büyük bir önem kazanmaktadır. Dijital medya araçlarının yaygınlaşması ve sosyal medya platformlarının çoğalması, bilginin yayılmasını hızlandırdığı gibi manipüle aracı olarak da kullanılan sosyal medyada bilgi kirliliği artmaktadır (Kara, 2019). Bu bağlamda,

medya okuryazarlığı kişilerin dijital platformlarda karşılarına çıkan içeriklere eleştirel yaklaşma becerilerini artırarak, yanlış bilgilerin yanıltıcı etkilerini azaltmaya yardımcı olur. Teknolojiyi ve sosyal medyayı daha yoğun kullanan çocuk ve gençler, medya okuryazarlığı eğitiminden daha fazla yarar sağlamakta ve aldıkları bu eğitim, onların dijital medya öğelerini daha bilinçli olarak tüketmelerini sağlamaktadır (Aydemir, 2021).

Daha etkili ve verimli bir medya okuryazarlığı eğitimi için, eğitim programlarının ve stratejilerinin medya trendlerini ve teknolojilerini güncel bir şekilde takip ederek kendisini bu dinamiklere sürekli uyarlaması ve yenilemesi gerekmektedir. Ayrıca, sadece akademik olarak değil gündelik yaşam içerisinde medya okuryazarlık eğitimi uygulanabilir olması önemlidir. Bu bağlamda, medya okuryazarlığı eğitimi veren öğretmenlerin ve eğitimcilerin, öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeteneklerini artırmak için kreatif ve interaktif yöntemler kullanmaları gerekmektedir (Demir, 2022).

2.2.6.3. Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi okuryazarlığı, bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi analiz etme ve yorumlama, organizasyon ile icra etme yeteneklerini içine alan kapsamlı bir beceri alanıdır. Bilgi temelli modern toplumlarda kişilerin bilgiyi etkin bir şekilde kullanması için gerekli olan temel becerileri ifade eder. Kuramsal olarak bilgi okuryazarlığı, ihtiyaç duyulan bilgileri tespit etme, bilgi kaynaklarını doğru ve etkin olarak kullanma ve bilgiyi eleştirel olarak yorumlama becerileri olarak tanımlanır (Çelik, 2019). Bu tanım, bilgi okuryazarlığının kişilerin bilgi toplumundaki rolünü ve önemini vurgular.

Bilgi okuryazarlığı kuramsal olarak, birçok bilgi teori ve modele dayanmaktadır. Bunlar içerisinde en etkili olanlardan birisi Bundy'nin (2004) bilgi okuryazarlığı modelidir. Bundy, bilgi okuryazarlığını beş temel bileşende incelemiştir. Bunlar; bilgiye erişim, bilgi değerlendirme, bilgi organizasyonu, bilgi kullanımı ve bilgi üretimidir. Bu modelde, bilgiye nasıl ulaşıldığı, ulaşılan bilginin nasıl analiz edildiği ve bilginin ihtiyaçlar doğrultusunda nasıl kullanıldığının anlaşılması için geniş bir pencere sunar. Özellikle teknolojinin sürekli geliştiği ve değiştiği dijital çağda, bu bileşenler arasındaki etkileşimler daha anlaşılması güç hale dönüşmüş ve kişilerin dijital ortamlarda bilgi okuryazarlığına duydukları ihtiyaç daha fazla artırmıştır (Öztürk, 2021).

Geleneksel bilgi okuryazarlığı kavramına dijital çağda farklı kavramlar eklenmiş, bilgi okuryazarlığının alanı çok daha fazla genişlemiştir. Özellikle sosyal medya ve dijital platformların kullanılmasının yaygınlaşmasıyla, bilgiye ulaşım kolaylaşmış ama bilgi

kirliliği ve manipölasyon da artmıştır. Bu çerçevede, bilgi okuryazarlığı sadece bilgiye ulaşımı değil, bir yandan da edinilen bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirme yeteneğini de içermektedir. Öztürk, dijital bilgi okuryazarlığını, dijital kaynakları doğru ve etkin bir şekilde kullanma ve dijital ortamlarda bilgi arama tekniklerini geliştirme gerekliliğinin önemini işaret etmektedir. Bu, kişilerin dijital ortamlardaki bilgi akışını kontrol etme becerilerini olgunlaştırmalarına imkân sağlar ve bireyleri bilgi çağının zorluk ve risklerine karşı daha dayanıklı duruma getirir.

Bu kapsamda bilgi okuryazarlığı, dijital çağın gereksinimlerini karşılamak için kuramsal ve uygulamalı önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi okuryazarlığı kavramı, kişilerin bilgiye ulaşması, değerlendirmelerde bulunması ve kullanım yeteneklerini kapsamlı bir şekilde ele alarak, bilgi toplumunda etkin ve bilinçli bireyler olmalarına katkıda bulunur.

2.2.6.4. Bilgisayar Okuryazarlığı

Bilgisayar okuryazarlığı, çağımızın temel gereksinimlerinden biri olmuştur. İnsanların bilgisayar ve ilgili teknolojileri doğru ve etkin bir şekilde kullanabilme becerisini ifade eder. Bu kavram, sadece bilgisayar kullanımı, donanımları ve yazılımları tanımakla sınırlı olmayıp; ayrıca, bu teknolojik araçların işlevlerini anlama, karşılaşılabilecek problemleri çözebilme ve bilgi işlem süreçlerini yönetebilme yeteneklerini de kapsar. Bilgisayar okuryazarlığı, insanların günlük yaşantılarında, aldıkları eğitimlerde ve iş hayatında kritik bir öneme sahiptir. Bilgisayar bilgisi temel olarak, metin çalışmaları, elektronik tabloların oluşturulması, internet kullanımı ve veri güvenliği gibi konularda yetkinlik gerektirmektedir (Güneş, 2020).

Her gün gelişen ve değişen teknoloji ortamında bilgisayar okuryazarlığının önemi, gün gün artmaktadır. İnternet kullanımının yaygınlaşması ve dijital platformlarının artması ile birlikte, insanların bilgiye ulaşabilmesi, bu bilgileri değerlendirerek yorumlayabilmesi ve kullanması önemli bir hal almıştır. Bilgisayar okuryazarlığı, kişilerin dijital ortamlarda hızlı ve etkin bir şekilde iletişim sağlayabilmelerini ve bilgi paylaşımlarında bulunabilmelerini sağlar. Bunun yanı sıra, bilgisayar okuryazarlığı, kullanıcıların dijital güvenlik ve etik konularında da farkındalık sahibi olmalarını gerektirir (Kara, 2019).

Eğitim süreçlerinde bilgisayar okuryazarlığının kritik bir rolü bulunmaktadır. Öğrencilerin eğitim materyallerine ulaşabilmesi, online öğretim ortamlarına etkili bir şekilde ulaşabilmesi ve dijital projelere dahil olabilmesi ve bunları geliştirebilmesi için

bilgisayar okuryazarlığı becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Öğretim süreçlerinde bilgisayar okuryazarlığı, öğrencilere yaratıcı düşünme, eleştirel bakış açısı ve problem çözme yeteneği kazandırır. Böylece eğitim alan öğrencilerin, bilgi tüketici sıfatından ayrılarak, bilgi üreten bireylere dönüşmesine katkıda bulunur (Yılmaz, 2021).

Bilgisayar okuryazarlığı, bireylerin hem kişisel yaşamları hem de kariyerlerinde başarı sağlamaları için, dijital çağda vazgeçilmez bir unsurdur. Bilgisayar okuryazarlığı, yalnızca bilgisayar ve donanımlarını kullanma yeteneği değil, ayrıca onu anlama, eleştirel yönden yorumlama ve etik kurallara göre ihtiyaçlar doğrultusunda kullanma yeteneğini de içerir. Bu sebeple, bilgisayar okuryazarlığı eğitimi ve bu becerilerin bireylere kazandırılması bireylerin dijital ortamlarda daha etkin ve bilinçli bir şekilde var olmalarını sağlar.

2.2.6.5. İnternet Okuryazarlığı

İnternet okuryazarlığı, kullanıcıların internet teknolojilerini doğru, etkin ve güvenli bir şekilde kullanabilme yeteneği olarak tanımlanır. Bu beceri, günümüz toplumunun vazgeçilmez bir hizmeti olan internetin kullanılmasında bilgiye erişim, yorumlama, değerlendirme ve kullanma yetilerini içerir. İnternet okuryazarlığı, teknik bilgi ve becerilerin kazandırılmasının yanı sıra dijital etik ve güvenlik konularını da kapsar (Kaya, 2020). Bu çerçevede, internet okuryazarlığı, kullanıcıların dijital dünyada bilinçli ve sorumlu hareket etmelerini ve bu şekilde var olmalarına yardımcı olur.

İnternet aracılığı ile çeşitli bilgi ve hizmetler sunulmaktadır, kullanıcılar bu bilgileri kullanmadan önce doğruluğunu teyit etmeli, karşılaştıkları bilgilere eleştirel bir gözle bakmaları gerekmektedir. İnternet okuryazarlığı, bilgiye erişim ve bilginin paylaşımının çok hızlı bir şekilde gerçekleştiği bu dönemde, kullanıcıların doğru ve güvenilir kaynaklara ulaşabilme ve diğerlerinden ayırt edebilme yeteneğini de içerir. Ayrıca kullanıcıların çevrimiçi platformlardan edindikleri bilgileri analiz etme, yorumlama ve doğrulama ile etik değerlere uygun bir şekilde kullanma yeteneklerine de katkı sağlar (Yıldız, 2018). Bu şekilde bireylerin sahte veya yanıltıcı bilgiler ile dijital manipülasyonlardan korunmalarını sağlamaktadır.

İnternet okuryazarlığı eğitimi, öğrencilerin dijital öğrenme araçları ile çevrimiçi kaynakları doğru ve etkili bir şekilde kullanmaları için önemlidir. Günümüzde öğrenciler interneti araştırma yapma, bilgiye ulaşma ve akademik çalışmalarını geliştirmek amacıyla kullanabilmeleri, onların akademik kariyerlerine ve bu alanda sağlayacakları başarıya

doğrudan katkı sağlamaktadır. İnternet okuryazarlığı, öğrencilere internet ortamlarını kullanırken eleştirel çerçevede bakma, karşılaşılan problemlerin üstesinden gelme ve edinilen bilgilerin yönetimi becerilerini kazandırmaktadır (Demir, 2019). Bu bağlamda, öğrenciler dijital çağın getirdiği yeniliklere uyum sağlayacak ve bilgi toplumunda etkin bireyler olarak toplumda yerlerini alacaklardır.

Sonuç olarak, internet okuryazarlığı, dijital çağ ile birlikte hayatımıza giren temel yetilerden biridir ve bireylerin dijital ortamlarda etkin, güvenli ve etik kurallarına uygun olarak var olmalarına katkıda bulunur. Bireylerin internet okuryazarlığı düzeylerini yükseltmeleri, dijital dünyada riske kapalı, ne yaptığını bilen bilinçli kullanıcılar olarak var olmalarını ve bilgi toplumuna katkıda bulunmalarını sağlar.

2.2.6.6. Enformasyon Okuryazarlığı

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre enformasyon, belirli bir konuda, belirli bir amaca yönelik olarak toplanmış, işlenmiş ve sunulmuş bilgi olarak tanımlanır. Enformasyon okuryazarlığı, insanların bilgiye erişme, değerlendirme, doğru ve etkin bir şekilde kullanma becerilerini ifade eder. Bu beceri, teknolojinin sürekli geliştiği içerisinde bulunduğumuz dönemin gerekliliklerine karşılık veren ve bireylerin bilgi temelli kararlar alabilmelerini sağlayan temel bir beceri olarak kabul edilir (Koç, 2017). Enformasyon okuryazarlığını bilgi ihtiyacını tanıma, bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi kullanma ve bilgiyi iletme süreçlerinden oluşan bir beceri seti olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, enformasyon okuryazarlığının çok yönlü yapısını ve bilgiye erişimin ötesinde bilgiyle ne yapıldığını vurgular.

Enformasyon okuryazarlığının kuramsal temelleri arasında, bilgi kaynaklarının güvenilirliğini analiz etme ve bilgiyi eleştirel bir gözle inceleme önemli bir yer tutar. Enformasyon okuryazarlığı bilgiye ulaşmanın yanı sıra edinilen bilgiyi sorgulama ve doğrulama süreçlerini de içerir. Bu insanların dezenformasyondan ve bilgi kirliliğinden korunmalarını sağlar (Demir, 2019). Demir'in yapmış olduğu çalışmada vurguladığı gibi, enformasyon okuryazarlığı, bireylerin dijital ortamlardan edindikleri bilgilere eleştirel bir gözle bakabilme becerisi sağlar.

Enformasyon okuryazarlığı eğitim alanında, öğrencilere bilgiyi temel edinen araştırmalar yapmayı, bilgiyi analiz etme ve sentezleme becerilerini kazandırmayı hedefler. Enformasyon okuryazarlığı, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için kritik bir rol üstlenmiştir. Öğrencilerin bilgiye erişim, yorumlama ve kullanma süreçlerinde daha etkin

olmalarını sağlamaktadır. Eğitim kurumları, öğrencilerin bu becerileri edinmesini desteklemek için çeşitli eğitim programları ve müfredatlar hazırlamaktadır (Arslan, 2018). Arslan'ın çalışması, enformasyon okuryazarlığının eğitim süreçlerine nasıl entegre edildiğini ve öğrencilere nasıl fayda sağladığını ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır.

Enformasyon okuryazarlığının önemli boyutlarından bir diğeri ise etik bilgi kullanımıdır. İnsanların bilgiye ulaşma ve bilgiyi tüketirken etik ilkelere göre hareket etme becerilerini geliştirdiğini ifade etmektedir. Enformasyon okuryazarlığı bilgiye yalnızca ulaşılması değil, ayrıca doğru, güvenilir ve etik kurallara uygun bir şekilde kullanılması gerektiğine işaret eder. Kullanıcılara bilgiye erişim ve kullanım aşamalarında etik ve yasal sorumluluklara uymaları gerektiği hatırlatır ve bu bilinçle hareket etmeleri için gerekli becerileri kazandırmayı amaçlar (Çakmak, 2020).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde enformasyon okuryazarlığının bilgiye erişim, bilgiyi değerlendirme ve etik kullanma süreçlerini kapsayan çok yönlü bir beceri olarak tanımlayabiliriz. Bu, eleştirel düşünmek ve bilgiyi kullanırken etik davranmak gibi önemli unsurları içermektedir. Bireylere enformasyon okuryazarlığının kazandırılması ve bu alanın geliştirilmesi, insanların dijital dünyada daha etkin ve bilinçli kararlar vermelerine yardımcı olacak ve bilgi toplumunda sorumlu ve aktif bireyler olmalarına katkıda bulunacaktır.

2.2.6.7. Teknoloji Okuryazarlığı

Teknoloji, bilimsel bilginin pratik ve ticari amaçlar için uygulama biçimi olarak tanımlanır (Özdemir, 2019). Teknoloji okuryazarlığı ise dijital çağın hızla gelişip değişen teknolojilerini öğrenmek ve etkili bir şekilde kullanmak için gerekli bilgi ve becerilerin toplamını ifade eder. Bu kavram, bireylerin teknolojiyi sosyal ve kültürel bağlamlarda nasıl değerlendirebileceğini de içine alır. Teknoloji okuryazarlığı kuramsal olarak, bilgi toplumuna uyum sağlamak için gerekli olan bir yetkinlik olarak da kabul edilmektedir (Aydın, 2019).

Teknoloji okuryazarlığı kavramsal olarak, iki ana başlık altında incelenebilir: teknik yeterlilik ve eleştirel düşünme. Teknik yeterlilik, insanların dijital araçları ve sistemleri etkin ve doğru bir şekilde kullanabilmelerini sağlar. Bu yeterlilik, bilgisayar donanımlarının, yazılım uygulamalarının ve internet araçlarının kullanımını kapsar. Teknik yeterlilik, teknolojinin temel işlevlerini yerine getirme kapasitesini ifade eder ve genellikle teknoloji eğitiminde birincil hedef olarak kabul edilir (Selwyn, 2016).

Eleştirel düşünme ise, teknolojinin toplum ve bireyler üzerindeki etkilerini değerlendirme ve yorumlama yeteneğini ifade eder. Bu boyut, teknolojinin kullanımını yanı sıra teknolojinin sosyal, kültürel ve etik boyutlarını da değerlendirdiğini göstermektedir. Bireylerin dijital içeriklerin doğruluğunu ve güvenilirliğini analiz edebilmeleri, karşılaştıkları içeriklere eleştirel açıdan yaklaşabilmeleri, teknolojinin toplum içerisindeki etkilerini anlamlandırmaları bu boyutun kritik özelliklerindendir (Livingstone, 2019). Dijital okuryazarlığın diğer türlerinde de olduğu gibi teknoloji okuryazarlığında da eleştirel düşünme becerisi önemli bir kazanımdır. Teknoloji okuryazarlığının sadece araçsal bilgiyle değil, aynı zamanda etik ve toplumsal sorumluluklarla da ilişkili olduğunu gösterir.

Kavramın kuramsal temelleri, teknolojinin eğitsel ve sosyal bağlamlarda nasıl değerlendirileceğine dair çeşitli yaklaşımları içerir. Eğitimde teknoloji okuryazarlığı, kişilerin teknoloji bilgileri ve yeteneklerini geliştirmeyi hedefler ayrıca bu bilgi ve yeteneklerin toplumsal hayat içerisinde nasıl kullanılacağına dair bir çerçeve sunar. Bu kapsamda, teknoloji okuryazarlığı hem teknik becerileri hem de toplumsal sorumlulukları içini alır ve bireylerin teknoloji dünyası içerisinde bilinçli ve etkin bir şekilde bulunabilmeleri için gerekli bir yetenek olarak kabul edilir (Aydın, 2019).

Teknoloji okuryazarlığı kavramı, teknik beceriler ve eleştirel düşünme arasında bir denge kurarak, bireylerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmelerini ve bu teknolojilerin toplumsal etkilerini anlayabilmelerini sağlar. Kuramsal çerçevede, teknoloji okuryazarlığı, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde teknolojinin rolünü anlamak ve bu rolü bilinçli bir şekilde kullanmak için gerekli bir yetkinlik olarak değerlendirilmelidir.

2.2.7. Dijital Okuryazarlığın Davranışa Etkisi

Teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi, internetin kullanıma başlanmasıyla günlük hayatın vazgeçilmez parçaları olan dijital ve sosyal platformlar, yıllar önce sadece anlayıp yazabilme becerisi olan okuryazarlık kavramını genişletmiş ve kullanıcılarının davranışlarına yön vermeye başlamıştır. Teknolojinin gelişimi dijitalleşmenin artmasına sebebiyet vermiş, Dijital çağ içerisinde dijital okuryazar bireylerin yetiştirilmesinin önemi görülmüştür. Bu bağlamda dijitalleşme ve dijital okuryazarlık kavramlarının insanların yaşam ve davranış şekillerine etki ettiği görülmektedir (Ersöz ve Özmen, 2020).

Teknolojinin kullanım alanlarının yaygınlaşması, bireylerin günlük alışkanlıklarını ve

yaşam pratiklerini de değiştirmektedir. Dijital teknolojiler, sosyal ilişki biçimlerini ve iletişim şekillerini önemli derecede değiştirmektedir. Geleneksel yüz yüze iletişim yerini, çevrimiçi dijital platformlara bırakmaktadır. Bu sebepten bireyler bu ortamlardaki sosyal davranışlarını ve iletişim stratejilerini yeniden düzenlemeleri gerekmektedir (Rheingold, 2012).

Dijital okuryazarlık kavramı, teknolojik araçların kullanımının artışıyla birlikte gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Teknoloji, bireylerin günlük yaşantılarına büyük kolaylık sağlarken ayrıca meydana gelebilecek, beklenmedik olumsuzluklara da sebebiyet verebilmektedir. Esasında, teknolojinin faydalı veya zararlı olarak kabul edilmesi, onun kullanıcılar tarafından ne amaçla ve ne yönde kullandığı ile doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda dijital okuryazarlık becerileri davranışları etkilemekte, kazanılan doğru davranışlar ise teknolojinin doğru, etkin ve etik olarak kullanılmasına yardımcı olacaktır (Bawden, 2008).

Dijital okuryazarlığın eğitimdeki davranışsal etkileri, öğrencilerin öğrenme ve etkileşim şekilleri büyük ölçüde değiştirmektedir. Dijital okuryazarlık, öğrencilerin bilgiye ulaşımını kolaylaştırdığı gibi öğrenme davranışlarını da yeniden düzenler. Örneğin, dijital okuryazarlık yetilerine sahip öğrenciler, eğitim ve öğretim aşamalarında daha bağımsız ve proaktif davranışlar sergilerler. Yaptıkları araştırma, çalışma veya ödevlerinde, dijital teknolojilerden faydalanan öğrencilerin, kullanmayanlara göre daha fazla öğrenme motivasyonu sağladıkları, bu teknolojik araçların etkin kullanımı, öğrencilerin daha etkin bir şekilde derslere katılım sağlamalarına yol açtığını görülmektedir (Günüç ve Kayri, 2010). Bu durum, öğrencileri pasif bilgi alıcıları olmaktan sıyırıp, bilgi üretme sürecine aktif katılımcılar olarak dahil olmalarını sağlayacaktır.

Günümüzde insanlar cep telefonu aracılığı ile hızlı bir şekilde internete ve internet erişebildiği kaynaklardaki bilgilere çok ulaşabilmekte, bu da bilgilerin güvensizliği problemini ortaya çıkartmaktadır (Eshet ve Alkalai, 2004). Gelişen teknolojinin bir sonucu olan dijitalleşme bazı problemleri hayatımıza taşısa da, bireylerin yeteri düzeyde dijital okuryazar olmaları, karşılaşılabilecekleri problemleri çözmeleri için gerekli davranış ve stratejileri kendilerine öğretecektir.

2.2.8. Dijital Okuryazarlığın Boyutları

Ng 2012 yılında yapmış olduğu çalışmada, dijital okuryazarlığı çeşitli boyutları ile ele alan kapsamlı bir model geliştirmiştir. Bu model, dijital okuryazarlığın sadece teknolojiyi

kullanabilme yeteneğinden ibaret olmadığını, ayrıca bilişsel, sosyal ve etik becerileri de kapsadığına dikkat çekmiştir. Ng'nin çalışmasına göre, dijital okuryazarlık üç temel boyutta incelenebilir; Teknik Boyut, Bilişsel Boyut, Sosyo–Duygusal.

- **Teknik Boyut:** Dijital okuryazarlığın en temel unsurlarından biridir ve insanların dijital araçları ve teknolojiyi etkin olarak kullanma becerisini içerir. Bu boyut, bilgisayar, akıllı telefon ve tablet gibi dijital cihazları doğru ve etkin bir şekilde kullanma yeteneğini kapsar. Ayrıca, donanım ve yazılım bilgisi, internet tarayıcılarının kullanımı, dijital materyal yönetimi ve online platformları kullanabilme yeteneklerini de içermektedir (Ng, 2012). Teknik boyut açısından yetkin olan bireyler, dijital ortamlarda karşılaşacakları teknik problemleri çözme ve dijital araçları daha doğru ve etkin bir şekilde kullanma becerisine sahiptirler. Bu bağlamda, teknik boyutun gelişimi, dijital okuryazarlığın diğer boyutlarının da gelişiminde kritik etkileri olacaktır (Yılmaz ve Soylu, 2014).
- **Bilişsel Boyut:** Dijital okuryazarlığın bilgiye ulaşma, değerlendirme ve kullanma yetisini kapsayan kritik bir unsurdur. Bu boyut, kullanıcıların dijital ortamlardan sağladıkları bilgileri anlama, analiz etme ve eleştirel çerçevede değerlendirme becerilerini kapsar (Ng, 2012). Bu becerilere sahip bireyler, ulaştıkları bilgi kaynaklarının doğruluk, güvenilirlik ve geçerliliğini değerlendirirken eleştirel düşünme ve problem çözme yetkinliklerini kullanır. Bu süreç içerisinde kişiler, dijital bilgiyi yorumlar, organize eder, sentezler ve yeni yöntemler kullanarak kullanabilirler. Bireylerde bilişsel becerilerin gelişimi, onların bilgiye erişiminin çok hızlı ve kolay olduğu dijital çağda, bilgi kirliliği ve dezenformasyon gibi problemlerle başa çıkmalarına imkan sağlar (Karadeniz ve Demir, 2016).
- **Sosyal-Duygusal Boyut:** Sosyal-duygusal boyut, insanların dijital dünyada sosyal etkileşimlerde bulunma ve duygusal zekalarını kullanma yeteneklerini içine alır. Bu boyut, çevrimiçi etkileşimlerde saygılı davranma, etik kurallarına riayet etme ve empati kurma becerilerini kapsar (Ng, 2012). Dijital ortamlarda pozitif sosyal etkileşimler ve bunları sürdürebilme yetisi, bireylerin sosyal medya ve diğer çevrimiçi ortamlarda olumlu ve etkin bir şekilde etkileşim kurmalarını sağlar. Sosyal-duygusal boyut, çevrim içi platformlarda bireyler arası etkileşimin kalitesini artırırken, insanların sosyalleşme düzeylerinin de artmasına yardımcı olur. Dijital okuryazarlığın sosyal-duygusal boyutu, çevrimiçi platformlarda empatik ve sorumlu davranın önemine işaret eder, daha etkin, sağlıklı ve

destekleyici dijital toplulukların ortaya çıkması için kritik önem taşır (Aydın ve Yılmaz, 2017).

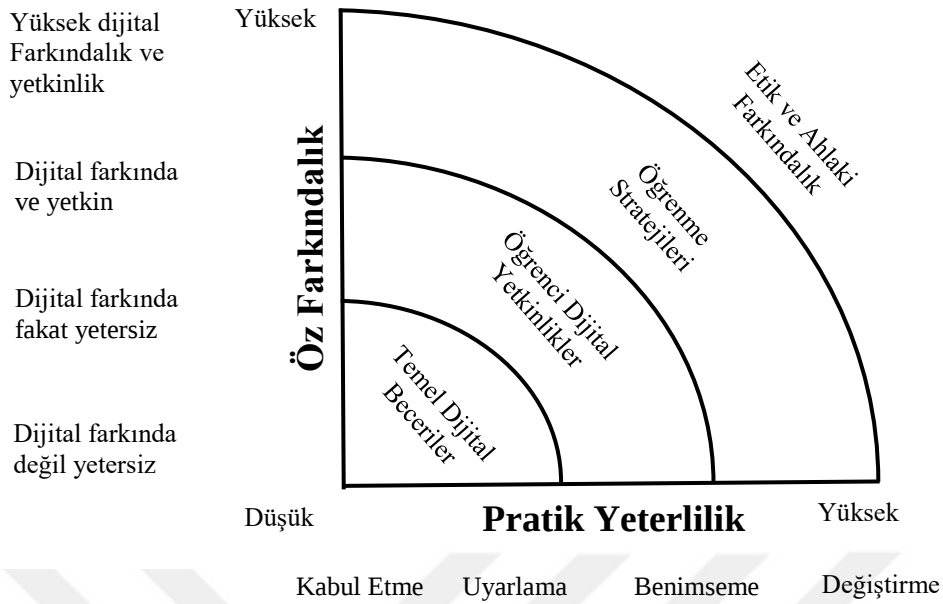
Dijital okuryazarlığın ortaya çıkması ve boyutlarının oluşmasında yardımcı özelliklere sahip bazı beceriler vardır. Bu beceriler; Fonksiyonel Beceriler, Yaratıcı Düşünme, Bilgi İletişim Teknolojileri, Eleştirel Düşünme ve Değerlendirme, İş Birliği - Bilgiyi Bulma ve Seçme Yeteneği, Etkili İletişim, E-güvenlik, Kültürel ve Sosyal Farkındalık olarak ifade edilmektedir (Küçükali, vd.).

2.2.9. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Modeller

Dijital okuryazarlık kavramının gelişimiyle birlikte, alanında uzman kişiler tarafından çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu modellerin her biri, dijital okuryazarlığın farklı yönlerini ele alarak farklı amaçlar ve kapsamlar sunmuşlardır. Aşağıda bu modellerin bazıları detaylandırılmıştır.

2.2.9.1. Krumsvik Dijital Yetkinlik Modeli

Norveç, eğitim ve öğretimde bilgi ve iletişim teknolojileri dersinin zorunlu olarak okutulması için yapmış olduğu çalışmalar doğrultusunda, eğitmenler bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrencilerin gelişimlerinde etkin kullanımını sağlamak ve mesleki öğrenimlerine entegre etmek için birçok çalışma yapmıştır. Bu çalışmalar içinden öne çıkanlardan birisi ise Krumsvik (2008) tarafında yapılan ve öğretmenlerin dijital becerilerini artırmak ve geliştirmek için yapmış olduğu çalışmasıdır. Dijital yetkin bir öğretmen, bilgi ve iletişim teknolojilerini vereceği eğitime entegre edebilen, etkin bir pedagojik-eğitici, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken etik davranabilme yeterliliğine sahip kişilerdir. Öğrenciler, çevrim içi öğrenme platformlarında kritik öneme sahip bir yol gösterici olan ve dijital yetkinliğe sahip bir eğitmeni benimsemekte zorlanmayacaktır (Krumsvik, 2008). Ayrıca eğiticiler, öğrencilerin ders içi öğrenme olanaklarını daha iyi bir hale nasıl getirebileceklerine odaklanıp, sürekli kendilerini yenilemelidir. Dijital yetkinliğin eğitim kurumlarında artırılması için, öğretmenlerin uygulamalarında pedagojik çerçevede ve öğretici içerikler üretilmesi gerekmektedir. Krumsvik (2008) bu sebeple öğreticilerin eğitime yönelik bir model üzerinde çalışmıştır. Model, Şekil 2’de gösterilmiştir (Canoğulları, 2024).

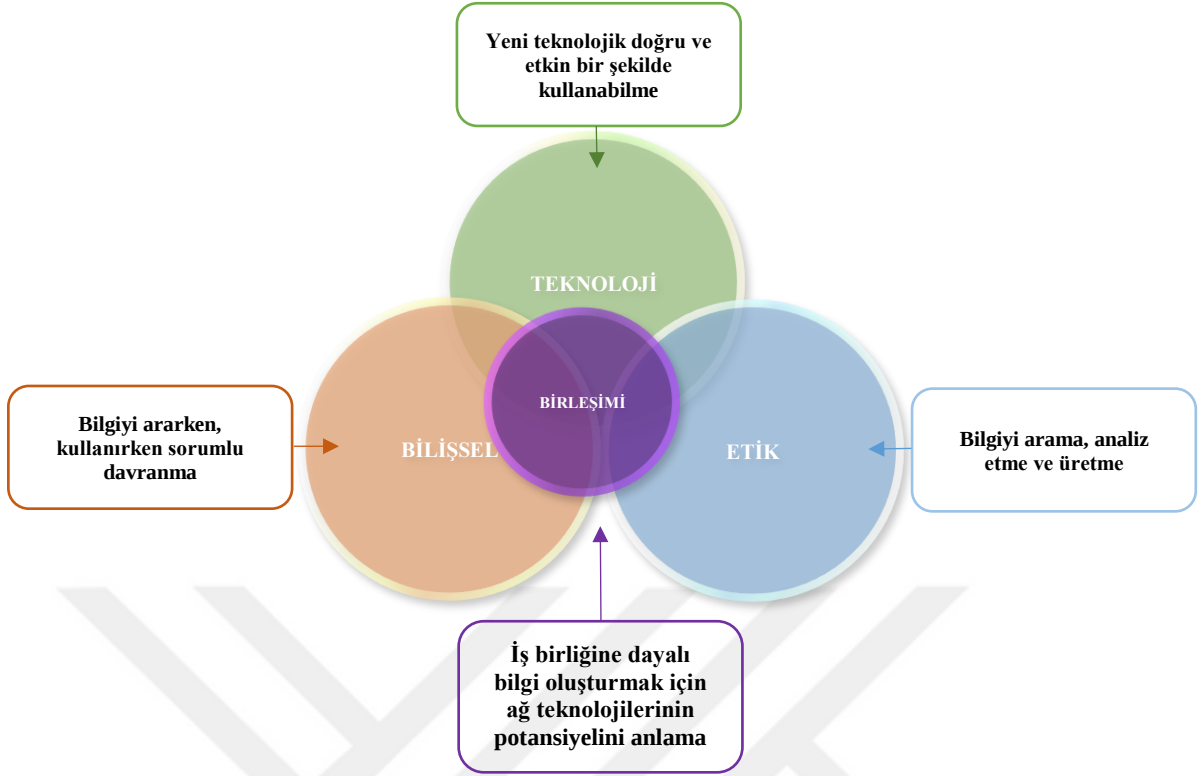
Şekil 2. Krumsvik dijital yetkinlik modeli

Kaynak : (Krumsvik, 2008)

2.2.9.2. Calvani, Cartelli, Fini ve Ranieri Dijital Yetkinlik Modeli

Calvani vd. (2008: 187) tarafından geliştirilen Dijital Yetkinlik Modeli, bireylerin dijital ortamları güvenli ve etkin olarak kullanabilmeleri için gerekli yetenekleri ve bilgileri kapsayan bir çerçeve sunmaktadır. Bu model, dijital yetkinlikleri üçe boyutta inceler: teknolojik, bilişsel ve etik. Teknolojik boyut, bireylerin dijital araçları etkin ve doğru bir şekilde kullanabilme yeteneklerini içerir. Bilişsel boyut ise , dijital ortamlarda bilgiyi arama, analiz etme ve üretme becerilerini kapsar. Etik boyut ise, dijital dünyada güvenli ve sorumlu davranışları teşvik eder (Calvani, Cartelli, Fini ve Ranieri, 2008). Bu model, dijital okuryazarlığın kapsamlı bir kavram olduğunu vurgulayarak, dijital becerilerin teknik bilgiyle sınırlı olmayıp ayrıca eleştirel çerçeveden bakabilme ve etik değerlere uymayı gerektirdiğini belirtir.

Bu üç boyutun birleştiği noktada, dijital ortam kullanıcılarının bir araya gelerek bilgi üretmeleri ve paylaşımlarını sağlayan teknolojinin sağladığı olanakları kavrama vardır (Alptekin, 2023). Calvani'nin vd. (2008) dijital yetkinlik modeli Model Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Calvani vd. (2008)'nin Dijital Yetkinlik Modeli

2.2.9.3. Hobbs Dijital ve Medya Okuryazarlığı Modeli

Hobbs (2017) ortaya koyduğu dijital okuryazarlık modelini açıklarken şu şekilde ifade etmiştir; Medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlığın temel unsurlarındandır. Dijital ortamlarda var olmak için kullanılan araçları etkin ve doğru bir şekilde kullanabilmek, internet teknolojilerinden faydalanabilmek ve sosyal medyayı doğru bir şekilde kullanabilmek için dijital okuryazar olabilmek kritik bir yetkinliktir. Dijital okuryazarlık becerileri desteklenen verimli çalışma alışkanlıkları bireyleri dijital ortamlarda bilgiye erişim ve üretim süreçlerinde etkin bireyler haline getirecektir (Hobbs, 2017). Bu modelde aşağıdaki becerilerden bahsedilmektedir.

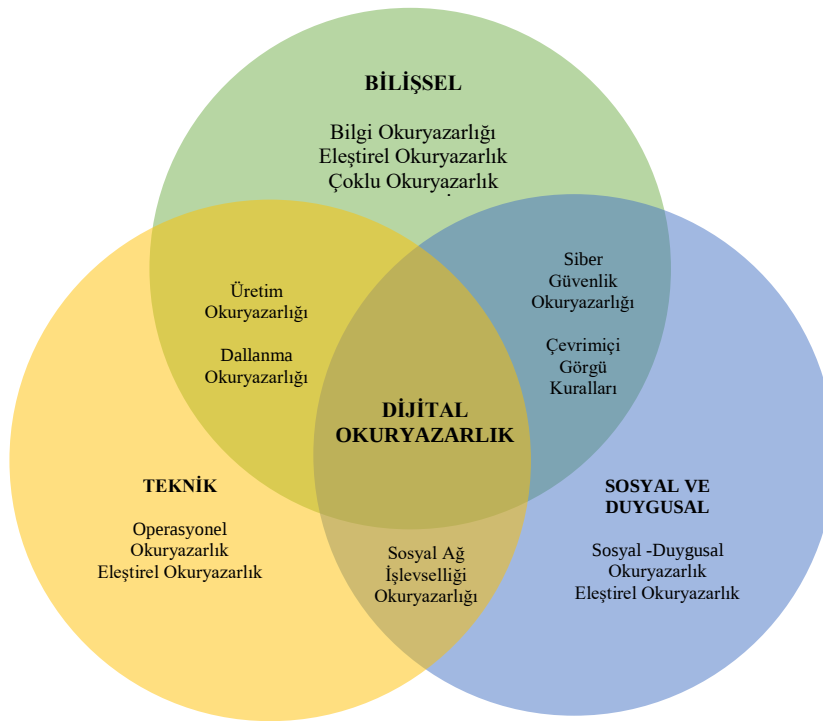
- 1. Erişim:** Teknoloji ve medya araçlarından doğru ve etkin bir şekilde faydalanabilmek, doğru ve güvenilir kaynaklara ulaşabilme ve edinilen bilgiyi paylaşabilme becerisidir.
- 2. Analiz ve Değerlendirme:** İçeriklerin olum ve olumsuz yönleri ile ilgili farkındalık sahibi olup, bunları anlamlandırma ve içeriklerin doğruluğunu, güvenilirliğini ve taraflı olup olmadığını değerlendirmek için eleştirel bir çerçeveden düşünme yeteneğidir.
- 3. Üretme:** Bireylerin içerik oluştururken özgüvenli bir şekilde ve yenilikçi ve üretici olma becerisini ifade eder.

4. Yansıtma: Kendi düşünce ve davranışlarımıza sosyal sorumluluk ve etik kurallarını uygulama yeteneğidir.

5. Harekete Geçme: Aile, profesyonel iş hayatı veya toplum içerisinde, bireysel veya toplu olarak yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası platformlarda bilgi paylaşımı ve sorunları çözme becerisidir.

2.2.9.4. Ng Dijital Okuryazarlık Modeli

Ng (2012) dijital okuryazarlığın alt boyutlarını birleştirerek bu modeli oluşturmuştur. Ona göre teknik boyut; teknolojik araçları kullanırken teknik ve bilişsel yeteneklere sahip olma durumudur. Bilişsel boyut; Eleştirel çerçeve içerisinde görme ve dijital bilginin takibi sürecidir. Sosyal ve duygusal boyut; İnsanlarla doğru iletişim sağlayabilmek, sosyal ortamlarda bulunmak ve internet temelli öğrenmek. Ng (2012)'nin dijital okuryazarlık modeli Model Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Ng Dijital Okuryazarlık Modeli

2.2.9.5. Cassie Hague ve Sarah Payton Modeli

Hague ve Payton'un 2010 yılında üzerinde çalıştığı dijital okuryazarlık modelleriyle, kişilerin bilgiye ulaşım, değerlendirme, üretme ve iletme süreçlerinde sahip olmaları gereken yetenekleri kapsamlı bir şekilde ele alır. Dijital okuryazarlığı 8 ayrı bileşende incelemiştir. Bu bileşenler Model Şekil 5'da gösterilmiştir.

Şekil 5. Cassie Hague ve Sarah Payton Modeli

2.2.9.6. Martin Dijital Okuryazarlık Modeli

Martin tarafından 2008 yılında ortaya koyulan dijital okuryazarlık modelinde, dijital okuryazarlığın 3 aşamadan oluştuğu ifade edilmiştir. Bu aşamalar, dijital yetkinlik, dijital kullanım ve dijital dönüşümdür. Martin'in 3 aşamalı dijital okuryazarlık modeli Model Şekil-6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Martin (2008) Dijital Okuryazarlık Modeli

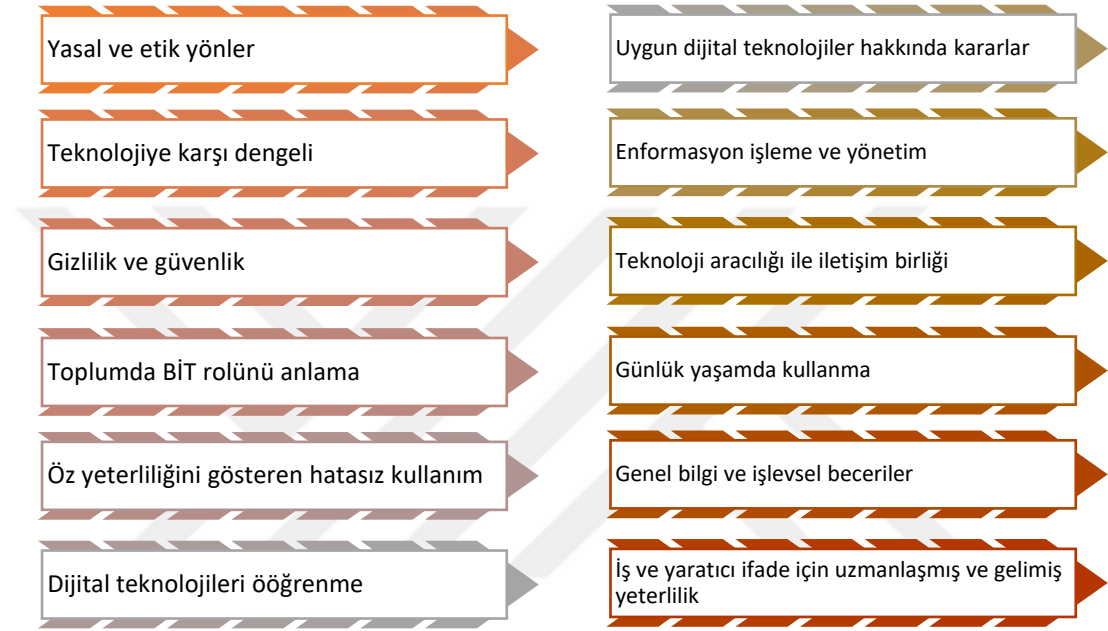
1. Seviye, Dijital Yetkinlik: Dijital okuryazarlık modelinde birinci seviye, dijital yeterliliğin temelini oluşturan "Dijital Yetkinlik" (Digital Competence) olarak tanımlanır. Bu seviye, kullanıcıların dijital araçları ve teknolojileri etkili ve doğru bir şekilde kullanabilme yetilerini içerir. Dijital yetkinlik, teknolojinin getirdiği, dijital cihazların ve yazılımlarının çalışma prensiplerini anlama, bu cihaz ve yazılımları günlük hayatta ve profesyonel yaşamda kullanabilme, karşılaşılan problemleri çözebilme becerilerini geliştirme gibi konuları içerir. Martin (2008), bu seviyeyi dijital okuryazarlığın temel yapı taşı olarak görmekte ve kullanıcıların dijital dünyada etkin olabilmeleri için bu yeteneklere sahip olmaları gerektiğini aktarır.

2. Seviye, Dijital Kullanım: Dijital okuryazarlık modelinde ikinci seviye, “Dijital Bilgi Yönetimi” (Digital Information Management) olarak tanımlanır. profesyonel düzeyde uygulamaların yer aldığı seviyedir. Bu seviyede bireylerin dijital yeterlilik düzeylerine göre dijital kullanım düzeyi belirlenmekte, karşılaşılabilecek herhangi bir sorunla ilgili yerinde ve doğru bir şekilde çözüm üretme ve dijital araçları kullanma becerilerini de içerir. Bunun yanı sıra dijital dünyada bilgi aramak, profesyonel yöntemlerle uygulamak, çözüm ve içerik üretmek te bu seviye ile ilgilidir.

3. Seviye, Dijital Dönüşüm: Bu seviye bireylerin günlük, profesyonel veya sosyal alanlarında kullandıkları dijital araçların kullanımlarında inovasyon ve üreticilik becerilerinin ortaya çıkmasını sağlayarak, profesyonel yetkinliklerin gelişimini destekler. bu düzeyde eleştirel çerçeveden gözlemlere ihtiyaç duyulmakta, toplumsal değişimleri de kapsamaktadır (Martin, 2008).

2.2.9.7. Dijital Yetkinlik Alanları Modeli

Avrupa Komisyonunun 79 uzman ile yapmış olduğu 27 görüşme yapılarak dijital yeterlilikle ilgili yapılan çalışmalar incelenmiş ve 12 dijital yetkinlik alanı belirtilenmiş oluşturulan bu model, Avrupa Birliği üye ülkelerinde “Avrupa Dijital Yetkinlik Çerçevesi” adı altında uygulanmaya başlanmıştır (Janssen, vd., 2013). 12 dijital yetkinlik alanları Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7. Dijital Yetkinlik Alanları Modeli

2.3. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde gerçekleştirilmiş olan çalışmalara yer verilmiş, bu çalışmalar kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve elde edilen bulgular analiz edilerek konunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunulmuştur.

Turhan’ın 2021 yılında “SCF International Conference on “Contemporary Issues in Social Sciences” vermiş olduğu bildiride dijital okuryazarlığın finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini araştırmış, İstanbul ilinde bir vakıf üniversitesindeki eğitim gören 650 öğrenciye uygulanan anket sonuçları bilgisayar tabanlı paket programlarla incelendiğinde dijital okuryazarlığın finansal okuryazarlık üzerinde etkisinin bulunduğu görülmüştür. Çalışmada elde edilen verilere korelasyon analizi uygulanmış, finansal okuryazarlık ile

dijital okuryazarlık arasında %50.6 pozitif yönde anlamlı ilişkili elde edilmiş, yapılan regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, dijital okuryazarlık algısının (1) br. yükselmesi finansal okuryazarlığın (0.514) br. artış gösterdiği görülmüştür. Dijital okuryazarlık ile finansal okuryazarlık davranışları arasında pozitif yönde etkisinin bulunduğu çalışmada belirtilmiştir.

Arıkan'ın 2023 yılında yapmış olduğu araştırmada; literatür araştırmalarında, dijital ödeme platformlarının kullanımının dijital okuryazarlık ve finansal okuryazarlık düzeyleriyle ilişki olduğuna dair çalışmaların görüldüğünü belirtmiştir. Günümüzde dijital ortamlarda yer bulan finansal dünyayı anlamak için dijital okuryazarlığın önemli olduğunu belirtmiş, finansal okuryazarlığın artık eskide kalmaya başladığını ve “dijital finansal okuryazarlık” kavramının sıkça yazında kullandığını, bunun sebebinin ise günümüzde insanların dijital ödemeleri kullanmaya başlaması, internet bankacılığı, mobil bankacılık, dijital varlıkların kullanımı ve popülerliğinin artmasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Çavuş, 2023 yılında yapmış olduğu çalışmada finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemiş, Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi Finans ve Bankacılık bölümü öğrencilerine uyguladığı anket sonuçları bilgisayar tabanlı paket programlar aracılığı ile incelenmiş ve finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Coşkun ve Güven'in 2024 yılında yapmış olduğu çalışmada, Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere finansal ve dijital okuryazarlık düzeylerinin kripto para piyasası yatırımlarına nasıl etki edeceği ile ilgili anket uygulanmış, elde edilen veriler analiz edildiğinde dijital ve finansal okuryazar öğrencilerin kripto para piyasasında yatırım tercihleri ve bakış açıları dijital ve finansal okuryazar olmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.1. Finansal Okuryazarlık ile ilgili Literatür Taraması

2.3.1.1. Finansal okuryazarlık ile ilgili yerli çalışmalar

Bayram tarafından 2010 yılında yapılan çalışmada, Anadolu Üniversitesi İİBF ve Porsuk Meslek Yüksekokulunda eğitim gören 600 öğrencinin finansal okuryazarlık ve para yönetimi konularındaki yaklaşımlarını incelemek için anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen bulgulara göre katılımcıların finansal olarak kendilerini yeterli bulduklarını fakat finansal okuryazarlık becerilerinin yetersiz olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin bu durumun farkında olmadığı ve kendilerinin finansal olarak yetkin bireyler olduğunu düşündükleri anlaşılmıştır.

Saraç tarafından 2014 yılında yapılan çalışmada, Dumlupınar Üniversitesi'nde öğrenim gören 797 öğrenciden anket yöntemi ile veri toplanmış, finans dersi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasındaki finansal okuryazarlık düzeyleri farkı araştırılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcı öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerinin düşük olduğu görülmüş, fakat finans dersi alan katılımcı öğrencilerin finans dersi almayan öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ve hatta ortaöğretim öğrencilerinin de finans eğitimi almasının önemi vurgulanmıştır.

Kılıç, Ata ve Seyrek tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada, Gaziantep Üniversitesinde öğrenim gören 480 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için anket tekniği ile veri toplanmış, toplanan verilerle T testi ve Anova Analizi yapılmış, elde edilen bulgulara göre öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeyleri %48 olarak görülmüş, Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadın öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Mobil bankacılık ve kredi kartı kullanımının finansal okuryazarlık düzeylerinde belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık konusunda en fazla internet bankacılığı en az yatırım bilgisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin finansa bilgilerinde güncel finans bilgilerini daha çok önemseydiği gözlemlenmiştir.

Yılmaz ve Aslan tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada, Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve demografik özellikler açısından incelenmesi ile ilgili 265 öğrenciden anket yöntemi ile veri toplanmış, elde edilen veriler T Testi ve Anova Analizi yöntemi ile istatistiksel olarak incelendiğinde elde edilen bulgular, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede bulunduğunu göstermiştir. Katılımcı öğrencilerin bulundukları sınıf ve yaşları yükseldikçe finansal okuryazarlık seviyelerinin de arttığı görülmüştür. Bunun yanı sıra öğrencilerden internet bankacılığı kullananların kullanmayanlara oranla daha yüksek bir finansal okuryazarlık seviyesinde oldukları görülmüş, öğrencilerin demografik özelliklerinden diğerlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Malden tarafından 2024 yılında yapılan çalışmada, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk

- Kazak Üniversitesi'nde öğrenim gören 370 öğrenciden anket yöntemi ile veri toplanmış, bu veriler ışığında katılımcı öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri, finansal tutumları ve finansal davranışlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilerin analizi için bağımsız örneklem t-testi, frekans analizleri, varyans analizi (Tek Yönlü ANOVA) ve ki-kare testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların finansal tutum ve davranışları orta düzeyde, finansal okuryazarlık düzeylerinin ise genel olarak düşük olduğu belirlenmiştir.

2.3.1.2. Finansal okuryazarlık ile ilgili yabancı çalışmalar

Danes ve HİRA 1987 yılında yapmış olduğu çalışmada, 323 öğrenciye anket uygulamış, elde edilen sonuçlara regresyon analizi ile öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini incelemiştir. Yapılan çalışma neticesinde üst sınıf öğrencilerin alt sınıfta okutan öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Chen ve Volpe 1998 yılında yaptığı çalışmada, lisans ve lisansüstü öğrenim gören 924 öğrencinin anket yöntemi ile finansal okuryazarlık seviyeleri incelenmiş, analiz yöntemi olarak ANOVA ve lojistik regresyon yöntemleri tercih edilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde öğrencilerin kendilerine yöneltilen sorulara %53 oranında doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Örneklem olarak seçilen öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu görülmüştür.

Beal ve Delpachitra 2003 yılında yaptığı çalışmada, lisans düzeyinde 789 öğrencinin finansal okuryazarlık seviyelerini analiz etmek için lojistik regresyon yöntemini kullanmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında bu öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ayrıca işletme bölümünde eğitim gören öğrencilerin diğer bölümlerde eğitim gören öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Mandell 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada, lisans ve orta öğretim düzeyinde 6180 (1030 lisans, 5150 ortaöğretim) öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmek için anket yöntemi ile veri toplamış, Çalışmanın bulguları incelendiğinde lisans öğrencilerinin %62,2'sinin finansal okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu, ortaöğretim öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ise %43,3'ünün düşük olduğu belirlenmiştir.

Kaur, Vohra ve Arora tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada, yazarlar Hindistan'da öğrenim gören lisans öğrencilerinin 116'sından anket yöntemi ile veri toplamıştır.

Çalışma katılımcı öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesini ve demografik özelliklerin katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerine ne derecede etki ettiğinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada verilerin analizi için tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ticaret ve yönetim geçmişine sahip üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça iyi olduğu ve demografik profilleriyle hiçbir ilgisi olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin okuryazarlık sorununu çözmeye yardımcı olacak şeyin müfredat olduğu, bu sebeple, çeşitli disiplinlerdeki öğrencilerin finansal ürünler ve hizmetlerle ilgilenebilmelerini sağlamak için derslerde finansal ve ekonomik kavramların tanıtılması gerektiği belirtilmiştir.

2.3.2. Dijital Okuryazarlık ile ilgili Literatür Taraması

2.3.2.1. Dijital okuryazarlık ile ilgili yerli çalışmalar

Ersoy ve Yaşar tarafından 2002 yılında yapmış olduğu çalışmada Eskişehir ilinde MEB'e bağlı İbrahim Karaoğlanoğlu İlköğretim Okulunda öğrenim gören ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin ne düzeyde internet kullandıkları araştırılmıştır. Öğrenci velileri, öğrenciler ve öğretmenlerden 33 katılımcıdan nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesi için betimsel çözümleme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuç ve bulgularına göre; katılımcı öğrencilerin internet teknolojisini doğru ve etkin bir şekilde kullanmadıkları ancak, öğrencilerin temel internet kullanım yetilerini öğretmenlerinden ve velilerinden daha iyi kullandıkları görülmüştür. Bu çalışmada dijital okuryazarlığın öğrenciler için kritik öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.

Kıyıcı tarafından 2008 yılında yapılan çalışmayla çeşitli üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi üzerine 1939 öğretmen adayının katılımıyla, anket yöntemi kullanılarak veri toplanmış, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sürekli ulaşabileceği bir bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olan öğretmen adaylarının, olmayanlara göre dijital okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Öğretmen adayı öğrencilerin yerleştirildiği fakülte/bölüm ile bu bölüme girmelerine esas puan türüne göre ve ekonomik gelir durumlarına göre dijital okuryazarlık düzeyleri ile anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Üstündağ, Güneş ve Bahçıvan tarafından 2017 yapılan çalışmada Fen bilgisi öğretmen

adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerini araştırmış, devlet üniversitelerinde öğrenim gören 979 fen bilgisi öğretmen adayından toplanan verilerle uygulanan analizler sonucunda katılımcı öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Korkmaz'ın 2020 yılında yapmış olduğu çalışmada 2019-2020 eğitim öğretim dönemi içerisinde Eskişehir ilinde görev yapan 733 sınıf öğretmeninden toplanan nicel veriler T-testi ve Anova istatistikleri ile çözümlenmiş, edinilen bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin dijital okuryazarlığın farklı alanlarında kendilerini yeterli gördükleri görülmüştür. Katılımcı Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğrenim durumu, şahsi bilgisayar sahibi olmaları, internet bağlantısına sürekli ulaşabilmek imkânı, vermiş oldukları eğitimde faydalandıkları teknoloji ve uygulamalar ile aldıkları teknolojik ve dijital eğitim arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Aşağıdaki tabloda elde edilen analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin değişken özellikleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin özellikleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki

Değişkenler	Dijital Okuryazarlık Etkisi
Sınıf Öğretmenlerinin Yaşları Azaldıkça	Artar
Erkek Öğretmenlerin	Daha fazla
Eğitim gördüğü süre	Artar
Meslekteki çalışma süresi arttıkça	Düşer
Kişisel bir bilgisayara sahip olan	Artar
Sürekli bir internet bağlantısına sahip olan	Artar
Teknolojik araç ve uygulama kullanımı daha çok olan	Artar

Şahin ve Kalkan tarafından 2022 yılında yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmış, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 137 lisans öğrencisinden toplanan veriler incelendiğinde öğretmen adayı öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köşker tarafından 2023 yılında yapılan çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık beceri düzeylerini farklı değişkenlere göre incelenmiştir. İç Anadolu

bölgesinde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 223 sosyal bilgiler öğretmen adayından veriler toplanmış, toplanan nicel verilere ANOVA ve t-testi analizleri yapılmıştır. Erkek öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri, cinsiyet değişkeni baz alındığında kadınlardan daha yüksek olduğu, sınıf değişkeni baz alındığında 4. Sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ekonomik gelir durumu, yaş bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olma, internette geçirilen zaman ve sosyal ağların kullanımı değişkenleri baz alındığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Gülmez tarafından 2024 yılında yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmış, Marmara bölgesinde eğitim veren bir üniversitede sosyal bilgileri öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 150 öğretmen adayından toplanan veriler incelendiğinde öğretmen adayı öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.2.2. Dijital okuryazarlık ile ilgili yabancı çalışmalar

İlk kez “North American Review” Dergisi’nde “Dijitalleşme” ifadesini kullanan Wachal’ın 1971 yılında yapmış olduğu “Humanities and computers: A personal View” adındaki çalışmayla, toplumsal dijitalleşmenin sosyal neticelerini incelemek için bilimsel bir araştırma yapmıştır. Robert Wachal’ın yapmış olduğu bu çalışmasından sonra dijital araçlar sosyal hayatta birçok alanda kritik önem kazanmaya başlamıştır. Bu çalışmadan sonra bilim insanları bu kavram üzerine çeşitli nitel ve nicel bilimsel araştırmalar yapmışlardır.

Ng tarafından 2012 yılında yapılan çalışmada Avustralya'daki bir üniversitede E-Öğrenmeye Giriş dersini alan üniversite öğrencilerinin eğitim teknolojileri ile ilgili bilgi düzeylerini, bilmedikleri teknolojileri ne derecede benimsediklerini, ve yeni teknolojileri kullanmayı ne derecede kolay öğrendiklerini ve dijital okuryazarlık derecelerini araştırılmıştır. Analizler, üniversite öğrencilerinin bilmedikleri yeni teknolojileri kolayca öğrenebileceklerini ve yararlı eserler üretebileceklerini, ancak eğitim teknolojileri içeriklerinin farkına varamadıklarını göstermiştir. Araştırma ölçümleri katılımcı öğrencilere dijital okuryazarlığın öğretilbileceğini göstermiştir.

Lazonder, Walraven, Gijlers ve Jassen tarafından 2013 yılında yapılan çalışma dijital yeterlilik alanlarını 12 ayrı dalda incelemiştir. Bunlar; 1-Dijital teknolojiler hakkında temel bilgi sahibi olmak, 2- bilgiyi işleme ve yönetebilme becerilerine sahip olmak, 3-

İşlevsel becerilere sahip olmak, 4-Dijital teknolojiler hakkında üst düzey becerilere sahip olmak, 5-Temel yaşam becerilerine sahip olmak, 6-Teknoloji tabanlı iletişim yetkinliklerine sahip olmak, 7-Hukuki ve etik kurallara uymak, 8-Dijital araçları bilinçli ve ölçülü bir şekilde kullanmak, 9-Bilişim ve iletişim teknolojilerinin (BİT) toplumsal önemini kavramak, 10- Eleştirel çerçevede bakma yeteneğine sahip olmak, 11-Üretkenlik yeteneğine sahip olmak, 12- Öz yeterlilik becerilerine sahip olarak bunları geliştirmek şeklinde ifade etmektedir.

Jan tarafından 2018 yılında yapılan araştırmada Pakistan'ın Karaçi kentindeki özel bir ortaokulda öğrenim gören lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ile bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma tutumları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Bu çalışma verileri, anket yöntemi ile 344 lise öğrencisinden toplanmıştır. Korelasyon analizinde, dijital okuryazarlık ile öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanma tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çoklu doğrusal regresyon analizi tekniği ile yapılan daha ileri seviye analizlerde, öğrencilerin dijital okuryazarlıkla ilgili aldıkları eğitimin bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) olan tutumlarını pozitif yönde değiştirdiği görülmüştür.

Palomino ve Torres tarafından 2023 yılında yapılan çalışmada, Ekvador'daki üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyini ölçmeyi amaçlamıştır. Bunun için anket tekniğine dayalı bir ölçek ile 778 katılımcı ile veri toplamış, yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin araştırma ve bilgi yönetimine öncelik verdiğini, teknolojik materyallerin geliştirilmesinde ve uyarlanmasında ve dijital içeriklerin oluşturulmasında ve uyarlanmasında zorluk çektikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erkek üniversite öğrencilerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde dijital becerilere sahip oldukları, kültürlerarası iki dilli eğitim programlarında okuyan öğrenciler için aynı durumun geçerli olmadığını vurgulamıştır.

Holm tarafından 2024 yılında yapılan çalışmada, İsviçre'de çevrimiçi bir kursa katılım sağlayan öğrencilerin dijital okuryazarlık ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Çevrimiçi kursa katılan 236 öğrenciden anket yöntemi ile veri toplanmak istenmiş bu öğrencilerden 86'sı soruları yanıtlamayı kabul etmiştir. Toplanan verilerin analizi için lojistik regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Dijital okuryazarlığın çevrimiçi kurslarda akademik başarı üzerinde anlamlı etkilerinin olduğu görülmüştür. Ayrıca çevrimiçi eğitim ortamların gün geçtikçe artması ve yaygınlaşması ile dijital okuryazarlığın öneminin arttığını belirtmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın bu başlığı altında çalışmanın konusu, amaç ve önemi, evren ile örnekleme, hipotezi, modeli, çalışma kapsamında kullanılan ölçekler ve analiz yöntemleri yer alacaktır.

3.2. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezi

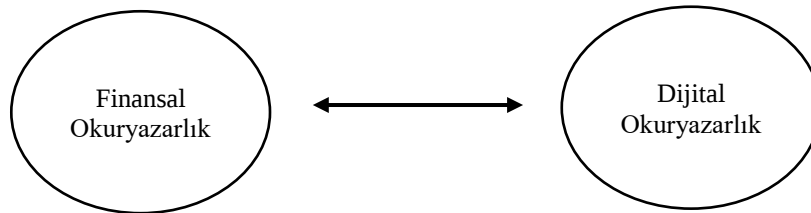
Finansal okuryazarlık ile Dijital okuryazarlık arasındaki ilişkinin bulunabilmesi için “Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında bir ilişki söz konusu mudur?” şeklindeki araştırma sorusu kapsamında oluşturulan araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H_0 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.3. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli Şekil 8’de yer almaktadır.

Şekil 8. Araştırmanın Modeli

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Düzce Üniversitesi’nde öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmış, dijital ortamda 501 öğrenciye anket uygulanmıştır. Ulaşılan örneklem büyüklüğü, araştırmanın analizi için gerekli olan örneklem büyüklüğünü sağlamıştır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019).

3.5. Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışma Düzce Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında verilerin toplanması için anket yönteminden faydalanılmıştır. Kullanılan ölçeğin ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerinin belirlemeye yönelik 7 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde *dijital okuryazarlık ölçeğine* ait 29 soru ifadesi, son olarak üçüncü bölümünde ise *Finansal okuryazarlık tutum ölçeğine* ait 14 soru ifadesi bulunmaktadır. Dijital ortamda anket formu oluşturularak etik izninin alınması için Düzce Üniversitesi Etik Kurulu'na başvurulmuş olup, 07.11.2024 tarihli 2024/365 sayılı karar ile anketin etik açıdan uygulanabilir olduğuna karar verilmiştir.

3.6. Araştırma Ölçekleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılacak analizler için gerekli verilerin elde edilmesi ve incelenmesi amacıyla finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık ölçekleri kullanılmaktadır. Bu ölçekler, daha önceki çalışmalarda geçerlilik, güvenilirlik ve doğruluk açısından test edilmiş ve onaylanmış araçlardır.

Katılımcıların dijital okuryazarlık düzeylerini tespit etmek amacıyla, Ng (2012) tarafından geliştirilen ve Hamutoğlu vd. (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçekten faydalanılmıştır. 29 soru ifadesinden oluşan *dijital okuryazarlık ölçeğinin* altı alt boyutu bulunmakta ve 5'li likert tipinde cevaplar içermektedir. *Dijital okuryazarlık ölçeği*, yedi soru ifadesi ile etik ve sorumluluk alt boyutu, altı soru ifadesi ile genel bilgi ve işlevsel beceriler alt boyutunu; altı soru ifadesi ile günlük kullanım alt boyutunu; 2 soru ifadesi ile profesyonel üretim alt boyutu; dört soru ifadesi ile gizlilik ve güvenlik alt boyutunu ve dört soru ifadesi ile sosyal boyut alt boyutunu oluşturmaktadır.

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla Sarıgül'ün (2015) geliştirdiği ölçekten yararlanılmıştır. On dört soru ifadesinden oluşan *finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin*, dört alt boyutu bulunmakta ve sorular 5'li likert tipindedir. *Finansal okuryazarlık tutum ölçeği*, üç soru ifadesi ile ilgi alt boyutu; beş soru ifadesi ile tutum alt boyutu; üç soru ifadesi ile algı alt boyutu ve üç soru ifadesi ile harcama alt boyutundan oluşmaktadır. Ayrıca ölçekte olumsuz anlam taşıyan soru ifadeleri analizler esnasında ters kodlanarak değerlendirmeye alınmıştır.

3.7. Araştırmanın Analiz Yöntemi

Araştırmada, ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek için Cronbach's Alpha (α) testi ve frekans analizi uygulanmıştır. Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Demografik özellikler arasındaki ilişkinin anlamlılığını değerlendirmek için T-Testi ve ANOVA analizi uygulanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda uygulanan bu testler İstatistik Paket Programı (SPSS 21) kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında bu başlık altında öncelikli olarak katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımlarına yer verilmiştir. Ardından araştırma kapsamında kullanılan finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık ölçeklerinin güvenilirliklerine (Cronbach"s Alpha) ait bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma bulgularının incelenmesinde, katılımcıların finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık ortalamalarına ile bu değişkenlere ait standart sapma değerlerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmanın hipotezlerini test etmek amacıyla finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek üzere gerçekleştirilen Pearson Korelasyon testi sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri Cronbach"s Alpha (α) kat sayısı kullanarak test edilmiştir. Finansal okuryazarlık/Dijital Okuryazarlık değişkenleri ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi için ise T-Testi ve Anova analizi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında yapılan bu analizler İstatistik Paket Programı (SPSS 21) kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.1.1. Demografik Değişkenlere Ait Bulgular

Araştırmanın bu başlığı altında Düzce Üniversitesi'nde öğrenim gören 501 öğrenciye ilişkin cinsiyet, yaş, sınıf, dijital gelişmeleri takip etme durumu, internette vakit geçirme süreleri, dijital gelişmeleri takip etme biçimi ve akıllı cihaz kullanmaya başlama dönemlerine dair dağılımlar incelenmektedir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	N	%
Erkek	132	26,3
Kadın	369	73,7
Toplam	501	100,0

Tablo 2’de katılımcı öğrencilerin cinsiyet dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %26,3’ünü erkek öğrenciler ve %73,7’sini ise kadın öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre Dağılım

Yaş	N	%
18-20	223	44,5
21-23	231	46,1
24 ve üstü	47	9,4
Toplam	501	100,0

Tablo 3’de katılımcı öğrencilerin yaş dağılımları gösterilmiş, buna katılımcıların %44,5’inin 18-20 yaş aralığında, %46,1’inin 21-23 yaş aralığında ve %9,4’ünün 24 yaş ve üstü olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Sınıf Değişkenine Göre Dağılım

Sınıf	N	%
Birinci	62	12,4
İkinci	254	50,7
Üçüncü	95	19,0
Dördüncü	90	18,0
Toplam	501	100,0

Tablo 4’te katılımcı öğrencilerin sınıf dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %12,4’ü birinci sınıf, %50,7’si ikinci sınıf, %19,0’ı üçüncü sınıf, %18,0’ı ise dördüncü sınıf olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Dijital Gelişmeleri Takip Etme Durumuna Göre Dağılım

Dijital Gelişmeleri Takip Etme Durumu	N	%
Evet	440	87,8
Hayır	61	12,2
Toplam	501	100,0

Tablo 5’te katılımcı öğrencilerin dijital gelişmeleri takip etme durumuna göre dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %87,8’inin dijital gelişmeleri takip ettiği, %12,2’sinin ise dijital gelişmeleri takip etmediği görülmüştür.

Tablo 6. Dijital Gelişmeleri Takip Etme şekline Göre Dağılım

Dijital Gelişmeleri Takip Etme şekli	N	%
Teknolojik haber yapan web siteleri	38	7,6
Sosyal medyada kurumsal hesaplar	139	27,7
Sosyal medyada ünlü isimlerin hesapları	37	7,4
Mail bültenleri	1	0,2
Teknoloji dergileri	2	0,4
Diğeri (Twitter, Instagram, LinkedIn vb.)	284	56,7
Toplam	501	100,0

Tablo 6’da katılımcı öğrencilerin dijital gelişmeleri takip etme şekline göre dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %7,6’sı teknolojik haber yapan web sitelerini, %27,7’si sosyal medyadaki kurumsal hesapları, %7,4’ sosyal medyada ünlü isimlerin hesaplarını, %0,2’si mail bültenlerini, %0,4’ teknoloji dergilerini ve %56,7’si ise Diğeri (Twitter, instagram, LinkedIn vb.) ile takip ettikleri görülmüştür.

Tablo 7. İnternette Kaç Saat Geçirdiğine Dair Dağılım

İnternette Vakit Geçirme Süreleri	N	%
1-3 Saat	74	14,8
4-6 Saat	281	56,1
7-9 Saat	119	23,8
10 saat ve üstü	27	5,4
Toplam	501	100,0

Tablo 7’de katılımcı öğrencilerin internette geçirdikleri vakte göre dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %14,8’i 1-3 saat, %56,1’i 4-6 saat, %23,8’i 7-9 saat ve %5,4’ü 10 saat ve üstü aralığında internette vakit geçirdikleri görülmüştür.

Tablo 8. Akıllı Cihaz Kullanmaya Başladıkları Döneme Göre Dağılım

Akıllı Cihaz Kullanmaya Başladıkları Dönem	N	%
İlkokul	49	9,8
Ortaokul	249	49,7
Lise	182	36,3
Üniversites	21	4,2
Toplam	501	100,0

Tablo 8’de katılımcı öğrencilerin akıllı cihaz kullanmaya başladıkları döneme göre dağılımları gösterilmiş, buna göre katılımcıların %9,8’i ilkokul, %49,7’si ortaokul, %36,3’ü lise ve %4,2’si üniversite dönemlerinde akıllı cihaz kullanmaya başladıkları görülmüştür.

4.1.2. Güvenilirlik Analizleri

Araştırma verilerinin toplanması ve toplanan verilerin analiz edilerek hipotezin testi amacıyla kullanılan finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık ölçeklerinin güvenilirliklerini ölçmek için Cronbach's Alpha analizi yapılmış olup; *Finansal okuryazarlık tutum ölçeğine* ait değer ,86, *dijital okuryazarlık ölçeğine* ait değer ise ,89 olarak bulunmuştur. Kılıç (2016)'ya göre bir ölçeğin güvenilir olarak kabul edilebilmek için ,70'den büyük olması gerekmektedir. Araştırma kapsamında anketlere verilen cevaplardan elde edilen toplam skorlar her bir ölçek için ayrı Cronbach's Alpha testi analizine tabi tutulmuş elde edilen (α) değerleri ,70'den büyük olduğu için güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

4.1.3. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada kullanılan ölçeklerin likert yapıları doğrultusunda finansal okuryazarlığa ve dijital okuryazarlığa ilişkin ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma değerleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Ölçeklere Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçekler	İfade Sayısı	$\bar{X}$	Standart Sapma
Dijital Okuryazarlık	29	3,65	,51
Finansal Okuryazarlık	14	3,10	,44

N: 501

4.1.4. Hipotez Testi

Araştırma kapsamında bu başlık altında finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson Korelasyon analizine ait sonuçlar Tablo'10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Pearson Korelasyon Analizi

		Dijital Okuryazarlık	Finansal Okuryazarlık
Dijital	Pearson Korelasyon	1	-0,03
Okuryazarlık	Sig.		,46
	N	501	,501
Finansal	Pearson Korelasyon	-0,03	1
Okuryazarlık	Sig.	,46	
	N	501	501

*p<0.05

Araştırma kapsamında yapılan Pearson Korelasyon Testine göre, finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişki de p değeri 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p = ,467$, $p > 0,05$). Bu sebeple çalışmanın hipotezi H1 rededilmiştir. Literatür incelendiğinde Çavuş (2023) topladığı verilere uyguladığı analizlerde Dijital okuryazarlık ile finansal okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Durak ve Çise (2022) finansal ve dijital okuryazarlığın alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemiş yaptığı çalışmada finansal davranış ve finansal tutum arasında istatistiksel bir ilişki bulamamıştır. Yeminoğlu (2018) yaptığı çalışmada finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi uygulamış değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

4.1.5. T Testi ve Anova Analizi Sonuçları

Dijital okuryazarlık ve finansal okuryazarlık ile katılımcıların demografik özellik değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik yapılan bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA analizi bulguları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 11. Cinsiyet - Finansal Okuryazarlık T-Testi

		T Değeri	df	Sig.
Finansal	Eşit Varyanslar	-2,50	499	,013
Okuryazarlık	Eşit Olmayan Varyanslar	-2,52	234,95	,012

*Sig.<0.05

0,05 güven aralığında $p<0,05$ olduğu için katılımcıların cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Cinsiyet - Dijital Okuryazarlık T-Testi

		T Değeri	df	Sig.
Dijital	Eşit Varyanslar	4,16	499	,00
Okuryazarlık	Eşit Olmayan Varyanslar	3,69	189,85	,00

*Sig.<0.05

0,05 güven aralığında $p<0,05$ olduğu için katılımcıların cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Yaş – Finansal Okuryazarlık Anova Testi

	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar					
Arası	,21	2	,10	,55	,57
Grup İçi	96,90	498	,19		
Toplam	97,11	500			

*p<0.05

df= Serbestlik Derecesi, F=Anova Test istatistiği, p= Anlamlılık düzeyi

Çalışma kapsamında yapılan ANOVA analizi neticesinde finansal okuryazarlık ile katılımcıların yaş grupları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. (F=, 554 p=,57; p>0,05)

Tablo 14. Yaş – Dijital Okuryazarlık Anova Testi

	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar					
Arası	,97	2	,48	1,81	,16
Grup İçi	133,50	498	,26		
Toplam	134,48	500			

*p<0.05

df= Serbestlik Derecesi, F=Anova Test istatistiği, p= Anlamlılık düzeyi

Çalışma kapsamında yapılan ANOVA analizi neticesinde dijital okuryazarlık ile katılımcıların yaş grupları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. (F=, 1,819 p=,16; p>0,05)

Tablo 15. Sınıf – Finansal Okuryazarlık Anova Testi

	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar	3,43	3	1,14	6,08	,00
Arası					
Grup İçi	93,68	497	,18		
Toplam	97,11	500			

*p<0.05

df= Serbestlik Derecesi, F=Anova Test istatistiği, p= Anlamlılık düzeyi

Çalışma kapsamında yapılan ANOVA analizi neticesinde finansal okuryazarlık ile katılımcıların sınıf grupları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir. (F=, 6,08 p=,00; p<0,05)

Tablo 16. Sınıf – Dijital Okuryazarlık Anova Testi

	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar	,59	3	,19	,73	,53
Arası					
Grup İçi	133,88	497	,26		
Toplam	134,47	500			

*p<0.05

df= Serbestlik Derecesi, F=Anova Test istatistiği, p= Anlamlılık düzeyi

Çalışma kapsamında yapılan ANOVA analizi neticesinde dijital okuryazarlık ile katılımcıların sınıf grupları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. (F=, ,73 p=,53; p>0,05)

5. SONUÇ

Günümüzde artık teknolojinin hayatın her alanına girmesi ve hatta vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş olması, finansal anlamda bireylerin yaptıkları işlemlerde de dijital enstrümanların kullanımını neredeyse zaruri hale getirmiştir. Özellikle internet bankacılığının yaygınlaşmış olması, finansal yatırımların toplumun tabanına günden güne daha da yayılmış olması ve bu yatırım araçlarının kullanımı ve takibinde yine dijital araçların kullanılıyor olması, finansal işlemler ile dijital ortamların ne kadar iç içe geçtiğinin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, bireylerin finansal okuryazarlıkları ile dijital okuryazarlıkları arasında bir ilişki olabileceği güdüsü, araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında Düzce Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Düzce Üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerden, anket yöntemi ile veriler toplanmış ve araştırma hipotezinin test edilmesi amacıyla istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında toplam 501 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, araştırmanın temel hipotezine yönelik yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçları, ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren p değerinin 0,05 değerinden büyük olması nedeniyle, Finansal Okuryazarlık düzeyleri ile Dijital Okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, araştırmanın temel hipotezi olan “ H_1 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi reddedilmiştir. Araştırmanın yokluk hipotezi olan “ H_0 : Finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki yoktur.” hipotezi kabul edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde,

Çavuş (2023) yapmış olduğu çalışmada Finansal okuryazarlık ile Dijital okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmış, Durak ve Çise (2022) Finansal okuryazarlık ile Dijital okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmış, Yeminoğlu (2018) yaptığı çalışmada aynı şekilde finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında istatistiksel olarak

anlamalı bir farklılık bulamamıştır. Yapmış olduğumuz araştırmanın bulguları bahsi geçen akademik çalışmaların araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada uygulanan diğer istatistiksel analizler incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetlerine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu, yine cinsiyete göre dijital okuryazarlık düzeyleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaş gruplarına göre yapılan Anova testi sonuçları ise, yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Katılımcı üniversite öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları sınıf gruplarına göre yapılan Anova analizinde ise, sınıf grubuna göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu, dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde (Özmerdivanlı ve Karagöz, 2022) yapmış oldukları çalışmalarında finansal okuryazarlık ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlemişlerdir. Çinko vd., (2017), yapmış oldukları çalışmalarında finansal okuryazarlık ile öğrencilerin sınıf grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna varmıştır. Ocak vd., (2024) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların cinsiyet değişkenleri ile dijital okuryazarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmalarda yapmış olduğumuz araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, her ne kadar dijital ve finansal okuryazarlık düzeylerinin ilişkili olacağı önsezisi ile testler yapılmış olsa da, sonuçlar bu şekilde bir ilişkinin varlığını göstermemiştir. Bu durum, dijital okuryazarlık düzeylerinden bağımsız olarak, bireylerin finansal okuryazarlık konusunda belli düzeylere sahip olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanı sıra, katılımcıların cinsiyetlerine göre finansal ve dijital okuryazarlıkları arasında anlamlı farkın bulunmuş olması, söz konusu okuryazarlık düzeylerinin elde edilmesi noktasında bireyler için sahip oldukları cinsiyetin belirleyici bir unsur olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu konuda, cinsiyete göre dijital yatınlıkların ve finansal yatırım eğilimlerinin inceleneceği gelecekteki çalışmalar, bu farkın kaynağını tespit edebilme noktasında ışık tutacaktır. Katılımcıların yaşlarının ise yine söz konusu okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı görülmektedir. Bu durum, yaş düzeyinin, bireylerin finansal ve dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde belirgin bir etki oluşturmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Son olarak katılımcıların kaçıncı sınıfta öğrenim görmekte olduklarının, finansal ve dijital okuryazarlık

düzeylelerine olan etkisine bakıldığında ise, sınıf seviyesinin dijital okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadiğı, finansal okuryazarlık düzeylerinde ise anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Bu durum, bireylerin dijital okuryazarlıklarının, öğrenim düzeylerinden bağımsız olabileceğı, finansal okuryazarlık düzeylerinin ise öğrenim düzeylerine bağılı olarak etkilenebileceğı şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmada dijital okuryazarlık ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamaması, bu okuryazarlık türlerinin farklı bilgi alanlarına ve beceri setlerine dayanmasından kaynaklanıyor olabilir. Dijital okuryazarlık, daha çok teknolojik araçların kullanımı, dijital içerik üretimi ve çevrim içi bilgiye erişim gibi konulara odaklanırken; finansal okuryazarlık bireyin tasarruf, bütçeleme, yatırım ve finansal karar alma süreçlerinde bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir. Türkiye'deki eğitim sisteminde bu iki alan genellikle birbirinden bağımsız olarak ele alındığı için, bireylerin dijital ortamlarda yetkin olması onların finansal bilinç düzeylerinin yüksek olacağı anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda, politika yapıcılar ve eğitim kurumları, finansal okuryazarlığı dijital platformlarla entegre edecek şekilde müfredat geliştirme çalışmalarına yönelmelidir. Ayrıca, üniversitelerde dijital finans araçlarının kullanımı, mobil bankacılık uygulamaları, çevrim içi yatırım platformları ve dijital para birimleri gibi konulara yönelik uygulamalı eğitim programları ve seminerler düzenlenmesi, iki alan arasındaki potansiyel bağıı güçlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin finansal ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenebilir ve literatüre bu şekilde katkı sağlanabilir.

6. KAYNAKLAR

- Acar, O., ve Demir, G. (2018). Finansal Okuryazarlığın Ekonomik İstikrar Üzerindeki Etkileri. *Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 34-47.
- Aksu, M. H., ve İnal, V. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Bireysel Yatırımcılar: Isparta Uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(18), 69-82.
- Albulut, İ. İ. (2020). *Üniversite Öğrencileri İçin Ortak Finansal Okuryazarlık Ölçeği Geliştirme Çalışması: İnönü Üniversitesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Alkaya, A., ve Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Arıkan, N. İ. (2023). Finansal Okuryazarlık ve Dijital Okuryazarlık İlişkisi Üzerine Bir Çalışma. *International Journal of Educational and Social Sciences*, 2(1).
- Arslan, H. (2020). *Görsel Okuryazarlık ve Medya*. Eğitim Yayınları.
- Arslan, M. (2018). Enformasyon Okuryazarlığının Eğitimdeki Rolü ve Önemi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Arslan, M. (2021). Finansal Eğitim ve Gençlerin Finansal Okuryazarlığı. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 19(3), 112-129.
- Arslan, M. (2021). Finansal Eğitim ve Gençlerin Finansal Okuryazarlığı. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 19(3), 112-129.
- Aydemir, M. (2021). *Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı: Eğitim ve Uygulama Yöntemleri*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, B., ve Yılmaz, R. (2017). Sosyal-Duygusal Becerilerin Dijital Okuryazarlık Üzerindeki Etkileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 49-65.

- Aydın, M. (2019). *Teknoloji Okuryazarlığı ve Eğitimdeki Yeri* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, M., ve Karagöz, M. (2018). Finansal Okuryazarlığın Ekonomik Suçlarla Mücadeledeki Rolü. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 6(1), 22-35.
- Balcı, S. (2022). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Sosyoekonomik Önemi: Bilecik İli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Bawden, D. (2001). Information And Digital Literacies: A Review Of Concepts. *Journal of Documentation*, 57(2), 218-259.
- Bawden, D. (2008). Origins And Concepts Of Digital Literacy. In C. Lankshear ve M. Knobel (Eds.), *Digital Literacies: Concepts, Policies And Practices* (pp. 17-32). New York: Peter Lang Publishing.
- Bayar, Y. (2016). Türkiye'de Finansal Okuryazarlık ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Analizi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 91-105.
- Bayram, S. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2(2), 105-135.
- Bayram, S.S. (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Biçer, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1519-1533.
- Bozkurt, E., Toktaş, Y. ve Altınar, A. (2019). Türkiye’de Tasarruf ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1580-1605.
- Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand information literacy framework: Principles, standards and practice*. Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.

- Calvani, A., Cartelli, A., Fini, A., ve Ranieri, M. (2008). Models And Instruments For Assessing Digital Competence At School. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 4(3), 183-193.
- Chen, H., ve Volpe, R. P. (1998). An Analysis Of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.
- Coşkun, A., ve Güven, N. (2024). Finansal Okuryazarlık ve Dijital Okuryazarlık Düzeyinin Kripto Para Piyasası Yatırımlarına Etkisi. *Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 11-25.
- Çakmak, S. (2020). *Enformasyon Okuryazarlığı ve Etik Bilgi Kullanımı* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- ÇAVUŞ, Ö. (2023). *Dijital Okuryazarlık ile Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki* (Doktora Tezi). Karabük Üniversitesi
- Çelik, C. (2019). *Bilgi Okuryazarlığı: Teorik Temeller ve Uygulama Alanları* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, M. (2021). Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 25-40.
- Çelik, S., ve Yılmaz, V. (2019). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 69(2), 34-50.
- Çetin, B. (2019). Sosyal Medya ve Dijital Yaşam. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 45-60.
- Çetinkaya, A (2023). Para Yönetiminde Finansal Okuryazarlığın Rolü: Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 6(2), 201-218.
- Çetinkaya, S., ve Kılıç, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Sosyal Sorumluluk Bilinci. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 27(3), 59-72.
- Çınar, D. (2019). Finansal Okuryazarlığın Bireysel Mali Refah Üzerindeki Etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(2), 85-102.
- Çınar, D. (2019). Finansal Okuryazarlığın Bireysel Mali Refah Üzerindeki Etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(2), 85-102.

- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S., ve Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Dağdelen, T. (2017). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Danes, S. M., ve Hira, T. K. (1987). Money Management Knowledge Of College Students. *Journal of Student Financial Aid*, 17(1), 4-16
- Demir, A., ve Yıldırım, E. (2021). Dijitalleşmenin Getirdiği Zorluklar: Siber Güvenlik ve Veri Mahremiyeti. *Bilgi Teknolojileri ve İletişim Dergisi*, 12(1), 78-95.
- Demir, F. (2018). Sosyal Medya ve Görsel Manipülasyon. *Medya ve İletişim Çalışmaları*, 7(2), 95-110.
- Demir, H. (2019). *Enformasyon Okuryazarlığı ve Bilgi Kirliliği* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, H., ve Şahin, E. (2019). Dijitalleşmenin İş Süreçlerine Etkisi: Türkiye’de Bir Uygulama. *Yönetim ve Organizasyon Dergisi*, 25(4), 567-589.
- Demir, M. (2019). Eğitimde İnternet Okuryazarlığı ve Dijital Beceriler. *Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 14(3), 210-225.
- Demir, S. (2022). Medya Okuryazarlığı Öğretiminde Yenilikçi Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54(2), 113-130.
- Durak, İ. ve Çise, S. (2022). Dijital Finans Tutum ve Davranışın Kripto Para Kullanımına Etkisi: The Impact of Digital Financial Attitude and Behavior on Crypto Use. *International Journal of Economic and Administrative Academic*, 2(3), 1-18.
- Eisenstein, E. L. (1979). *The Printing Press As An Agent Of Change: Communications And Cultural Transformations In Early-Modern Europe*. Cambridge University Press.
- Ekinci, A. (2018). Gelir Dağılımı Eşitsizliklerinin Azaltılmasında Finansal Eğitimin Rolü. *Ekonomik Yaklaşım*, 29(3), 45-60.

- Ersoy, A. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Ersöz, B., ve Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 11(42), 170-179.
- Ersöz, B., ve Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(42), 170-179.
- Eshet-Alkalai, Y. (2004). Digital literacy: A Conceptual Framework For Survival Skills İn The Digital Era. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 13(1), 93-106.
- Eskici, Y. (2014). *Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gale, W. G., ve Levine, R. (2010). Financial literacy: What works? How Could It Be More Effective? Paper presented At First Annual Conference Of The Financial Literacy Research Consortium. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2316933>
- Garg, N. and Singh, S. (2018). Financial Literacy Among Youth, *International Journal of Social Economics*, Vol. 45 No. 1, pp. 173-186. <https://doi.org/10.1108/IJSE-11-2016-0303>
- Gerek, S., ve Kurt, A. A. (2011). Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.
- Gijlers, H., Weinberger, A., van Dijk, A. M., Bollen, L., ve Van Joolingen, W. (2013). Collaborative Drawing On A Shared Digital Canvas İn Elementary Science Education: The Effects Of Script And Task Awareness Support. *International Journal Of Computer-Supported Collaborative Learning*, 8, 427-453.
- Goody, J. (1986). *The Logic Of Writing And The Organization Of Society*. Cambridge University Press.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık. İstanbul: Hiperlink Yayınları*
- Graff, H. J. (1987). *The Legacies Of Literacy: Continuities And Contradictions İn Western Culture And Society*. Indiana University Press.

- Grohmann, G. Kouwenberg, R., ve Menkhoff, L. (2014). Financial Literacy and Its Consequences in The Emerging Middleclass, Kiel Institute For The World Economy, Kiel Working Papers, No, 1943.
- Bedir G. (2020), *Finansal Okuryazarlık, Finansal Eğitim, Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlara İlişkin Hatay İlinde Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Toros Üniversitesi, Mersin.
- Gülmez, R. (2024). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi: Sosyal Bilgilerde Dijital Okuryazarlık. *International Journal of Values in Education and Society*, 2(1).
- Gülner, M. (2022). *Çiftçilerin Finansal Okuryazarlık Seviyelerinin Ölçülmesi: Konya ve Karaman İlleri Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güner, Z., ve Yıldırım, K. (2020). Finansal Bilgi ve Ekonomik İstikrar Arasındaki İlişki. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 37(1), 24-40.
- Güneş, F. (2020). Dijital Çağda Bilgisayar Okuryazarlığı ve Önemi. *Teknoloji ve Eğitim Dergisi*, 15(2), 85-94.
- Günüç, S., ve Kayri, M. (2010). The Profile Of İnternet Dependency in Turkey and Development of İnternet Addiction Scale: Study of Validity ve Reliability. *Hacettepe University Journal of Education*, 39, 220-232.
- Hague, C., ve Payton, S. (2010). *Digital Literacy Across The Curriculum*. Futurelab.
- Hobbs, R. (2010). *Digital and Media Literacy: A Plan of Action*. The Aspen Institute.
- Holm, P. (2024). Impact of Digital Literacy on Academic Achievement: Evidence from an Online Anatomy and Physiology Course. *E-Learning and Digital Media*, 20427530241232489.
- Jan, S. (2018). Investigating the Relationship between Students' Digital Literacy and Their Attitude towards Using ICT. *International Journal of Educational Technology*, 5(2), 26-34.

- Jan, S. (2018). Investigating the Relationship Between Students' Digital Literacy and Their Attitude Towards Using ICT. *International Journal of Educational Technology*, 5(2), 26-34.
- Janssen, J. and Stoyanov, S. (2012). Online Consultation on Experts Views on Digital Competence (Report No. EUR25475 EN). Spain: Publications Office of the European Union. doi: 10.2791/97099.
- Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., ve Buckley, N. (2015). *Strategy, not Technology, Drives Digital Transformation*. MIT Sloan Management Review and Deloitte University Press.
- Kanmaz, A. (2018). *Bireysel Hisse Senedi Yatırımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Çalışma: İzmir Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İzmir Katip Celebi Üniversitesi.
- Kara, H. (2019). Bilgisayar Okuryazarlığı: Tanımı, Önemi ve Bileşenleri. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 45-58.
- Kara, H. (2019). Sosyal Medyanın Bilgi Kirliliği Üzerindeki Etkileri ve Medya Okuryazarlığı. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 45-62.
- Kara, M. (2020). Dijital Okuryazarlık ve Eğitimdeki Yeri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 45(2), 233-245.
- Karaağaç, A. (2015). *Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi
- Karaca, A. (2015). Okuryazarlık Kavramının Tarihsel Gelişimi. *Türk Eğitim Tarihi Dergisi*, 7(1), 45-58.
- Karaca, H. (2017). Dijital Kültür ve Toplum. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 33-50.
- Karadeniz, Ş., ve Demir, A. (2016). Dijital Okuryazarlık ve Eleştirel Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 111-127.
- Karataş, Ç. (2017). Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme. TCMB Uzmanlık Yeterlik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, Mayıs 2017.

- Kaur, M., Vohra, T., ve Arora, A. (2015). Üniversite Öğrencileri Arasında Finansal Okuryazarlık: Guru Nanak Dev Üniversitesi, Amritsar, Pencap Üzerine Bir Çalışma. *Asya-Pasifik Yönetim Araştırma ve İnovasyon Dergisi*, 11(2), 143-152.
- Kaya, A., ve Doğan, T. (2020). Finansal Okuryazarlık ve Emeklilik Planlaması: Türkiye'deki Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 85, 45-60.
- Kaya, A., ve Yıldırım, T. (2017). Finansal Okuryazarlığın Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 14-28.
- Kaya, F., ve Öztürk, M. (2020). İş Dünyasında Dijital Dönüşüm: Veri Analitiği ve IoT Uygulamaları. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 110-125.
- Kaya, H., ve Demir, M. (2017). Dijital Platformlar ve Finansal Eğitim. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(4), 67-83.
- Kaya, H., ve Demir, M. (2017). Dijital Platformlar ve Finansal Eğitim. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(4), 67-83.
- Kaya, M. (2018). *Dijitalleşme Sürecinde KOBİ'lerin Karşılaştığı Zorluklar ve Çözüm Önerileri* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, N. (2020). *Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme: Kuramsal Bir İnceleme*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, Z. (2019). *Görsel İletişim ve Medya Okuryazarlığı*. Bilimsel Yayınlar.
- Kaya, Z. (2020). İnternet Okuryazarlığı: Tanımı ve önemi. *Dijital Eğitim ve Teknoloji Dergisi*, 10(2), 130-145.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Kılıç, Y., ve Ata, H. A. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 14(66), 129-150.

- Kıran, F. , Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Tunç, H. (2018). Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1) , 29-51 .
- Kıyıcı, M. (2008). Öğretmen Adaylarının Sayısal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. (Doktora tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir (Tez No: 220917).
- Koç, E. (2017). *Dijital Çağda Enformasyon Okuryazarlığı: Teorik Bir İnceleme* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Koltay, T. (2011). The Media And The Literacies: Media Literacy, Information Literacy, Digital Literacy. *Media, Culture ve Society*, 33(2), 211-221.
- Korkmaz, M. (2020). *Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Seviyelerinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köşker, C., ve Çelikkaya, T. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 402-419.
- Kumru, C. S., ve Sarıkaya, M. (2014). Finansal Okuryazarlığın Borç Yönetimi ve Tasarruf Davranışlarına Etkisi: İstanbul’da Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 43(1), 99-120.
- Kuyumcu, O. (2018). *Finansal Okuryazarlığın Makro Ekonomik Önemi ve Ülkemizde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Bursa İli Uygulaması* (Yüksek Lisans). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Livingstone, S. (2004). Media Literacy And The Challenge Of New Information And Communication Technologies. *The Communication Review*, 7(1), 3-14.
- Livingstone, S. (2019). *Children's and Young People's Digital Rights*. Cambridge University Press.
- Loveless, B. (2022). The Importance of Digital Literacy in K-12. <https://www.educationcorner.com/importance-digital-literacy-k-12.html> (Erişim:20.04.2023)

- Malden, U. (2024). *Kazakistan'daki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Ölçümü: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak-Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.
- Mandell, L. (2008). The Financial Literacy Of Young American Adults. *The Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy*, 163-183.
- Martin, A. (2008). Digital Literacy and the “Digital Society”. In C. Lankshear ve M. Knobel (Eds.), *Digital literacies: Concepts, Policies and Practices* (pp. 151-176). Peter Lang Publishing.
- Mevsim, L. T. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ng, W. (2012). Can We Teach Digital Natives Digital Literacy?. *Computers ve Education*, 59(3), 1065-1078.
- Ocak, G., Ütebay, G., ve Karakuyu, A. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Metaverse İnançları ile Dijital Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 353-370.
- OECD (2009), Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis, OECD Recommendation on Good Practices on Financial Education and Awareness Relating to Credit.
- Önlen, Maksut. (2022). *Sosyal Bilgiler Dersinde Matematiksel Modelleme Etkinlikleriyle Finansal Okuryazarlık Becerisinin Geliştirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi.
- Özdemir, A., ve Şahin, E. (2019). Finansal Okuryazarlık ve Sosyal Güvenlik Sistemleri. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 11(4), 63-81.
- Özdemir, S. (2018). Dijitalleşme ve Toplumsal Değişim. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 23-40.
- Özdemir, S. (2019). *Teknoloji ve Eğitim: Kuramsal Temeller ve Uygulama*. Eğitim Yayınları.

- Özerbaş, M. A., ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özkan, A. (2018). Finansal Okuryazarlık Ve Bireysel Emeklilik Sistemi. *İktisat ve Toplum Dergisi*, 8(2), 27-35.
- Özmerdivanlı, A., ve Karagöz, S. (2022). Karaman İlinde Finansal Okuryazarlık Seviyesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(2), 114-132.
- Öztürk, H. (2021). *Dijital Çağda Bilgi Okuryazarlığı: Teorik ve Pratik Yaklaşımlar* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, N. (2017). Türkiye’de Okuryazarlık Oranlarının Gelişimi ve Eğitim Reformları. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 19(3), 305-319.
- Öztürk, S., ve Demir, E. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Bireylerin Finansal Davranışları Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 22-35.
- Parviainen, P., Tihinen, M., Kääriäinen, J., ve Teppola, S. (2017). Tackling the Digitalization Challenge: How to Benefit From Digitalization in Practice. *International Journal of Information Systems and Project Management*, 5(1), 63-77.
- Pegalajar Palomino, MDC, ve Rodríguez Torres, Á. F. (2023, Kasım). Ekvador'daki Eğitim Derecesi Olan Üniversite Öğrencilerinde Dijital Okuryazarlık. *Frontiers in Education'da* (Cilt 8, s. 1299059). Frontiers Media SA.
- Pegalajar Palomino, MDC, ve Rodríguez Torres, Á. F. (2023, Kasım). Ekvador'daki Eğitim Derecesi Olan Üniversite Öğrencilerinde Dijital Okuryazarlık. *Frontiers in Education'da* (Cilt 8, s. 1299059). Frontiers Media SA.
- Reşit, A. (2023). *Ortaöğretimde Verilen Finansal Okuryazarlık Eğitiminin, Öğrencinin Finansal Bilgi, Tutum Ve Davranışına Etkisi: Batman İlinde Bir Araştırma* (Yüksek lisans tezi). Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Batman.
- Rheingold, H. (2012). *Net Smart: How to Thrive Online*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Saraç, E. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum Ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik. *Journal of Management and Economics Research*, 13(1), 200-218.
- Selçuk, U. (2021). *E-fatura Mükelleflerinin Girişimcilik ve Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespiti: Türkiye Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Selwyn, N. (2016). *Education and Technology: Key Issues and debates*. Bloomsbury Academic.
- Shim, S., Barber, B.L., Card, N.A., Xiao, J.J. ve Serido, J. (2010), Financial Socialization of First-year College Students: The Roles of Parents, Work, and Education. *Journal of Youth and Adolescence, Empirical Research*, 39(12), 1457-1470.
- Şahin, H., ve Kalkan, M. (2022). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 26-38.
- Şaroğlu, H. (2018). Kamu Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Tunceli İlindeki Kamu Çalışanları Üzerine Bir Uygulama (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Şengüloğlu, H. (2019). *Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi Düzce İli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi SBE, Düzce.
- Thapa, B.S. ve Nepal, S.R. (2021). Financial Literacy in Nepal: A Survey Analysis from College Students. See Discussions, Stats and Author Profiles for This Publication. *NRB Economic Review*, 50-74. <https://www.researchgate.net/publication/349622597>. (Erişim Tarihi: 23.08.2024).
- Turhan, G. T. (2021). Dijital Okuryazarlığın Finansal Okuryazarlığa Etkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği”. In *12th SCF International Conference on “Contemporary Issues in Social Sciences* (pp. 292-302).
- UNESCO. (2006). *Education for All Global Monitoring Report: Literacy for life*. UNESCO Publishing.

- Uygurtürk, H. ve Fındık, M. (2022). Finansal Tutum ve Davranışların Demografik Faktörlere Göre Değerlendirilmesi: *Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13), s. 90-104.
- Uysal, E. (2019). Finansal Eğitim Programlarının Etkinliği: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 105-118.
- Ürün, H. (2020). *Finansal Okuryazarlık Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Üstündağ, M., Güneş, E. ve Bahçivan, E . (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Durumları. *Journal of Education and Future* , (12) , 19-29 .
- Vial, G. (2019). Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118-144.
- Wachal, R. (1971). Humanities and Computers: A Personal View. *The North American Review*, Dergi No: 256, s. 30-33.
- Yeminoğlu, D. (2018). *Finansal Okuryazarlığın Mobil Alışveriş Yapma Eğilimi Üzerine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Yıldırım, H. (2018). Okuryazarlık Becerilerinin Önemi ve Geliştirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22(4), 455-470.
- Yıldız, E. (2018). İnternet Okuryazarlığının Bireyler Üzerindeki Etkisi. *Bilgi ve İletişim Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 85-102.
- Yılmaz, A. (2020). Dijital Dönüşüm ve İşletme Yönetimine Etkileri. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(3), 123-145.
- Yılmaz, A. (2020). Görsel Okuryazarlığın Önemi. *Eğitim ve Teknoloji Dergisi*, 22(3), 45-59.
- Yılmaz, A. (2021). Eğitimde Bilgisayar Okuryazarlığı ve Dijital Beceriler. *Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi*, 18(3), 123-136.

- Yılmaz, E., ve Aslan, T. (2020). Finansal Okuryazarlık ve Siirt Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 181-202.
- Yılmaz, H. (2018). Medya Okuryazarlığının Eğitimdeki Rolü ve Uygulama Örnekleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(3), 78-94.
- Yılmaz, H., ve Kaymakçı, T. (2021). Finansal Davranışlar ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi. *Akademik Hassasiyetler*, 8(15), 141-164.
- Yılmaz, H., ve Soylu, M. Y. (2014). Dijital Okuryazarlık: Eğitimde Yeni Bir Boyut. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 123-137.
- Yılmaz, K. (2019). Dijital Ekonomi ve Yenilikçi İş Modelleri. *İktisat ve Finans Dergisi*, 11(4), 56-72.
- Yılmaz, K., ve Erdem, M. (2020). Finansal Stres ve Toplumsal Huzur: Finansal Okuryazarlığın Rolü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 45-60.
- Yücel, G., ve Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-Yapay Zeka ve Muhasebe Beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (17), 47-60.

7. EKLER

7.1. EK 1: FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE DİJİTAL OKURYAZARLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ ANKET FORMLARI

7.1.1. Demografik Özellikler Formu

Soru 1 : Cinsiyet

- a) Erkek
- b) Kadın

Soru 2 : Sınıf

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4

Soru 3 : Yaş Grubu

- a) 18-20
- b) 21-23
- c) 24 ve sonrası

Soru 4 : Dijital Gelişmeleri Takip Etme Durumu

- a) Evet
- b) Hayır

Soru 5 : İnternette Vakit Geçirme Süreleri

- a) 1-3 saat
- b) 4-6 saat
- c) 7-9 saat
- d) 10 ve üzeri

Soru 6 : Dijital Gelişmeleri Takip Etme Biçimi

- a) Teknolojik haber yapan web siteleri
- b) Sosyal medyada kurumsal hesaplar
- c) Sosyal medyada ünlü isimler
- d) Mail bültenleri
- e) Teknoloji Dergileri
- f) Diğer (Twitter, Instagram, LinkedIn)

Soru 7 : A kılı Cihaz Kullanmaya Başlama Dönemleri

- a) İlkokul
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Üniversite

Dijital Okuryazarlık Formu

Soru 1: Günlük hayatta olduğu gibi dijital ortamlarda da kişisel veya yasal haklarımın (mahremiyet, telif, konuşma özgürlüğü vb.) devam ettiğinin farkındayım.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 2: Çevrim içi ortamlarda kendimin ve başkalarının kişisel verilerini (fotoğraf, adres, aile bilgileri vb.) korumak için nasıl davranmam gerektiğini bilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 3: Çevrimiçi ortamlarda eriştiğim bilgilerin doğru olup olmadığını farklı kaynaklardan sorgulayabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 4: Çevrim içi ortamlarda siber zorbalık (aşağılama, küfür, nefret söylemi vb.) ve istismar gibi davranışların etik ve yasal sorumluluklarının farkındayım.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 5: Bilişsel ve ahlaki gelişime uygun olan dijital oyunları ve içerikleri ayırt edebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 6: Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 7: Dijital ortamlarda telif haklarının ihlalinden doğabilecek etik ve yasal sorumlulukların farkındayım.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 8: Lisanslı yazılım, demo yazılım, korsan yazılım, kötü amaçlı yazılım ve crack kavramlarının ne olduğunu bilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 9: Donanım ve yazılım teknolojilerinin ne olduğunu bilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 10: Bilgisayarıma işletim sistemini kurabilirim/ format atabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 11: Bilgisayarıma ya da diğer elektronik cihazlarıma yazılım veya program yükleyebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 12: Torrent, İnternet, WorldWide, Web (WWW) ifadelerinin ne anlama geldiğini bilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 13: Yasaklı İnternet sitelerine erişmek için cihazların Proxy/dns ayarlarını değiştirebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 14: E- Devlet uygulamalarını (MHRS, UYAP, vergi ve ceza sorgulama vb.) etkin kullanabilirim.

- f) Kesinlikle Katılmıyorum
- g) Katılmıyorum
- h) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- i) Katılıyorum
- j) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 15: Bulut bilişim teknolojilerini (Google Drive, iCloud, Dropbox vb.) günlük hayatta etkin kullanabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 16: Mobil cihazlarda takvimi sadece tarihe bakmak için değil; aynı zamanda anımsatıcı, not alma, etkinlik oluşturma vb. işler için de kullanabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 17: Çevrim içi ortamlarda " video yüklemek/ canlı yayın yapmak" gibi etkinliklerde bulunabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 18: Rezervasyon alışveriş, adres bulma vb. gündelik pratiklerde dijital teknolojileri etkin kullanabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 19: Kullandığım bir web sayfasını sık kullananlara veya yer imlerine ekleyebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 20: Dijital teknolojilere dayalı yazılım/ uygulama geliştirebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 21: Programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb) en az birini kullanabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 22: Uygulamaların kişisel bilgilerine (konum, rehber, kamera vb.) erişimini kısıtlamayı bilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 23: İstenmeyen/ spam e-postaları ve oltalama mesajları tanıyıp engelleyebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 24: Sosyal ağlardaki paylaşımlarımda ve profilimde ki gizlilik/ güvenlik ayarlarını değiştirebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 25: Nasıl güçlü bir şifre oluşturacağımın farkındayım.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 26: Web tasarım sistemlerini (Weebly, Wordpress vb.) kullanarak İnternet sitesi tasarlayıp yayınlatabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 27: Kendi blog sayfamda veya farklı bloglarda yazı yazıp, paylaşabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 28: Dijital teknolojiler yardımıyla çeşitli imajları (fotoğraf, ses kaydı ve video vb.) değiştirip, yeni içerikler üretebilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Soru 29: Alanımla ilgili en az bir tane yazılımı (Photoshop, SPSS, Premiere, Office Word vb.) etkili bir şekilde kullanabilirim.

- a) Kesinlikle Katılmıyorum
- b) Katılmıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Katılıyorum
- e) Kesinlikle Katılıyorum

Finansal Okuryazarlık Formu

Soru 1: Para ile ilgili konular karmaşıktır.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 2: Finans konularında eğitim almak isterim.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 3: Planlanmamış harcamalar için köşede para bulundurulmalıdır.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 4: Alışveriş yapmak mutluluğum için çok önemlidir.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 5: Finansal planlama ve bütçe çok parası olanlar için gereklidir.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 6: Günlük ve haftalık gibi kısa dönemler için harcama planı yapmak gereksizdir.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 7: Ne yaparsam yapayım Finansal durumumda bir değişiklik olmaz

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 8: Para, harcanmak içindir, biriktirmek için değil.

- a) Tamamen Katılıyorum
- b) Oldukça Fazla Katılıyorum
- c) Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- d) Çok Az Katılmıyorum
- e) Hiç Katılmıyorum

Soru 9: Harcamalarımı kontrol etmekte zorlanırım

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

Soru 10: Paramın nasıl bittiğini anlamam.

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

Soru 11: Haftalık ve aylık harcama planları yaparım.

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

Soru 12: Alışveriş yaparken fiyatları kıyaslarım.

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

Soru 13: Bir şey satın alırken finansal durumumu dikkate alırım.

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

Soru 14: Gazetelerin ve televizyonların ekonomi ve finans haberlerini izlerim.

- a) Her Zaman
- b) Genellikle
- c) Ara Sıra
- d) Çok Nadiren
- e) Hiçbir Zaman

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Bilal BELEN

Yabancı Dili : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	İşletme Anabilim Dalı	Düzce Üniversitesi	2025
Lisans	İşletme Fakültesi	Anadolu Üniversitesi	2011
Lise		Derviş Paşa Lisesi	2004